

Szemle





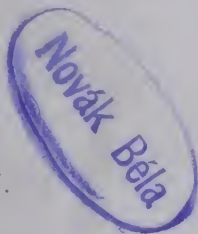




SZEMERE MIKLÓS

ÖSSZEGYÜJTÖTT MUNKÁI.

I. KÖTET.



BUDAPEST.

AIGNER LAJOS.

1882





SZEMERE Miklós ősnemes magyar család ivadéka, Huba vezér vére; született Zemplénmegyében Lasztóczon 1802. juniushó 17-én. Atyja volt Szemere László, anyja Vattay Krisztina, Testvérei közül kivállott György, kit széles olvasottsága s metsző sarkasmusa tett pár megyére terjedt körben nevezetessé; továbbá: Krisztina, Szemere Palnóc, ki férjével játszi kedvvel versenyezve, Vilma név alatt, néhány sikerült s a »Muzarionban« megjelent Sonettet írt, mi korában nagy feltűnést keltett

Költőnk atyja azon régi jó táblabírák közzé tartozott, kik a »beatus illét« dudolva, a meleg családi tűzhelyet, csendes folyásu falusi gazdaságot, nem örömet cseréltek fel a közügyek küzdelmes harczaival; de ott, hol az ősök erénye a hazaszeretet tette vagy áldozatra szólította, mindig az elsők közt sorakozott. És mert egyszer, hazafiságára történt hivatkozással követté választatott, egy országgyűlésen képviselte Zemplénmegyét.

Anyja szelid kedélyü jó anya volt s költőnk sejtve, hogy költői kedélyét tőle öröklé — gyakran emlegette: mily örömet szerzett az édes anyának, ha iskolai szünidőkre hazakerült fiát szilajabb mulatságaitól elvonva, vele Kölcsey vagy Kisfaludy verseit olvastathatta fel. — Mert tudni kell — de hiszen nem is lehet az másként minthogy oly eleven lélek, — mely azon korban is, midőn mások már csak a reves fa csillámával bírnak, — szikrázó kedélyével, hazafias lángjával gyujtani tudott — csak sebes vérmozgásu virgonc testben üthetett tanyát; tudni kell tehát, hogy költőnk gyermekjatekai oly neműek voltak, melyek az őrgonddal kísérő anyát sokszor aggalomba ejték, de melyek

izomrendszerét annyira kifejleszték, hogy társai közül, alacsony termete s nem rendkíveli csontszervezete daczára, mint legügyesebb uszó, birkózó s egyáltalán gymnasticus vállott ki. Testi rugékonyságát, s arczának korát kétségbevonó fiatalságát, késő vénségéig megtartá; tornászati ügyességével 70 éves korában is, sok fiatal emberen túl tett.

Bár mennyire humorizált is önmaga felett, — bantotta középszerűnél kisebb termete, — kitünt ez nemcsak kesernyés önhumorából, — de mert talán senki sem fordít oly figyelmet az emberek termetére mint ő fordított. — Megmérte minden bizalmasabb vendége magasságát, szobája ajtaján vonásokkal s a név kezdőbetűivel jelezve azt. Tudta a világ minden óriásának és törpéjének test mértékét. Birálta az alakokat szobrászati aesthetikai szempontból; s mert az ő alakja azon kívánalmaknak nem egészen felelt meg, — mint többször említé — nagyon sok baja volt önmagával; persze csak ifju korában, mert túl az élet delén, kibékül az ember sok mindennel, arra való a — philosophia.

Termete 5 láb 2 hüvelyk volt, testileg tehát alacsony; de annálinkább meg volt teremve lelki-

leg. Nem volt ott alacsonyság, nem volt ott ferdeség, de volt a helyett: magasztos költői láng, csillogó tiszta hazafiság, s a legnemesebb emberbaráti szeretet.

Atyját 9 éves korában vesztvén el, az ő jelme nem gyakorolhatott lelkére nagy befolyast; azon szilárdság elhatározásában, elveiben, mely holtáig jellemezte, vele született erény, s a művelt lélek önérzetének természetes nyilvánulása volt.

Mint 7-ik évébe menő gyermek az elemi iskolákat 1809-ben Sáros-Patakon kezdette meg — s miután közben két évet Eperjesen és Lőcsén töltött, ismét Patakra tért vissza, hol 1824-ben a jogi szakot is bevégezte. Iskolai pályáját mint kitűnő tanuló futotta meg s habár nem nagy szenvedéllyel birkozott is a lelkétől különben idegen száraz tudományokkal — éles felfogása, s roppant emlékezete annyira kisegítette, — hogy a tanosztályokban folyvást első volt, s a tanultakból késő venségéig ugyszólván mitsem vesztett el. — 1826-ban Szerencsi István, — később kiralyi személynök — ekkor Unghmegye főjegyzője mellett, majd 1827-ben a pozsonyi országgyűlésen, nagybátyja Szemere

Istvan zemplénmegyei első alispán és országgyűlési követ oldalánál volt patvarista, a midőn az ügyvédi vizsgát is letévén haza került s eleven szellemének foglalkozásra lévén szüksége, a megyei közélet terén vett tevékeny részt.

Akkor még a megyék a nemzet alkotmányának hatalmas tényezői s a fiatalságnak kitűnő iskolái voltak. — Szemere Miklós ez életiskolában a fiatal izzó szív tüzével csatlakozott az ellenzék zászlájához s azalatt küzdött ugyan oly tüzzel, holtig. Szónoki nyelvezettel nem birt, de a hol a pecsovicstabor phalanxa ellen kellett támadást intézni, az első löveget rendesen ő intézte, — Ez időre esik a Zemplénmegye nyakára küldött királyi biztos Siskovics szereplése; — ennek önkényeskedése ellen történt bátor férrias fellépése miatt fiscalis actiót kapott s vád alá helyeztetett; — nem lévén azonban az ellene emelt s a gyűlölet sárga-fekete levébe mártott erős vádak tanukkal igazolhatók, — a vádiratok az utónemzedék számára levéltárba helyeztettek. — Ekkor írta első kötött irályu munkáját a „Mixturát” melyben a talpnyaló bajnokokat tette csuffa. Ugy ezen munkája valamint más,

inkább férfikézen forgott alkalmi versei, s még mostan is sokak előtt ismert „hardicsai pásztor” megyéje határán túl is kapósak voltak. — Akkor még nem gondolt arra, hogy komolyan foglalkozzék az irodalommal; nagyobb vágyat érzett a festészethez és dombor-metszéshez, s ez okból 1832—1836-ig Bécsben s az akkori ausztriai Olaszországban művészek és műremekek között tölté idejét.

Nagy ügyességet szerzett az arczképezésben, utánfestésben és utánmetszésben — s hogy mégsem e téren tökéletesítette magát, oka abban rejlik, hogy meg volt benne az, a mi kevés embernek adatik: az önbizalomra képes erő s ezzel megállapítá, hogy ecsetelni s utánmetszeni ugyan képes, de teremteni nem; pedig az ő lelke arra volt hivatott, hogy teremtsen.

Szemere Pál azon éleseszű kincskereső, — ki az úttörés rögeivel küzdő s azon kor több ítésze által költőnek sem tartott Petőfit, első volt merész az írói körben bemutatni, — korán felösmerte öcscsében Miklósban a dús költői ért, s őt az akkori irodalmi tekintélyek: Kölcsey, Vitkovits, Vörösmarty, Bajza társaságába bevezetvén,



ifjúkorától folyvást ösztönözte irodalmi működésre. — Mind nem használt semmit. — Az ifjút elragadta a vadász-szenvedély, az erdők bája, titokzatos homály, viszhangozó tülök, kopóhajtás, vadásztanya, mind oly jelenségek, melyek költői kedélyét természetben kielégítvén, nem érezte lelke a borongó képek, eszmék kifejtésének szükségét. — Nyitott mellel, nyitott szívvel, viharos vadonban abrándozott szabad hazáról, csendes családi örömeiről. — Ámde az élet nagyon fukar!

Akkor még nem merité ki az élet boldogságát, keserűségét, s habár meg volt is lelkében az a sötét alap, honnan humora oly villanyosan szökkent ki, — évek kellettek hozzá, míg megbarátkozott a gondolattal, hogy a mit szive érez, le is írja s másokkal is éreztesse. — Sokáig vajudott nála az elem, 38 éves koráig tanyázott az erdők vadonában, úgyszólván öntudatlanul élvezve a természet közvetlenségében nyilatkozó költészetet; — s ha olykor mélázva találta a hajnal, az éji vadásztűz hamvadó parázsánál, egy vadat szimatoló kopó vakkantás felkorbácsolta vérért s neki iramlott a szirtes tetőknek — küzdeni az erdők vadaival. — Így sebezte

meg egy hatalmas vadkan; sebe néhány hétre ágyba szögezte és segédül hiva az unalmat, kezébe adá a tollat, mely kezdetben sem volt ludtoll s később valódi aranynyá vállott. — Itt már tudott teremteni! —

És folyt az élet; a költő — lasztóczi csendes magányában — az érett kalász helyett borostyán lombért fáradozott; irt és olvasott szorgalmasan, érezte, hogy sok a teendője, míg sikert érhet. Aesthetikai látköre mindinkább tagult s azon arányban lombosodott a borostyan. — Mindig szebbet és jobbat irt. — Ekkor már egészen ezen szenvedélyének élt. Szemere Pallal, Vörösmartyval, Bajzával gyakori s Császár Ferencczel valamint későbbben Tompával, sürü levelezésben s az irodalom majd minden tagjával barátságban állt. — Mindamellett is, távol az irodalmi központtól, — mint a példaszó mondja: „távol az egyéntől, távol a szívtől“ a közvetlen érintkezés, barátkozás, személyes befolyások, nem szerezhették meg számára, az irodalmi pajtaskodás által nyújtani szokott tömjént. — Nagyobb népszerűségre nem juthatott soha s e felett — a hason sorsról bár nem

méltan panaszló Tompahoz írott leveleiben, keserű kifakadásának gyakran ad hangot.

Mindamellett is, — bár nem sűrűn — irt folyvást; majd minden szépirodalmi lap és folyóiratba s mindinkább javuló izléssel. Szakitott a régi iskola formaságaival; behelyezte költészete szentélyébe a királyi korona mellé a koldus kalapot. Kiváló szépiészeti érzéke mindnagyobb világot ölelt fel; érezte, tudta, hogy a jellemzetesnek, habár esetleg rút is, — mihelyt nem csömörletes — csak oly jogosultsága van a költészetben valamint a szépművészetekben, mint az általános szépek. — A régi iskola aesthetikai „szépének“ bilincseiből kevés, azon kor befolyása alatt állott író tudott menekülni; — ő lehányva lelkéről minden nyugót, szabad csapongást engedett szellemének s nem törődve a bírálatokkal, — lett bölcsészete önálló és saját, irodalmi egyénisége jellemzetes és kidomborult. — Az irodalmi köröktől támogatásban nem részesült ugyan, de azok befolyása alatt sem állott, — s ekként önmagára utalva, megmentette sajátosságát.

Sok idő kellett hozzá, míg a formákkal meg-

birkozott — s míg a közönség az általa meghonosított szokatlan hangot megszokta és megszerette. Megtörtént végre az is; s midőn Brassai elleni anticriticáját megírta s ebből széles olvasottsága s szépirodalmi tudománya s számos gyönyörű költeményéből irodalmi egyénisége általánosabban lett ismeretessé, majdnem egyidejűleg választatott a m. t. akadémia s a Kisfaludy-társaság tagjává.

Egészen arra termett, hogy író legyen; — s ha valószínűleg májbetegségéből származó gyakori lazultságát letudta volna küzdeni, irt volna tömérdeket; erre utalnak nagyszámu töredékei. — Röstsége ellen sokszor kikel költeményeiben is; társalgás közben pedig gyakran áldotta sorsát, hogy oly nővel kötötte össze, ki a gazdálkodás sulyát gyöngéd vállaira véve, anyai kötelességei mellett, annak is igyekezett megfelelni. — Nejével Márjássy Annával 1836-ban kelt össze s hat leánya közül csak kettő — Vilma és Mária — élte túl. Családos életében rajongásig szeretett kedves gyermekei s különösen legidősb Emmi nevű leánya elvesztése miatt sok fájdalom s az életben, — hol az eszményi oly kevés — sok csalódás érte. — A

kagylóban fájdalom érleli meg a drága gyöngyöt, — nála a fájdalom s keserőség, birokra szállva, alapjában vidám eleven kedélyével, megteremté vagy inkább kifejleszté, a lelkében már különben is létezett töretlen humort.

Majd jött a vész, — bekövetkeztek a szabadságharcz nagy napjai, őt kiragadta neje s gyermekei karjai közül a lelkesedés; karddal cserélte fel a lyrát, önkéntes huszárnak csapott fel, s mint ilyen nehányadmagával Erdélyben, Bem engedelmével a Vilmos huszárokhoz csatlakozott, s több csatában részt is vett.

Az ezután következett szomoru időket, mint minden jóérzésű magyar ember, mély lelki fájdalommal s férfias resignatióval tűrte. Kétkedve kötözött egypár csillogó reményszálat a jobb jövőhöz. Kezdett nem hinni nemzete jó sorsában, — pessimista lett, — az is maradt holtig. — Mindamelletts felbuzgott kimerithetlen humora, e könnyein szivárványnyá tört szellemsugár, — s megyéje számos fia, elsötétült kedélyü barátai, ezen mély kutforrás felcsillámló habjaiból jártak üdítő nedüt meríteni.

Az előbb is látogatott lasztóczi *tusculanum*, most valóságos asyllummá lett, — oda menekult a kétségbeesett, és a hontalan. Ő sem nyujthatott vigaszt, — de nyújtott nemes példát a gyakorlati bölcsészetre; és — nem törődve az őt érhető veszélyekkel — nyújtott hajlékot az üldözötteknek — Mennyi adomát tudott különösen lengyeleiről, ezek szokásos nagyzásáról s más különösségeikről elmondani! Ezek részére már a 30-as években is menhelyet nyújtott a lasztóczi ház.

A 60-as évekből vagyis a hazafias közszellem szabadabb nyilvánulhatásának idejétől kezdve, — háza a vidéken a társadalmi, politikai, s irodalmi helyes irányu törekvéseknek gyupontja volt. Körülötte sereglettek az ifjak, kiknek lelkében szikragyult. Ő szívesen karolta fel őket s örömmel tartafel előttök ösmeretei gazdag tárházát s játszi vidamhumorral, de a legnagyobb biztonsággal vezette őket a szép törvényeinek, s a nemes izlésnek ösmeretére.

Kivaló szenvedélye volt a régiségek s természeti ritkaságok gyűjtésében. Egyik szobaja telve volt a legkülönbözőbb fegyverekkel, római, görög,

etrusk régiségekkel, urnákkal, sisakokkal, vasümegekkel s önmaga által elejtett medve és vad-disznő koponyákkal. Minden tárgynak tudta lelet helyét, régiségi becsét, használati célját; olyanoknak is, melyeket a laikus megbámul ugyan, de nem ért. — Ebben is jeles tanulmánnyal birt.

A nemzet nehéz napjaiban, e szobába rontottak be hozza a zsandárok, régi fegyverei miatt Kassara kísérendők. Nem tudták a vasat a kezére tenni ketten, és ő kidobta mind a kettőt. Jöttek aztán hatan, s vitték a „Fekete sasba», hol míg a „Verhör« elébe kerülhetett, hat hetet kellett töltenie.

Ez a szoba volt dolgozó szobája; úgy oda illett ő e muzeumba, úgy oda illett azzal a spártai teljes jellemmel, melynek talán ő volt utolsó képviselője.

E sok régiségen elmerengve, gyakran bele tekintett multjába, mely rövidnek látszott előtte mint egy álom. — Pedig ő néhány évtized tarka képeit leltározhatta. — Emlékezett is minden csekélységre; el tudta mondani iskolai élményeit a legzsengőbb gyermekkorból, a legapróbb részletekig. Emlékezett

tanulótársainak még arczvonásaira is. — Guthy Móriczot hiven arczképezte holta után. — Ifjúkori barátait aggkorában is az ifjusziv melegével emlegette. — Voltak közöttök, kiket a sors fel nem karolt, földszint hagyott, — felkereste őket s követelte a gyermekkor szertartás nélküli érintkezését.

Születés, vagyon, társadalmi állás nála csak akkor nyert becset, ha azok alapját kifogástalan becsületesség képezte. Irja egyik szép versében:

„Emberben én az embert keresem  
Embert a szó legfensőbb értelmében“

És nem volt előtte csekély állás, ha becsületes ember viselte.

Nemes gondolkozás s ebből folyólag, mély emberbaráti szeretet, tiszta lelkes hazafiság, rendkívüli igazság érzet s társadalmi és politikai moral tekintetében teljes puritanismus s hajthatatlan következetesség — jellemezték.

A szellem nem hódít mindig, sok embert szelleme tesz kiállhatatlanná; — az ő szelleme mindig hódított. Társalgásában olyan volt, mintha a sötét keblü tengeren habcsillámok játszadoznak, lelke valóságos caleidoscop, tömérdek színvegyü-



lettel. Sokszor a dévajkodásig vidám, telve a humor minden nyilatkozásával; emlékezete egy kifogyhatlan adomatár. Szerette ha mulattak, örültek körülte, mert, mint nagyon gyakran mondá: szeret, hacsak lehet, önmagától menekülni s az élettől világgal, önmagával s különösen a hazai viszonyokkal elégedetlen fanyar öreg Szemere Miklós helyett — mint nevezni szokták — a „kifogyhatlan kedélyű öregifjut» adni. — Hát bizony kifogyott az ő kedélye is olykor. A hazafiatlanságot satyraval, a sértést a legkeserűbb éles gúnnyal kegyetlenül meg tudta ostromozni.

Volt aztán egy komoly tér, — ha politikai vita került a felszínre, — míg minden egyéb fellett képes volt a philosoph cynismusával humorizálni, itt mély meggyőződésből fakadt keserősége — bár nem volt tulzós, csak a végzetességig következetes — egész a szenvedélyes indulatig csapott fel olykor.

Annyira féltette hazáját, annyira felzaklatta a nemzetnek erkölcsi és anyagi szembeszökő hanyatlása, hogy — fájó szívvel bár — kötelességének tartotta a — meggyőződése szerint — helytelen poli-

tikai irányt vitató és követő régi barátaitól visszavonulni.

Szigoru volt elveiben, szigorú volt biralatában, érezte, hogy teheti; mert ő egy futó gondolattal sem tántorodott el soha az igazság s a hazafiui és polgári erények ösvényéről.

Szilárd férfi volt, de nem rideg. Nagyon könnyen utat talált szívéhez a sajnálkozás; teljes szívvel vett részt mások fájdalmaiban s ott, hol a nyomor redőit kellett elsimitani — bár áldozattal is — perczig sem késett azt megtenni. — Sokszor mondá: »lehetnek menthető bűnök, hol családja nyomora sodorja örvénybe az apát« de »ha a bűn mocsarából a meghizott jólét emelkedik ki — pallost neki.«

Hazáját úgy szerette mint talán senki, vagy nagyon kevés. — Égett a vágytól még egyszer látni Kossuthot s elpanaszolni neki, a mi bántja. El is ment 1874 nyarán; Baracconeban töltött három hetet. — Hozott magával néhány kövesült kagylót s haza hozta lelkében a hazafiui fájdalom kifényesedett gyöngyeit. — Nem talalt vigasztalást

ott sem. Hogy is talált volna koldusnál — koronát!

Régi vágya volt a klasszicai föld beutazása — sokaig halasztotta; szeretett magától mindent megvonni — míg végre engedve családjá sürgetésének, betöltötte ezen régi vágyát is. — Beutazta Mehádián, Konstantinápolyon, Görögországon, Sziczián keresztül Olaszországot; — megtekintette s emlékében haza hozta a mi szépet, műremeket s nagyszerűt látott. Míg utitársai közönyös szemmel tekintettek át, egy-egy mészkőszirtes görög szigeten, addig az ő szelleme néma borongással időzött Ulysses országában, Thebe romjain sat. Ugy talán senki sem ösméri már a régi classikai világot, mint ő ösmerte, — ő, ki először járt ama tájakon, a római s görög auctorok nyomán — utitársai csodálatára — mindenütt tájékozta magát, minden helyet felösmert s tudott is rá rögtön idézni.

Mint egykor Kazinczy Gábor és Sárossy Gyula rémulésére, a szalánczi várbástya kiálló erkély kövein, — hajmeresztő ügyességgel járkált az atheni acropolisz oszlopcsarnokán. Szaladva ment le

a Vesuv süppedékes hamuján, hol 35 évvel fiatalabb utitársa, nyomról nyomra ereszkedett le.

És az idő felemésztette ez aczél izmokat is! — 1881 augusztus 20-án végelgyengülésben halt meg. — Teste elgyengült, de szelleme nem az utolsó perczig. Kórágýában is folytonosan foglalkozott. — Mennyi tanulmányt, mily nemes kedélyt, mily kiváló értelmet zárt le a koporsó fedele!

Halála előtt néhány nappal több, derék eszmét tartalmazó töredéket írt s öt nappal elobb írta „II. Rákóczy Ferencz szelleméhez« czimű bevégezett szép költeményét — hattyudalát.





## KEDVTELÉSEIM.

Az én kedvtelésim egyszerü örömek,  
Elzárt magányomnak mezei virági.  
Az élet gyümölcsfa; mit nyuljak magasra?  
Földig lehajolnak hozzám termő ági.

Én is barangoltam szerte e világon,  
Fénylő csarnokokban, tengeren, síkságon;  
A bolygó vándorból végre remete lett  
Magas hérczek között, csergő patak mellett.

Felkapom vésőmet s furom és faragom  
 Hangos kürteimre vadászképek sorát,  
 Habzó szájjal s vadan repülő fülekkel  
 Mint üzik ebeim a bérczek szarvasát;

Majd öreg kant metszek, görbe agyarakkal,  
 Mint küzd az éhségtől ádáz farkasokkal;  
 S most leontott zergét sziklára terülve,  
 S egymásra vijjogó ölyveket körüle.

De mindezekkel én lángolóbb ösztönnel  
 Csatázom az erdők sűrű vadonában,  
 S az elejtett vadak marczona fejeit  
 Falamra függesztem kedvem nagy voltában;

Lobogó tüzénél éji szenelőmnek  
 Ingó nagy árnyaik midőn fölmerednek,  
 S a rémitő fejek mozogni latszanak,  
 Ábrándos lelkemre gyönyört arasztanak.

Költészetem! te is bérczek virága vagy!  
 Szirmaid mohos szirt tövében feseltek,  
 Téged a vadon mély csende, s lombja éjén  
 Áttörő nap piros sugári neveltek;

Forrásod szomjas vad körme fakasztotta,  
 Vad mézed zsöngéjét aggott tölgy csorgatta,  
 A méhraj, lelkemet mely körülszárnyalja,  
 Odvából kizudult gondolatim raja.

S ha, midőn banat ér, vidor czimborák közt  
 Viharzom át az éjt, míg künn fergeteg dul;  
 Köztök, mint a holt szén égő szenek között,  
 Elsötétült kedvem ujonnan felpirul;

Mit is buslakodjam! virit még a jelen:  
 Edes bor, tüzes ló, mosolygó leányszem,  
 Még könnyen haragszom, még könnyen békélek,  
 Gyülölt még a halál, édes még az élet.

Edes még az élet! viritó berkei  
 Miatt könnyen türöm szurdaló tövisét;  
 Hisz' a vadász ugy is megszokta, hogy olykor  
 Tövissek szakgassák vésznek tárt kebelét.

S én nem is óhajtok mindig boldog lenni,  
 Édesbb: tövis után rózsákon pihenni . .

S miket én szakgatok, miket én kedvelek:  
 Vadrózsák, a melyek mindenütt teremnek.



## S Z Ü R E T E N .

1861.

NEM ezüst serleg s Tokaj tündér  
Nedve áll lakom asztalán,  
Amaz ős bércznek agg tetője  
Csak távolból mosolyg reám.  
Borom szegényebb, de forr lángja. —  
Te napsütötte domb amott!  
Öblös kádamba fürteidnek  
Aranylevét te csorgatod.

Halmom bora! mi összeillünk:  
Tanyám is, kisdéd halmon áll,  
Fakoporsó lesz végső ágyam,  
Tiéd, e régi fapohár,  
Rajt' vidám ábrák domborúlnak. —  
Te napsütötte domb amott!  
Öblös kádamba fürteidnek  
Aranylevét te csorgatod.



Tűzhabja honom bérczsorának!  
 Tisztod most oly szent, oly dicső!  
 Derítsd föl a vad éjt, mit küzdő  
 Keblünkre a sors átka sző.  
 Lobogjon lángod szemben, szívben! —  
 Te napsütötte domb amott!  
 Öblös kádamba fürteidnek  
 Aranylevét te csorgatod.

Menj, menj, vidítsd tűzszellemeddel  
 Fenn, a dús gondtelt hajlokát,  
 S vidítsd, leszállva küszöbéhez,  
 A kunyhó' bokros bárratát;  
 Hol legtöbb bú, ragyogj legszebben! —  
 Te napsütötte domb amott!  
 Öblös kádamba fürteidnek  
 Aranylevét te csorgatod.

Keresd föl rideg rejtekében  
 Az üldözöttet, bujdosót,  
 A viharban, hogy ki ne hűljön  
 Keblének dicső lángja, óvd,  
 Lövellj reményt fáradt lelkébe. —  
 Te napsütötte domb amott!  
 Öblös kádamba fürteidnek  
 Aranylevét te csorgatod.

Édes ajkad aranyregét súg  
 Fülünkbe, nyájas, csapodár!  
 Jer, súgd még újra, súgd ezerszer  
 A jövőt, melyre lelkünk vár. —  
 Vidító társam bánatim közt,  
 Te napsütötte domb amott!  
 Öblös kádamba fürteidnek  
 Aranylevét te csorgatod.

Bűvös hab, őre a magyarnak!  
 Te csillogsz örömpoharán;  
 Sötét búját te szakgatod meg  
 Villámtüzeddel, gyásztorán.  
 Szivárványt szövsz borúlt lelkünkre! —  
 Te napsütötte domb amott;  
 Öblös kádamba, fürteidnek  
 Aranylevét te csorgatod . . .

De félre most a gonddal! víg zaj  
 Verdesi, most a völgy-hegyet!  
 Fodros szőlőlomb hadd körítse  
 Ó borral telt bükkelyhemet!  
 Borúlj fölém zöld lúgas árnya! —  
 Te napsütötte domb amott!  
 Öblös kádamba csorgasd, csorgasd  
 Dús fürteidről lánghabod.

## TÚL A SÍRON.

TÚL a síron, majd ha hozzám  
Fenn, az égnek őslakói  
Igy szólnak, az angyalok:  
S te szellem! honnan jövel,  
Mely zugából a mérhetlen  
Végtelennek? mond nekünk!  
Kérdésökre nagyon rövid  
Lesz a válasz.

Jó barátim, öröklétü,  
Fényes szárnyu angyalok!  
Lenn, a mélység fenekén,  
Hova, a lehulló csillag  
Szétmállik a míg elér,  
Egy göröngy szült engemet,  
Földgömb annak ott neve,  
Hangyamilljom lakja, e fajt  
Ott embernek nevezik.

Mihely kibú a tojasból,  
 Sürög forog néhány perczig,  
 Aztán a göröngybe bú,  
 Egy porszemet tesznek rá, ott  
 Neve annak sirhalom.

Gonosz egy faj e sárféreg!  
 Fúlánkja van, jól emlékszem,  
 Szívem úgy vonzott feléje!  
 S ha ölemre szoritottam,  
 Összemarta keblemet.

Fényesb szemü volt néhány a'  
 Többinél,  
 De messzebbre még se látott.  
 Néhány ismét szárnyas hangya volt,  
 De magasbra még se szállott  
 A göröngynél.

Egy-kettő porszemre állt,  
 S büszkén tekintett alá  
 — Mosolygtok óh angyalok? —  
 A csoportra, mely zajongva  
 Forrt körötte, s egy szavára  
 Harczott vítt, öldöklő harczot,  
 Egy levélke, fűszal miatt.

Nézzetek le a magasból  
E göröngyre, mennylakók!  
Látjátok-e, amott csillog  
Az éjféli kormában, mint egy  
Fényes sarkantyútaréj.  
Egy harmatcsöpp: tengere,  
Egy szikra: tűzhányó bércze,  
S egy óránk: évezred ott.  
Az üstökös, ezüst haja  
Egy szálával eltakarná.  
S a tejút, ha gyöngysorából  
Rá dobna egy gyöngyszemet,  
Fényporokká törve, szórná  
A mérhetlen úrbe őt.  
Kis pont az a végtelenben,  
S keblemet vérig gyötörte,  
De gondolnom rája még is  
Oly édes, úgy boldogít!  
E göröngy volt bölcsőm, sírom,  
E parányi hangyaboly!



## R É T E N.

I TT heverek a rét  
Illatos fűvében,  
Körülöttem mély csend,  
A nap lemenőben;  
Egy egész kis világ  
Tárul föl szememnek:  
Piczinke lakói  
A füves mezőnek.

Itt e pókháló a  
Bokor tetejében,  
Varázsszinben ragyog  
Az alkony tűzében,  
Szellő kél, s a mint meg-  
Lebben szövevénye,  
Zöld, arany, biborral  
Játszik gyöngé fénye.

A pók, szálát ereszt  
 Gyomra belsejéből,  
 S alábocsátkozik  
 A gally tetejéről;  
 Mást gondol: visszafut  
 A honnan alászállt,  
 Gyorsan motólálva  
 Lábaira szálát.

Amott egy pirinyó  
 Utazó kis bogár,  
 Szegényke! mily bajjal  
 Milyen küzködve jár:  
 A rög, neki bércz; egy  
 Nyom, mélység aknája;  
 A lehajlott fűszál:  
 Rengeteg dőlt fája.

Fürészes fejével,  
 Horgas fogaival,  
 Nyomában egy hangya  
 Fut nagy sebbel-lobbal,  
 Most megáll hirtelen, . .  
 Repedésre talált:  
 Bebú, kibú, s újra  
 Folytatja futását.

S im itt a vad méhe,  
 Végső csöppjét issza  
 A virágnak, s megtér  
 Erdejébe vissza,  
 Száll, száll, zsönge mézzel  
 Megterhelve lába,  
 Leveles erdőnek  
 Tölgyfaodujába.

Leáldozott már a  
 Napnak tűzgolyója,  
 Hah! mint ébred a rét  
 Milliom lakója,  
 Mily zsibongó moraj  
 Támad föl egyszerre!  
 Mily pezsgő élet az  
 A mi zúg fülemben!

Szökdöső kabóczák  
 Sűrű szárnyütése,  
 Villásfarku tücskök  
 Bús hegedülése,  
 Legyek tánczsivaja  
 Az esti szellőben,  
 Egy hanggá olvad szét  
 A hig levegőben.



Csak mákszemnyi a szív,  
Mely keblökben dobog,  
S benne mégis: öröm,  
Harcz, fájdalom lobog.  
Piczi sereg! siess  
Élni! mi életed?  
Egy év, a mi napunk,  
Egy nap, perczünk neked.

S most haza int falum  
Távol estharangja,  
Messzire elkisér  
A rét rezgő hangja.  
Honn, vig arcza fogad  
Kisdéd gyermekemnek,  
S öröm csaholása  
Házi agg ebemnek.



## ÖNVALLOMÁS.

RÉGEN elhalt jó apámról  
A közbeszéd följegyezte:  
Hogy gazda nem volt, hogy saját  
Béreseit sem ösmerte.

Vagy a bibliát forgatta,  
Vagy, kergette a pagátot,  
S szikrázó elmésségével  
Mulattá a társaságot.

Rá ütöttem, — nem a játszi  
Elmét, s a pagátot értem, —  
De az egyben csak, hogy gazda  
Én bizony magam sem lettem.

Nagy teher a gazdálkodás,  
S azt sehogy sem foghatom meg:  
Ha más ispánja nem vagyok,  
Magam ispánja mért legyek!

S ezer más ok! a többi közt:  
A birkát nem szenvedhetem,  
Mind egyarczu! köztük csupán  
Juhászkutyámat ismerem.

Pedig, ha meg kell vallani:  
Vádol önlelkem olykoron,  
Családomért hogy semmit nem  
Teszek, hogy nem gazdálkodom.

Házamnál jó feleségem,  
És minden más, sürög, forog,  
Annyi sok közt ingyenélő  
Bizon bizon magam vagyok.

Örültem is a mint első  
Katonaprófuntom ettem,  
Az volt első kenyérdarab  
A melyet magam kerestem.

Dicső kenyér! a hazáé,  
S a hazáért! dicső kenyér!  
Van-e kincs e földön a mely  
E barna kenyérrel fölér? . . .

De mit is mondtam én előbb?  
Hogy gazda nem vagyok? mese!  
Mily csalódás, s önrágalom!  
A költő nem jó gazda-e?

Gazda vagyok: ekém e toll,  
A szántóföld: papirosom,  
A pegazus: lovam, s egy-egy  
Mély barázda minden sorom.



## ÉN NEM LESEM . . .

É<sub>N</sub> nem lesem a csillagok forgását,  
Én nem fürkészem a világ folyását,  
Avagy titkát az öreg föld gyomrának;  
Mi gondja rá az élet víg fiának!

Egy örömem van: a rózsalevele,  
A tölt pohár, a lyány fejlődő kebele.  
Egy bánatom: a rózsza lehullása,  
Üres pohár, s a lyánka hervadása.



## VÖLGY ÉS BÉRCZ.

É<sup>N</sup> puha, virágos  
Völgyben heverészek,  
De a küzdő férfit  
Bámulattal nézem,  
Ki gyors lábbal futja  
Nagy, nemes pályáját,  
S a dicsőség bérce  
Felé hág merészen.

Olyan ő, mint az űs  
Fajú magyar mén, ha  
Idegen lovat lát  
Előre haladni:  
Megragadja tüze  
A dörgő kereket,  
S rohan, nem bírod őt  
A féken tartani.

Fel, fel a magasba!  
 Ez előttem férfi!  
 Gyönyörrel nézem én  
 Lelke dicső hevét;  
 Szikrázó fény jegyzi  
 Tündérragyogással  
 Magas röptét, miként  
 Illés lángszekerét.

S ha mélyre rántják is  
 Üldöző szellemek  
 Bukása is dicső  
 Magas fenségéből,  
 Büszkén rohan alá,  
 Mint a vadászebek  
 Elől a szarvas, a  
 Szikla tetejéről.

Én puha virágos  
 Völgyben heverészek,  
 Ha magasra nézek,  
 Fejem szédül bele;  
 A legmagasabb díj,  
 Melyet szívem óhajt,  
 A leányka szelíd,  
 Pihegő kebele.

Sas vagyok, mely ifjan,  
Ki nem nőtt szárnyakkal,  
Jutott foglyúl a völgy  
Sima bársonyára ;  
Megszerette lenn a  
Patakzajt s virágot,  
Nem vágy a zivatar,  
S villámok honába.





## BEH SZERETNÉK ! . .

BEH szeretnék vihar lenni!  
Szép a vihar élete:  
Tánczra indul tenger, erdő,  
Ha zeng zordon éneke.  
S ha megfárad zöld bokorra száll,  
Vagy a rózsák kebelében hál;  
S amint ébred, ifju lyánka  
Selyem fürteit lengeti,  
Ajakához simul, karcsu  
Derekát megölelgeti.  
Beh szeretnék vihar lenni,  
Szép a vihar élete!

Beh szeretnék felhő lenni!

Szép a felhő élete:

Sötét méhe áldást hozó

Arany cseppel van tele.

Most, mint könnyű fátyol úgy lebeg,

Majd, mint tűzokádó szörnyeteg,

S ha megdördül, s eget földet

Rendít dühös haragjában,

Azt vélnéd, hogy száz oroszlán

Ordít felnyitott torkában.

Beh szeretnék felhő lenni,

Szép a felhő élete!

Beh szeretnék tenger lenni!

Szép a tenger élete:

Csábos dalú habléánykát,

S gyöngyöket rejt kebele.

S van-e irtóztatón szebb küzdés,

Mint ha tenger harczol és a vész?

Felül az ordító vihar

Csapkodó sárkányfarkával;

Lent a tenger, e dühödt eb,

Ezer tajtékzó fogával.

Beh szeretnék tenger lenni,

Szép a tenger élete!

Föld is szeretnék én lenni!  
 Szép e földgömb élete:  
 Hold, nap, csillag, az egész meny,  
 Kaczerkodik övele!  
 Látt' a világ első hajnalát,  
 Fogja látni végső alkonyát.  
 S nyargal, mint a szilaj bölény,  
 A lég mezején kedvére,  
 Lángot fuval bérczorrából,  
 Hullámszik erdőserénye.  
 Föld is szeretnék én lenni,  
 Szép e földgömb élete! . . .

Mégis ha meggondolom, leg-  
 Szebb a költő élete!  
 Mesés faj! angyal s ördögnek  
 Vad csodás vegyülete.  
 Keble, mélyebb mint a tengerár,  
 Fenekére még nem szállt buvár.  
 Lénye por, de mindenható:  
 Ha szívét fájdalom marja,  
 Összerombol mennyet, istent!  
 S újra fölépíti karja.  
 Hadd maradjak én költő, leg-  
 Szebb a költő élete!

## A SZERENCSE ISTENASSZONYÁHOZ.

SZÉP hölgy, szerencse istenasszonya!  
Rám sem pillantasz, s rád még sem haragszom,  
Te is olyan vagy, mint a többi asszony!  
Hány fajankókra mosolyog szemed?  
Ki számlálná el a léhák sorát,  
Kik istenlábad czipőjéből iszszák  
Asztalodnál a dús öröm borát?

A tudós: bárgyú rossz mulattató!  
Könyvek közt is, a vén könyvek barátja,  
Savanyú arcza és kopott kabátja!  
Csodáljam-e, ha mint más asszonyok,  
Únod a rideg arczot és mezet,  
S ha tudóst látsz — mint pappal szoktak tenni —  
Gombostót hajít utánna kezed.

Szeszély, s szerencse istenasszonya!  
 Hat a poéta mit vétett tenéked,  
 Hogy az inségtől ez egyet sem véded?  
 Már sejtem, miért gyűlölöd szegényt:  
 Miatta el is sülyedhet a ház,  
 S lábbal fordulhat fel a felesége,  
 Ha előfogja a költői láz.

S ha jámbor légi költőt sem szeretsz,  
 Hamis poétát, hogy' szeretnél engem?  
 Ki a gúnyt, tréfát, dévaj módra zengem,  
 Csalánt kötözve bokrétám közé;  
 Ki nem szedem meg a rózsák vizét,  
 S szerelmi könyek gyöngéd harmatával  
 Nem öntözöm a hölgyek kendejét.

Ugy van! a költő haszt'lan néz reád,  
 A bőség csuprát elfordítod tőle,  
 »Rosz gazda — mondod — s könnyelmű a dőre,  
 Az eke szarvát mért nem fogja meg?»  
 Kérdésed sulya engem földre nyom!  
 Valót beszélsz! — de egyet én is kérdek:  
 Tudsz-e te fonni, édes asszonyom?

## HAJNALKOR.

VIRÁGOS kertemben,  
Halottam van.

Melyre tegnap ittas szerelemmel szállott,  
Halva fekszik a himes pillangó.  
A liliom kelyhében.

Szebb koporsó, szebb halott,  
Van-e e világon?!..

Mintha kéjt lihegne,  
Ajka most is mátkájának  
Hókebléhez van tapadva.  
Téged százszor boldog szerető!  
Rózsa újjaival  
Túláradó gyönyör ölt meg.

Leszállt a harmat.

A hajnal szellője lágyan ringatja a virágot,  
S a virág, ... kedves halottját,  
Azt hiszi, csak szendereg,  
S hogyha tündér álma múlik,  
Ébredni fog új gyönyörre.

Szebb koporsó, boldogabb halott,  
Van-e e világon?!



## URKODÁS.

(1865.)

JÓL teszed — csak kapaszkodjál!  
Magasabb léssz fél hüvelykkel,  
S törpe így is, — no de hiszen  
Megtoldhatod a füleddel.  
Nagyot játszol, és az is vagy;  
Nagy — bolond.  
Urhatnámság, üres erszény, —  
Hej, hoppszasza! félrê gond!

Drága butor, fényes asztal,  
Mázos padlók, czifra ágyak, —  
Sokra vitted! ép ilyen van  
A királyok inasának.  
Büszke lehet nőd, a kényes  
Divatbáb:  
Az udvari szobalyánnál  
Egy fokkal sem áll alább.



Bölcs eszme, hogy: gőgöd, apád'  
 Szerény házat szégyenlette,  
 S száz kamatra épült tágas  
 Palota áll most helyette.  
 Két száz holdnyi birtok, s magas  
 Uri lak!  
 Igazad van — ez a legszebb  
 Arány, — ki nem látja, — vak!

Jövedelmed egy harmada  
 Pazarolva nőd ruháján!  
 De, grófnékkal — gazdag pótlék! —  
 Egy padon ül versenypályán.  
 Sokra vitted, s olcsó áron,  
 Jó Mihók!  
 Mindössze is — meztelenre  
 Koppasztanak a zsidók.

Nincs menekvés? dehogy nincs! egy  
 Baltavágás mi a csernek?  
 Hazádnak jó fia voltál,  
 S most beállasz — Beamternek;  
 A koldusból ur lón? óh nem;  
 Szolga lett!  
 Nem volt már több mit eladnod,  
 Eladtad a — lelkedet . . .

Látd-e, mit szült pazar gőgöd!  
Az üldözött haza benned  
Egy hű fiat vesztett, míg a  
Hamis rendszer egy védőt nyert.  
A hű, bárha bujdosóban,  
Szívvel közöttünk marad;  
S te, hazádból önhazádban  
Számúzed tenmagadat.



## DALNOKTÁRSAIMHOZ.

Ez a vén föld: régi zárda!  
Be rideg haj! be komor!  
Ki türhetné, ha nem volna  
Benne szép lány, édes bor!

Dalnoktársim! e zárdában  
Én vagyok a fő apát!  
Vigan, szerzetes barátim!  
Fel, fel ki-ki poharát!

Bort s szerelmet! az öröm  
Sötét földön úgy pirul,  
Mint a rózsza, mit a barát  
Titkon kámzsájára szúr.

Bor s csóktól a mámoros szem  
 Itt a földön menyet lát;  
 Botlunk bár, ha forró szivből  
 Eredt, — isten megbocsát!

Vígan! míg bort ad a pohár,  
 S a szív édes örömet.  
 Maholnap a sír: e sötét  
 Csuklya, ürébe temet.

Dalköltők! mi e zárdában  
 Szegénységet esküvénk!  
 Kincs helyett: bor, dal, leánya,  
 Mirtus, — ennyi a miénk!

Sírunk fáján zöld repkénytől  
 Fedve nyugszik majd a lant,  
 S mi, borág és rózsalombbal  
 Koszorúzva ott alant.



## KÉRDÉS.

**H**ARMINCZ tavaszt, hogy átéltem,  
Megijedtem, mily vén vagyok!  
Majd, megnyugodtam: negyvenig még  
Az élet úgy a hogy ragyog!

Negyven! — itt ájulni akartam,  
Szerencse, hogy nem lány valék,  
Ki fogott volna fel ölébe?  
E szerint el nem ájulék.

Ötven! — meghaltam, — de csak perczre,  
Majd, felébredtem ujolag.  
Párkák, az ollót! ne fonjátok  
Tovább az életfonalat!

Öt kereszt! az is csak szalmája!  
 Haj te gonosz csép: életem!  
 Hol az arany mag? a kicsépt  
 Szalmára én nem éhezem.

Ejh, hatvanig még! — de ha túl rajt'  
 Még élni vágyna bús fejem,  
 Ne hallgassatok rám barátim!  
 Be a gödörbe, be velem!

Be a gödörbe! — de ne mélyen,  
 Hogy kimászszam ha kedvem jó;  
 Szégyellem, — de úgy borzad hátam  
 E rövid szóra: temető.

Hanyatt feküdni ezred évig!  
 Sírszomszédunk tán jó barát,  
 S egymáshoz csak egy tréfaszót sem  
 Szólhatni oly sok éven át!

Ott lenn feküdni örök éjben  
 Mig künn a nyájas nap ragyog,  
 Nem tudni semmit a szép földről,  
 Semmit az égről; — borzadok!...

Te gyáva lélek! szinte látom,  
 Ha jó a — hatvan, így beszélsz:  
 Hagyj hetvenig még élnem oh sors!  
 S ha — hetven, — a nyolczvanra térsz.

Mint a szopóst, étetni fognak,  
 Térdedhez vered orrodát;  
 S bojtorványként a léthez vágyad  
 Még akkor — akkor is ragad.

Vizmerült korsó léssz, a végső  
 Léggyöngy bugyog, forr, már nyakán;  
 Magános vaczkor, bus teledre  
 Ott lógsz a száraz életfán.

Átégett csupor, rád az élet,  
 E drótos, fejét rázza már:  
 Gyávult orozlán, kit kényére  
 Oldalba rughat a számár.

Arczoddal fogja ijesztgetni  
 Mindenki, siró gyermekét . . .  
 Szólj, nem rettent-e vissza, melylyel  
 Jövőd rajzolom, mind e kép?

Fogod-e kérni — bár lesz perczed  
Hol hívod — ha jó, a halált?  
— Mint a mesének vénje egykor: —  
Jer, add hátamra itt e fát!...

Három araszra a mély sírtól,  
E gondolatsor szálla meg;  
Egy arasznyira, vajjon mit sug  
Fülembe majd a sírüreg?!





## NEHÉZ SZOLGASÁG.

(1840.)

MAGAM szolgálja vagyok én, igaz  
A magamé csupán!

De e szolgálat nagyon terhes ám:

Naponnan, és éjennen,

Mindig uram szolgálatára lennem!

Pipáját töltöm, — könyvét fölmetszem, —

Felolvasok neki, —

Rendbe kell hoznom (mert nagyon rendetlen!

Ha ezt azt, szerte hányja, szétveti. —

Sőt, csizmáját is én huzom le mindig,

S csak én öltöztetem; —

Ha levelet ír (be röst levélíró!)

Elő a tentát, tollat én szedem.

»Tölts vizet!« — töltök,  
 »Önts hozzá bort!« — öntök;  
 »Vedd ki a széket alólam!« — veszem;  
 »Asztali hálát!« — mondom — »most csókold meg  
 Feleségem!« (ezt, szívesen teszem!)  
 »Elment a vendég, — köznapi kabátom  
 (Ezt már évektől hordja) add reám!«  
 »Ird most egy verset!« (jól van! hadd szégyelje  
 Magat helyettem, ha a vers silány).

Bolyongnom, hányszor kell a rengetegben,  
 Fűzött bocskorban, — néki ez, öröm!  
 Dölt fák közt, űzött vad elé rohanva,  
 Nyakam nem egyszer majd hogy kitöröm;  
 Tanyám hétszámra, erdősivatag,  
 Mi oltja szomjám? a zúgó patak;  
 S táskámban mar ha fogyón a kenyér,  
 »Maradj!« kiált ő a bérczek lakója,  
 »Királyi táp a vad bokrok bogyója,  
 S mit vadász késed ás föl, a gyökér!« —  
 De itt az éj már! a pöczerrel együtt  
 Tüzet gerjesztek a szirtes tanyán;  
 A csonka ágról, — szivárgó sebével,  
 Agyaras feje sűrű erdejével,  
 Alá függ a kan, a tölgy derekan.  
 Elszunnyadtak mar a fáradt ebek,

Egyiknek lába meg-megrándul lágyan,  
 S felcsahog gyengén; — »vadat úz álmában!«  
 Szól éber gazdám, s arczán kéj lebeg.  
 Most föltekint, — a tűz vigan lobog,  
 Lángjától a tölgy suttogó lombsátra  
 Zölden pirosuló viszfényben ragyog.  
 »Mi büvös kép!« szól újra. — Ám legyen!  
 De itt künn tengni rideg bérczeken,  
 Hol, altatóm a bagoly-huhogás, —  
 Remete fanyar lelkéhez való csak,  
 Ki tűrhesse más.

Föl-fölvirraszt honn, éj feléig olykor,  
 Mig le nem nyugszik, én sem nyughatom;  
 Fejét lehajtva mélán tenyerébe,  
 Bámulni a gócz pislogó tűzébe  
 Mi öröm lehet? meg nem foghatom.  
 Uram, uram! nem hallja-e falán a  
 Kisértetek óráját ütni fenn?  
 Ilyenkor már, még nagyanyámtól hallám,  
 Minden jó lélek az ágyban pihen!

Hogy mint kap minden ringyrongy díbdábságon,  
 Falára mint kell raknom ezt, amaszt:  
 Rozsdás sarkantyut, tört, lánczos botot,  
 Ijat, vasünget, kopját, sisakot, —

Rég ismert dolog, — mit beszéljem azt! —  
S mind ez hagyján! de holmi léhaságot  
Is nyakamba vet:  
Botjára, most vén zsidót kell faragnom,  
Majd több ily gyermekségeket. —  
S szegény szolgának mind ezért mi bérem?  
Elégedetlen untalan velem,  
S csodás szeszélye, gúnyja egyre szúr!  
Ej, ej gazdám! nem vagyunk-e mi egyek?  
Minő a szolga, ép olyan az ur!



## A FALU BOLONDJA.

**B**OHÓ Jancsi az én nevem  
Hehehe!

A királynak sem szolgállok,  
Merre tetszik ott kószálok;  
Ha én elkaczagom magam,  
Egész falu kaczag rajtam.  
Hehehe!

Tarisznya lóg a vállamon  
Hop hop hop!  
Egy rossz poltra sincsen benne,  
Volna benne, hogyha lenne;  
Tánczomat, ha akad párom,  
Csak egy gatyaszárban járom,  
Hop hop hop!

Gazdag ember volt az apám,  
 Biz igen!  
 A mit csak birt, azt mind birom,  
 Saját talpam a bocskorom,  
 Hej de jó bőr! ha kilyukad,  
 A lyuk újra összeragad.  
 Biz igen!

Hát az anyám mit hagyott rám,  
 Mit bizony?  
 Egy korsót: — a tenyeremet,  
 Két párnát: — a két fületem;  
 Ezt sohse kell megfoltozni,  
 Azt sohsem kell megdrótozni,  
 Nem bizony.

Korcsmárosné hallja kend csak  
 Hehehe!  
 Adjon egy pint bort galambom!  
 Holtom után kendnek hagyom,  
 Kendnek mind a két párnámat,  
 A korsómat, bocskoromat.  
 Hehehe!

## MEGHALTAM.

**M**EGHALTAM tegnap (álomban csupán), —  
Kiteritettek egy hideg szobában,  
Sirtak, jajgattak, szántak, s úgy dicsértek:  
Nőm, s egy poéta, és egyik komám. —  
Mindent hallottam, — olyan jól esett! —  
Lám! tehát mégis derék ember voltam, —  
Kár volt meghalnom, magam is beláttam, —  
De késő bánnom, ha megtörtént már. —  
Templomban a pap szörnyűen magasztalt:  
„Nagy tudós voltam, s roppant versíró,  
Ekklézsiánknak hiv kurátora,  
Hazafjellem, nyájas jó barát.«  
Szemét törülte minden hallgató,  
Kivált poétatársam, s a koma. —

A sirba tettek, — be roszul esett! —  
 Hallám, mint hányják a földet reám,  
 Koporsómra mint zörgött a göröngy. — —  
 Ülték a gyásztort; én is köztök voltam,  
 Nem látott senki; szörnyen ettek, ittak, —  
 Itt is dicsértek: be kár volt érette!  
 Ritka ember volt! — a menyig emeltek,  
 Kivált poétatársam, s a koma. —  
 A bor megnyitja ember szive zárát,  
 Kitor, mi mélyén lappangott titokban, —  
 Összeség komám, s poéta barátom:  
 »Rosz poéta volt, az Isten nyugasztja!«  
 S a koma: »hitvány ember! kölcsönét  
 Megkérte tőlem; — ha nincs jó bora,  
 Háza felé sem fordult volna lábam.« —  
 Türelmem ekkor megszakadt! jobbommal  
 Torkon ragadtam a gonosz komat,  
 Balommal a rosz, a silány poétát,  
 Halotti ingben láthatóvá lettem,  
 Hangom harsányan rivallt a teremben,  
 Rémulten 'a tor népe szétfutott,  
 S én — fölébredtem, — ezer szerencséték!  
 Oh rosz poéta, s te hűtlen koma! —



## A FÖLDHÖZ.

**H**AJ kerek föld! rajtad minden  
Be átkozott kerekbe lép!  
Nézd, a bölcs túltömött agya  
Még zavartabb, mint volt elébb!  
Forrón szeret szivünk? forrón  
Gyülöljük az embert végre.  
S midőn aggá lettünk, mire  
Szállunk vissza? gyermekségre.

Kerek volt jeggyűrűm, kerek  
Lábaimnak vasbékója.  
Örömnek bú, harczy dicsnek  
Iga, sötét fordulója.  
A fényes nap alámerült,  
Majd ha kilép kerekével,  
Felénk ragyog tán ujolag  
Sugárai búfényével!

A nemzetek hosszú élte:  
 Malomkerekek zugása,  
 Egyes rövid emberélet:  
 A kerek egy fordulása;  
 A kereknek fele, habban,  
 Életemnek fele, álom.  
 Félig élve, félig halva,  
 Mesés pályám im így járom.

Kaczagni oly nagyon szoktam,  
 S oly édesden, hogy könnyem hull,  
 Vérző könnyem meg — mily bohó  
 Szokás! — olykor kacajba fúl.  
 S a kiért ma szívem őrzöng,  
 Holnap, lehet meggyilkolom  
 Éltem, tarka virágiból,  
 Mindent kerekfűzérbe fon.

Ott fenn, a nap s a hold mint az  
 Ördögborda, fut, hengereg;  
 Lenn, a vaksors forgása, nem  
 Más mint: bohó czigánykerekek,  
 Alig állit talpra, már is  
 Fejre buktat, gúnynyal tele.  
 Poharunkból a mézet ki-  
 Önti s epét folyat bele.

S te, kit láthatlan ostor űz:  
Földgömbünk! mily bús körben jársz,  
S a szegény embersziv gyanánt  
Hol égre, hol mélységre szállsz,  
A bölcsesség napja felé  
Ezredektől törsz ó kába!  
Hasztalan! mind egyre távol  
Futsz körötte karikába!



## VAKANDTÚRÁS.

VAKANDTÚRÁSON mászik a bogár,  
Vándor utjának három percze már;  
Nagy bércznek hirdet minden porszemet,  
Tengernek rajt' a harmat csöppeket,  
S a harmatcsöpp ha lágyan rezgedez:  
A vándor zajgó vészben sülyyedez.  
S por közt ha szikra lobban mint lidércz,  
Reszketve így szól »tűzet hány a bércz\*!  
S im, már bevégzé az arasznyi tért,  
Melytől elindult, a porszemhez ért.  
Csodálják őt a féreg milliók,  
Vakandtúrásunk vándor hőse: Kook!



## A FÜLMILÉHEZ.

KICSINDED fülmile!  
Petőfije a szárnyas dallosoknak!  
Ő is, te is: egyszerűn kezditek  
A dalt, de mint a szappanbuborék,  
Melyet a gyermek szalmaszálon fúv,  
Nő, nő, és akkor pattan el, midőn  
Arany laptája legszebben ragyog.

Szegény vityillód, egyszerű fészkekről  
Látni, hogy költő vagy, s ahhoz — magyar!  
S ösztövé is, mint a magyar poéták;  
A régidőben mustármagnyi volt  
S gombostű-vékony dallóink nagy része;  
Az újabb faj már úriash, hizóbb,

S dúsabb ebédje közt csak mosolyogja  
 Oly szegény hangyatozás vacsorád',  
 S kopott kabátom', s szürke rossz kabátod',  
 Mely barna folttal van foltozva itt-ott.  
 Vadon barátja, erdők remetéje!  
 Az ős, szabad természet templomod, —  
 Áldozni, csörge forrásnál szeretsz, —  
 S dalod imája mily szép áldozat! —  
 Lám, lám! ki hitte volna azt, hogy még  
 Ükapáinknak egyszerű hitéért  
 Buzog gyermekded szíved! — be szeretlek  
 Én tégedet, kis pogány fülmile!

Üdv, üdv neked te rózsák szeretője,  
 Rózsák Hafiza! — ámde egy hibádat  
 (Hiában! ez már vén költők szokása.)  
 Meg kell róvnom! tudniillik, éneked  
 Csak — rózsák és bú, mindörökre csak bú!  
 Ebben, Petőfi nagyobb mester volt ám!  
 Dalod: fekete szőlőfürt! — övéi:  
 Gazdag szőlőhegy, megannyi gerezdje  
 Külön-külön színpompában ragyog!  
 Az egyhangúság, hidd el, úntató.  
 Fehér rózsákhoz zengd a bút csupán,  
 A piros rózsák: testesült öröm!  
 Hozzá, víg dalt mondj! — a piros, mosolygó

Leányka únja imádói közt  
 Az untalan csak bús sohajtozót. —  
 Dalod, azt el kell ismernem, csodás,  
 Szívet repesztő mesterköltemény!  
 S Vörösmartynk jól mondja, bús fiú  
 Rólad, hogy te az erdő szíve vagy!  
 De, mindig egy csak, azon egy, dalod:  
 Szerelem — nász — s bölcsődal! — A jó költő  
 Lelke: kalejdoskop, — megannyi rendítésre  
 Új, ismeretlen ábrákat teremt.  
 Tárgy, szín, hang egyre változó legyen;  
 A csak egyszínű virágkoszorúnál  
 Nem szebb-e a száz színüből fonott?  
 S a rubinnál, — mi szép bár biborlángja, —  
 Az opál játszi fényű szivárványa  
 A drágakövek e dús humora? — —

De haj! most veszem észre, hogy a költőt  
 Csak megzavarják az itész leczkéi! --  
 Ne hallgass hát, se Greguss »széptanára«,  
 Se Gyulaira, sem rám! — hű vezéred  
 Csak hadd maradjon tenszived, a melyben  
 A bánat — él, az öröm — haldokol,  
 Csak zengd tovább is keserved mélyéből,  
 Múló tavasz, lehulló sárga lomb,  
 S rövid ifjuság fájó búcsuját!

A te világod az élet fájdalma!  
 Csak hajnallani kezd a szerelem:  
 S jóslelked máris — bús éjét siratja!  
 S a még csak nyilni kezdő rózsabimbó  
 Közel sírdalát zengi ajkad már! —  
 Az örömnnek mosolya fáj neked, —  
 Tudod te jól, hogy az csak a sötét  
 Fájdalom fényes előhírnöke;  
 Csak aranypille! — alig illetéd,  
 S letörlöd szárnya tünde hímporát; —  
 Csak hajnalharmat! tüköréből a meny  
 Mosolyg reád! — hová lett az öröm  
 Csöppje, a forró nap sugárinál!! —

Csak zengd a bút, e gyötrő életet!  
 Két hallgatód van, — szívem, és az éj;  
 S habár föltéped lelkem sebeit,  
 Ittas gyönyörrel hallgatom keserved'  
 Kebled mélyéből csattogó dalát.





## BORDAL.

FIÚK! a bor istenének  
Annya ki volt? Semele!  
Semele volt édes annya,  
A fia meg Szemere.  
Isten vére buzog bennem,  
Úgy tekintetek reám!  
Fel fiúk a boros kancsót  
Éljen Bachus az apám!

Tudjátok-e hol születtem?  
Ős Tokajnak szent hegyén.  
Szőlőfürt borúlt ajkamra,  
Anyaemlőnek helyén.  
Édes muston növelkedtem,  
Mint harmaton a virág.  
Bújdosóra hát a kancsót,  
Bújdosóra czimborák!

Kancsót fiúk! e földön a  
 Sziv legnagyobb orvosát!  
 Tudta Bachus mit tesz, midőn  
 Az égből a földre szállt;  
 »Félre csillag koszorú« mond,  
 »Jer fejemre zöld borág!«  
 Bort, bort, bánatosztató bort,  
 A pohárba czimborák!

Nagy bú ülte lelkem egyszer:  
 Eltemették szeretőm,  
 Búmban bort ittam, s leültem  
 Sírjára a temetőn.  
 De mit látok! minden fejfa  
 Helyett egy egy rózsaaág!  
 E csodát mi szülte? a bor!  
 Fel a kancsót czimborák!

Fel a kancsót! minden egyéb  
 Csömört szül, higyjétek el:  
 E föld — régóta kóstolom —  
 Késérű egy eledel!  
 Hideg a meny! — s álltam szélén —  
 Nagyon éget a pokol! —  
 Kettő jó csak e világon:  
 Az első csók és a bor!

Fel a kancsót, a virágos  
Teli kancsót, igyatok!  
Mig a földbe nem kaparnak.  
Vezéretek én vagyok!  
Mit mondtam? hisz' kinek apja  
Isten, meg sem halhat ám!  
Kancsót fiúk kancsót! éljen  
Bachus nagy dicső apám!



## SZOBÁM LEGYÉHEZ.

ITT a tavasz, a télnek vége van,  
I Szobámban egy légy zúg magánosan,  
A többi most is alszik megmeredve.  
Ez is csak lézeng, nincsen dalra kedve,  
Azon egy helyben órahosszat ül,  
Később a fénylő ablaknak repül,  
S rajt' percz alatt sok országot bejár.  
Egy héber könyvre száll le idő mulva,  
Bele néz, mintha zsidóul tanulna,  
Meg, odább röppen térve hajsza, csára,  
Elvégre mestergerendám alája.  
Mi a gutà! hisz lábbal felfelé  
Függsz, légy barátom, s háttal lefelé!  
Ez nagy mesterség! s a magyarfiak  
Közt, az eszményi költő tudja csak;

Be szép alantól nézni: e sereg  
Fenn a híg űrben, a mig dalt zeneg,  
Mint fordít hátat a földnek! s a lég  
Padlásán négykézláb jár, mint a légy . . .  
De hagyjuk azt! — egy kérdést, dalnoktárs!  
Szobámban csak egy morzsát sem találsz,  
Nincsen ebéded, nincsen vacsorád,  
Rád is mostohán néz Apoll apád,  
S potrohod mégis oly fénylő, kerek, —  
Szólj, mivel élsz, az Isten áldjon meg?  
Ne vidd a sírba e titkot magaddal!  
Közöld azt velünk dalnoktársaiddal!  
A magyar költő: templom egere,  
Súgd hát fülembe titkod! ez legyen  
Hálád, rólad még egy magyar dalló  
Sem szólt, Petőfi lantján »tyukanyó,«  
Sárosyén: a tücsök, diszt nyere,  
S rólad nem dallott eddig senki se. —  
Csak én, ki előtt törve minden békó,  
S nagy és kicsiny egyformán dalra méltó,  
Kolduskalap és királykorona,  
Repülő sárkány, és — te, légy koma . . .  
Még egyet! - te azt tán nem is tudod,  
Hogy hazánkban mily sok a rokonod!  
Miként te, zúgva jár fülünk körül,  
Orrunk' boszantja, a fejünkre ül.

Miként te, szinte fény után sovárg,  
S ha fenn a polczon dús koncztot talalt,  
Mely anyagonddal ringatá ükapját  
Beszennyezi a honnak tiszta lapját;  
A hősnek, midőn végső harczát vívja,  
Küzdő halálos verejtékét szívja;  
S a melyet hullat átkos éjjelében,  
Megfürdik a hon' lángoló könyében;  
S örömdalt zúgva tépő sohajunkba,  
Víg lakomát ül legszentebb torunkba',  
Fitymálva a sors torló légyecsapóját. —  
Mondom, hogy e faj oly hasonló hozzád!  
A különbséget csak egyben lelem:  
Ezer szemed van, — és ez — szemtelen.



## DALFORRÁSOK.

DALFORRÁSOK, fénynyel, árnynyal,  
Egy kútfő, de ezer ággal! —  
Nézd, itt ennek dús forrása:  
Pórvityillók vidulása;  
S poharunk mi? agyagszilke,  
Bükfakupa, pásztortülke.

Dalforrások, fénynyel, árnynyal,  
Egy kútfő, de ezer ággal! —  
Mit nyújt e szent forrás? üdvet,  
S mennyre viszi fel a földet;  
Jámbor hívó balzsamenyhe —  
Fehér liljom ivó-kelyhe.

Dalforrások, fénynyel, árnynyal,  
 Egy kút fő, de ezer ággal! —  
 S ez a menyet hozza földre,  
 Első szerelem kút fője;  
 Ifjak serge, ittas kéjjel  
 Meri — nefelejts kelyhével.

Dalforrások, fénynyel, árnynyal,  
 Egy kút fő, de ezer ággal! —  
 Im, e költő forrásának  
 Kútfejéhez bölcsek járnak,  
 Bölcsek járnak szomjuhozva, —  
 Repkénylombot, tömjént hozva.

Dalforrások, fénynyel, árnynyal,  
 Egy kút fő, de ezer ággal! —  
 Keble habzó tenger ennek, —  
 De nem nyújt szomjadnak enyhet!  
 Sós az íze — a könnyektől;  
 Keserű — a gyötrelemtől.

Dalforrások, fénynyel, árnynyal,  
 Egy kút fő, de ezer ággal! —  
 E forrás itt — zengő berek  
 Kebeléből mosolyg, csereg,  
 Vídúl tőle lelked, szíved, —  
 Rózsa kelyhével merítsed!



Dalforrások, fénynyel, árnynyal,  
 Egy kútfő, de ezer ággal! —  
 Aranybor e forrás nedve,  
 Mámort szülve, bút temetve,  
 Vén, ifju, e forráshoz jár, —  
 Mák-kehely az ivó pohár,

Dalforrások, fénynyel, árnynyal,  
 Egy kútfő, de ezer ággal! —  
 S ez ér szélén csalán nőve,  
 Megcsíp, ha merítsz belőle,  
 S tükrében, ha fölé tartod,  
 Eltorzítva látod arczod.

Dalforrások, fénynyel, árnynyal,  
 Egy kútfő, de ezer ággal! —  
 Szitról rogy ez, — összetörve  
 Habján a szivárvány' örve,  
 Benn sötétlőn, künn ragyogva,  
 Mintha sírva mosolyogna!

Dalforrások, fénynyel, árnynyal,  
 Egy kútfő, de ezer ággal! —  
 Halld! e folyam hazaszerte  
 Zuhog, harsog, vést hirdetve, —  
 Hú leventék — bús haraggal  
 Merik habját, érczsisakkal.

Dalforrások, fénynyel, árnynyal,  
Egy kútfő, de ezer ággal! —  
E végsőé: tűzbércz habja!  
Égő lángját — menyre csapja!  
Csak órjasok merítik meg,  
Koporsó az ivó-serleg!



## ÁBRÁND.

KÖNNYÜ felleg a magasban,  
Első lépte: égi pálya.  
Most szülemlett, a kelő nap  
Rózsafénye hintve rája,  
Méhe még nem rejt villámot;  
Játszi, boldog gyermekélet! —  
Gyermekéltem visszaélni  
Szeretném én, felhő, véled!

Meny alatt, erdő felett a  
Kesely száll, csapong kedvére,  
Vágyó lelkem elkiséri  
El a kéklő messzeségbe,  
Szárnyain nem hord bilincset;  
Madaré a boldog élet! —  
Szárnyat öltni, tova szállni  
Szeretnék én, kesely véled!

A madáré: lég, s az erdő, —  
 Az erdőben víg dal zeneg,  
 Most, madárdal, — komoly télben:  
 A viharzó, vad fergeteg.  
 Bár bajban is, bár búban is,  
 Ha remény int, szép az élet! —  
 Kizöldülni, kibimbózni  
 Szeretnék én, erdő, véled!

Erdőn: lomb; — a tengeren: hab,  
 Száll felette vándor sajka,  
 Rejlő gyöngyről, mély csodákról  
 Dall regéket a hab ajka;  
 Szirtet vivó hullámában  
 Mily regényes, gazdag élet! —  
 Sivár éltem' elcserélni  
 Szeretném én, tenger, véled!...

Felleg: éltem, végsugárt az  
 Alkonyinak hint rá világa;  
 Kihalt erdő: nem hajt lombot  
 Tünt reményim száraz ága;  
 A keselynek szárnya csattog, —  
 Porba nyügzött — sorsom karja;  
 S a tengernek, kebelemben  
 Csak küzdelme, csak viharja.

## BORDAL.

SZŐLŐSZEM az ivó feje:  
Édes musttal vagyon tele.  
Dugjuk össze, dugjuk össze  
A fejünket, czimborak!  
Szőlőfürt lesz így fejünkből,  
S karjainkból víg borág!

A balsors nehéz sajtója  
A magyart most töri, nyomja!  
Csak hadd nyomja, ha kedve van!  
Nem gyáva könnyű, sohaj. . . .  
A gerezdből víg must csordúl,  
Lelkünkéből tűzcsepp, kacaj.

Kapáljátok Tarczal hegyét!  
 Hadd csorgassa arany levét!  
 Vígan fiúk a búban is! . . .  
 Nem az, a ki könyvet rag,  
 Az a bölcs: ki dal s pohár közt  
 A búnak nyakára hág.

Czimborák! hadd beszéljem el,  
 Hogy mily álmam volt ez éjjel:  
 Jött az ördög, . . . bibliámat  
 Fogom rá, . . . s veszteg marad, . . .  
 Most: boros kancsómat vágom  
 Fejéhez, s ím . . . elszalad.

Kancsótól az ördög is fut,  
 Hogy ne úzná hát el a bút!  
 Nap a kancsó, s a bú árnyék;  
 Fény elől elrejtezik;  
 S ha kancsónk nap, hold a pohár:  
 Fogy, de újra megtelik.

A mi reménységünk is hold,  
 Még nem régen fogyóban volt,  
 Telpi kezd már, kerek arcza  
 Ezüst-fénye földerül.  
 Jó kedvünk szent Dávid, s benne,  
 Aranyhúron hegedül.

Szőlőszem a ivó feje:  
Edes musttal vagyon tele;  
Dugjuk össze, dugjuk össze  
A fejünket, czimborák!  
Szőlőfürt lesz így fejünkből,  
S karjainkból víg borág.



## BOLDOG VAGYOK . . .

**B**OLDOG vagyok itt alant, nem  
Vágyom én magasra!

A lég ürét, a felhőket

Rábizom a sasra.

A fűlmile víg tanyája:

Zengő csermely, lombos partok.

Kövesse más a rideg sast,

Én a fűlmilével tartok!

Felcsalt egyszer tetejébe

A jégbércz hazája;

Jaj mint busúlt ott magában

A havas rózsája!

Éjlő szirt, s mélység körüle,

Nem a nyájas lombok árnya,

Nem borult az epedőre

A pillangó tarka szárnya.



Ne szállj lelkem, völgyednél ne  
Szállj te soha feljebb :  
Csak meddig az ibolyás rét  
Lágy illata terjed ;  
Meddig a mézhordó méhnek  
Hallik hozzád víg dongása,  
A futó ér csevegése,  
S a leányka sóhajtása.



## ÉVEK ELŐTT . . .

MINT jelenem, oly gonosz volt  
Nem rég múltam is már, s ime!  
Néhány évsor! s lelkemnek már  
Oly igézőn tűn elébe!  
Mintha éltem akkor sokkal  
Boldogabb lett volna még!  
Zöldebb a föld, pirosabb a  
Csillag, kékebb fenn az ég.

E bús kor is vérig gyötri  
Lelkemet, s haj! mintha latnam,  
Ez is ép oly nyájas, vonzó  
Lesz majd néhány év lemúltán. —  
Mit ér, hogy megaranyozod  
Csalfa tündér: képzelet!  
Borús múltam', mint nap fénye  
A sötét, bús felleget.

Örömkelyhem minden csöppje  
 Oly keserű mostanában!  
 Mit ér, hogy majd így szólsz később:  
 »Édes méz volt a pohárban!«  
 Hogy a letűnt gyötrelmeket,  
 Szébb alakban rajzolod,  
 Zöld repkénynyel, iszalaggal,  
 Borítva be a romot.

Ne altasson hazug ajkad,  
 Szébb múltammal hitegetve:  
 Csillogása mi más volt, mint  
 A fapudva halvány redve!  
 A lombokon, miket rája  
 Igéző bűvöd teremt,  
 Az öröm, e tarka szárnyu  
 Madár, csak múltón pihent.

De te újra panaszkodol  
 Szív! be sok bajom van véled!  
 Bohó gyermek! a jelent, az  
 Ifjabb, a rég múlthoz méred.  
 Nem szégyelled-e, hogy rajtad  
 A czinege is kitesz!  
 A hólepte száraz ágon,  
 Halld, mily vígan zengedez!

Hah, bus jelen, te rút banya!  
Jer! behúnyom mindkét szemem,  
Be kell húnynom, hogy elfonyadt  
Derekad átölelhessem,  
Megifjodol évek múlva,  
Képzetemnek ecsetén, —  
Akkor szépülsz meg kínomra,  
Midőn — nem vagy már enyém.



## AZ OLYMPI ZEÜSHEZ.

(1842.)

TÉPI bú, remény deríti,  
Itt alant a föld fiát,  
Zeüs! hozzád azért remegve  
Éj s naponta küld imát:  
Lágyan esd a lányka keble  
Mint tavasznak enyhe leble;  
Öblös hangot ejt dörögve  
Szörmezéből a barát.

S im a föld minden zugából  
Esdő ajkakon sohaj:  
S förgeteg torúl egedre  
Mint virányra méheraj:  
S mint zúg a ludak csatája,  
Réti harsok orgonája,  
Zsidó fiuk iskolája,  
Oly riasztó a zshivaj.

Ifjú melle a vadásznak  
 Esdi berke szarvasát;  
 Zöld babért sohajt a hadfi,  
 Hontalan — szabad hazát.  
 Szívet esd a lyányka szája,  
 Enyhe sírt az agg imája,  
 Hű szolgát a nép királya,  
 Ritka bőjtöt a barát.

És a dalnok! — oh! a dalnok  
 Keble lángfohászra gyúl,  
 Ajka zeng bájos regéket  
 Szíve édes álmiról;  
 Hasztalan sóhajt egedre!  
 Ah, a milyet esd epedve  
 Oly tündérhímü szerelme  
 Itt a földön nem virúl.

Hah! mi cseng, mi zajlik ottan?  
 Egy esengő nősereg.  
 Keble halmai pihegve!  
 Rózsaszája mint liheg!  
 S mintha száz pipis csipegne,  
 Surrogó szelep rezegne,  
 Rokkafergetyű peregne,  
 Fürge ajkkal úgy zeneg.

Vajh! mi női szíve vágya?  
 Vajh! mi sóhajokra kél?  
 Mint egykor Caesar honában  
 Tán több férjet vár, remél?  
 »Melyet oly sok ezred éve  
 Tart a férfi büszke vére,  
 Adj kormányt a nő kezére,  
 Mostan a sor minket ér.«

Meg ne add Olymp királya!  
 Férfi-véd, oh meg ne add,  
 Súlyja már is a papucsnak,  
 Mily nagy, jól tudod magad;  
 Hidd, ha vágya teljesülne,  
 Föld s egen nőczimer ülne;  
 S tőle rád mi vész terülne  
 Borzadozva ime halld:

Akkor álladról, nagy isten!  
 A lengő szakál lehull,  
 Homlokod szent üstökére  
 Bodros főkötő lapúl,  
 Villám helytt gusaly kezedbe,  
 Virnyító szopós öledbe,  
 S lábaidhoz koty-ketyegve  
 Sas helyébe tyúk szorúl.

Menykirály! ki zsamolyodhoz  
Fölbuzog, segéld tehát:  
Hőst öleljen a leánya,  
Éh poéta dús arat,  
A vadász bakot ne lőjjön,  
Bő szüret barátira jöjjön, —  
Csak — kormányra nő ne üljon,  
Meg ne halld ez egy imat.





## KEDVESEBB A MÁÉ.

(1846.)

ILLATOS bár az én rózsám,  
Illatosb a más rózsája!  
Kedves bár az én babám, még  
Kedvesebb a más babája!  
De bolond ki szeretőcskét  
Másnak ád!  
Keressen kiki magának  
Szép babát!

Szomszéd agg komámnak is volt  
Egy szép földi angyalkája,  
Megvirrad, s a mint körül néz —  
Hát csak hült helyét találja!  
Elragadta gyors lován egy  
Szép huszár;  
Várhatod, nem tér a csalfa  
Vissza már.

Hamis a huszárok ajka,  
 Mint a nádméz édes, tapad;  
 Mit tehet a szegény lány, ha  
 Piros ajka hozzá ragad!  
 Szabadulna ő az árva!

Hasztalan!

Rajta, mint madár a lépen,  
 Fogva van.

Szegény vagyok, csupán három  
 Tyúkom van kilencz csibével,  
 S mégis inkább lopjak el egy  
 Asszonyt, mintsem tyúkot éjjel!  
 Mert a tyúk nagy lármát ütve  
 Kotkodál!

De az asszony sugdos, s lábuj-  
 Hegyre áll.

Vén ránczos férjétől ifju  
 Kincsét ha ki elrabolja,  
 A boldog tolvajt futtában,  
 A hold is csak mosolyogja;  
 Tudja ő jól, hogy egymashoz  
 , Kik valók:  
 Az ifjuhoz ifju, s agghoz —  
 Vén anyók.

## APRÓSÁGOK.

A z ember, földi sarjadék,  
Kemény föld alapja, nem a pusztta lég.  
Hosszasabb időre csupán akkor hág,  
A földnél magasbra, midőn . . . felakasztják.  
Való! az eszményi költő mindig levegőbe,  
De mi haszna van belőle.  
Mig felhőbe dugja abrándos fejét  
Ember karok el nem érhetik,  
Az alatt a földön maradt részét  
Mint a dobót úgy elverhetik.

\*

Halász, férfiszív halásza a . . leányka,  
És így a csalfának nem hiába  
Hasonlit czipője, a csólnakhoz,  
Gyűrüzött hajfűrtje, a horoghoz! . .

De árnyékok is, mert: fut míg kergeted,  
 Kerget hogyha futsz előle! . ,  
 Mint mennyasszony: földben lelt fehér tojás,  
 Nem tudod: ártatlan gyík lessz-é,  
 Vagy kigyó belőle? . .  
 S a míg ifju: addig illatos szép rózsá,  
 De ha vénasszony már . . . rānczos asszuszilva,  
 A sors, bús teledre hogyha elteszi,  
 Beteg gyomrod olykor, tán hasznát veszi.

\*

A házasság olyan járom,  
 Melyben olykor lassú bival mellett,  
 Játszi könnyű zerge vonczol kínos terhet.  
 S most, árnyas szil,  
 Rá szerelmes gerlék szállnak,  
 Majd, kopár gyep,  
 Rajt' az életpárok fél fél lábbal,  
 Vasbékóba nyugözöttén sántikálnak.  
 S ha a nőtlen szerelem . . tűz!  
 A házasság végre . . régi tűzhely,  
 Fúvód fúvód, de nem fúvhatod fel!  
 Ha amaz, édes must, ez, savanyu lőre,  
 Sok esztendeje már hogy iszom belőle.

\*

A költő . . kevés kivétellel,  
 A világnak leggyávább visitóbb emberfaja:  
 Ha a szunyog meg találja csípni,  
 Tüstént dalban hirdeti:  
 Hogy a máját roppant saskesely vagdalja . .  
 S csoda lény . . mert: méhkirályné,  
 S here egyszersmind:  
 Több százból áll versgyermeke,  
 S maga szüli,  
 És neveli,  
 Kivévén, ha . . mástól lopta mind;  
 Ekkor . . kappan: más csirkéit vezeti,  
 S még is, mintha mind sajátja vólna,  
 A bohó úgy szereti!

\*

A reménység: harmat gyöngye csöppje,  
 A cikázó hangya szétrúghatja;  
 A reménység: félig döglött csibe,  
 A sors, e vén kandúr fojtogatja.  
 Vékony pókszál, szertefoszlik egy dongó alatt,  
 S mégis e nagy földteke függ rajta,  
 S újra összeforr ha szétszakadt . .  
 Az imádság és vágy kenyeres pajtása,  
 Velök együtt a föld s eget

Koldulva és meztelen be járja,  
 Mindhárom a kincsek kincsét kéri,  
 S ha nem kapja, fillérrel beéri.

\*

A gondok, mint megannyi barna csókak,  
 Fejük körül zajongva röpkednek,  
 S a homlokuk mély redőiben,  
 E szirt hasadékokban fészkelnek;  
 Szerencse hogy az idő, és a bor; e két kánya,  
 Horgas körmei közt felét elrabolja.  
 Nagybátyjuk . . a régi bú, e vén holló,  
 Ez náluknál nem csak vénebb,  
 De nagyobb, sötétebb,  
 S feketélik mint sötét halál,  
 Kivált ha ősz fejre száll,  
 S csak akkor nem látni hogy még felette ül,  
 Ha már maga is mint a galamb megöszül,

\*

Életünk: sajátos vendégség!  
 Benne, egybe van foglalva:  
 Halotti tor, menyekző, keresztség . .  
 Belöknek, bár nem akarsz bemenni,  
 Kilöknek, bár nem akarsz kimenni.  
 S míg egynek jut az asztal eleje,

Addig szaznak ajtó megett helye.  
 Emlőtej a legelső tál étel,  
 A középső keserű öröm,  
 Szent ostya a legutolsó,  
 Ha lenyelted, nyitva áll az ajtó,  
 Fel s alá is út, mehetsz magadnak,  
 S útra, legyen bár csikorgó tél künn,  
 Egy halálos inget adnak.

\*

A föld: irgalmatlan nagy tojás;  
 Óriási kotlós tyúkja a . . nap,  
 Aranyszárnyait szétteritette,  
 S miljom évtől óta ül felette,  
 A mik eddig kikeltek belőle.  
 Legszebbek: a himes szárnyu pille,  
 Hólliliom, s az erős oroszlán.  
 Piruló szűz, s ragyogó szivárvány,  
 Büszke férfi és a tomboló mén . . .  
 S a föld: tömlöcz is,  
 Összezárva benne: jámbor, haramia . . .  
 És mi még? . . bolondok tornya.  
 Zúgnak lakói, mint méhek a köpűben,  
 Jajgatnak és mosolyognak,  
 Dühösködnek, csókolódznak,

S egy bölc s van közöttök minden ezer évben,  
De reá mint bolondra mutatnak  
Az örültek, s majd holtra kaczagnak.

\*

A költészet: lobogó tűz,  
Véle szíved addig addig űz  
Játékot, míg meg nem égeti . . .  
Kigyó, . . a ki kebelében hordja,  
És az örök vídámságot . . e kigyóport ki nem itta  
Még halálra csipheti . .  
Búvös tenger: egyik habja méreg, másik méz,  
Most csend üli, ujra vész.  
Piros vért szívó szivárvány,  
Elandalít ragyogása.  
Tengerjáték, asszonykebel,  
Apad, árad hullámozása . .  
Figélobb is, de a magyar  
Meztlenségét nem fedezi.  
Jónás tökje, de haj! égő  
Homlokát még nem enyhíti.

1

\*



Abraham nemzé Isakot,  
 Isak az erős Jakóbot ;  
 Egyik gondolat  
 Így szüli a másikat !  
 De . . csodák csodája !  
 Némelyiknek apja még szamar volt,  
 S eszes róka már az unokája.  
 És a békés gerliczének,  
 Olykor tigris fiai születnek.  
 S a szülő idő sem rajzik oly sietve,  
 Mint a gondolat,  
 Percz alatt,  
 A kiszállott rajnak raja van,  
 S földtől égig s pokolig rohan.  
 S újra visszaszáll a fejbe,  
 E zúgó nehéz köpűbe ;  
 S zúg bár mint a zúgó tenger habja,  
 Szellem hangját csak a lélek hallja,  
 Hallik, mintha egymást vívó ellen-  
 Tábor örült harcza zajlanék benn.  
 E köpút ha oda hagyják  
 Víg, szárnyas lakói mindörökre haj !  
 Az emberek mély gödörbe csapják,  
 S nem hallatszik benne többé semmi zaj.

A fej a fej, mi a fej?  
 A bölcs fő: fénytorony tengervészben.  
 Bolond fő: napóra a sötétben.  
 Sőt, ha jól elgondolom:  
 Mindnyájunk feje  
 Nem egyéb mint . . . kívájt tök!  
 Csak úgy világít, ha mécset,  
 Az ész mécsét dugták bele.  
 S egyik . . felfutó tök, s hírének tapsolnak,  
 Másik . . földön marad, s olykor rátaposnak.

\*

Kinyiltál rózsabímbó! holnap  
 Fogsz-e mosolygni még a fán?!  
 Első dalodban szaggatott szét  
 Az ölyü, pelyhes csattogány!  
 Kisdéd öröm! csak most születél,  
 S percz múlva bú emészt meg tán!

\*

Földi élet! miként e  
 Kis dal, olyan rövid vagy;  
 A fülmile általsír,  
 A gerlicze átkaczag.

\*

Vezuv! poklod felett mennyi rózsabokor!  
Talán bizony költő szive voltál egykor?!

\*

Vihartört-ág forog az örvényben.  
Szegény hangya, mért ültél reája!  
Nem is hangya, ... lelkem ül feletted  
Merülő galy: reményim sajkája!

\*

Szólj, mi lel téged, száj,  
Szólj, mi lel gyakorta?  
Hogy miközben a szem sírhatna feletted,  
Oly közel feletted ...  
Te kaczagsz alatta?

\*

Eh, mit panaszkodjam addig,  
Mig a földről ki nem vész a csalogánv,  
Szőlőtőke, rózsza és a szép leány.

\*

A fej, éjjel nappal zúg, forr,  
A szív, éjjel nappal kopog, ...  
Be alkalmatlan szomszédok!

\*

Nagyokért én nem épedek,  
 Örömeim csak kisdedek :  
 Egy pohár, mit ujjam átér,  
 Egy lyánka, mely ölembe fér.

\*

Keblemmel úgy vagyok, mint szobámmal :  
 Rendbehozom roppant nagy munkával,  
 De alig jött a rend bele vissza,  
 Holnap újra minden összevissza.

\*

Utja közben egy vándor agg  
 Kalyibámba gyakran betér,  
 Örömet, szép jövőt ígér ;  
 Maga koldús, s másnak adjon ?  
 Hazug remény ! jósajakad  
 Ismerem már, s csak mosolygom.

\*

Mi sok tövis, egy rózsára !  
 Mi sok bú, egy víg órára !

\*

Szív, csordúltig telve nyájas lánggal;  
 Fészek, tele dalló madarakkal;  
 Pohár, színig töltve édes borral;  
 Mint mosolyog, ez a három! . . .  
 Szemétre hányt egykoron víg pohár;  
 Kihült fészek, mely elhagyottan áll;  
 Szomorú szív, a mely kialudt már —  
 Ezt a hármát, jaj be szánom!

\*

Enyhít a hölgy sirása;  
 A férfi könye, éget;  
 Amaz: harmatcsep, hervadó mezőben.  
 Zápornak csepje ez, forralva  
 Villámok közt sötét felhőben.

\*

Nehéz volt e föld, mig vizet ittam,  
 Majd szétzúzta keblemet;  
 A mióta bort iszom,  
 Oly könnyen hordozom:  
 Mint a szél a rózsalevelet,

\*

Az apró gond: gyöngé pókszal!  
 Könnyedén kettészakad,  
 Mit a szellő reá sodor  
 Egy virágbimbó alatt.  
 A remény bú: aczélhaló,  
 Melyet a sors font reád:  
 Boros hordót közepébe!  
 Csak ez törhet rajta át!

\*

A gyermek: sír és dalol,  
 Ez . . . lantos költészet!  
 Küzd a férfi: dráma lesz  
 Ekkor már az élet!  
 Az öreg, époszban él:  
 Untalan multról regél!  
 Ez az élet, szépszerén  
 Mi egyéb?  
 Tarka mese, költemény!

\*

Daczoltam a bőszi viharral,  
 S egy sóhaj megrendített!  
 Nem bírt velem a nagy tenger,  
 S egy könyecsep elmerített!

\*

Honnan van az? fejemet rajt  
 Rég ideje  
 Hogy töröm;  
 Ifju dalnok czimere: bú;  
 Agg dalnoké:  
 Az öröm.

\*

A vándorló fecske, s öröm,  
 Kunyhómra könnyen talált,  
 Künn maradt az, míg ez a nyílt  
 Ablakon szobámba szállt:  
 A fecske eszterhajamnak  
 Csendes árnyába vonúlt,  
 A pajkos öröm, nevetve,  
 Boros poharamba bútt,

\*

Apollónak szent tücske,  
 Egyszerü hárfáddal!  
 Óh, be nagy bünt követsz el te  
 Piczi rózsaszáddal:  
 Valamennyi dalnoktársad  
 Bort iszik, bortól hevül:  
 Vizzel köztünk csupán te élsz.  
 Harmativó egyedül!

Könyet hullatott tavaszkor  
 Lelkem, e bús szőlővessző, . . .  
 Majd: nyaram hevében egy-egy  
 Édes szem nő  
 Cserébe, könyecsep helyett . . .  
 Késő ősz már! az érett szem  
 Teljes gerézdbé borúl,  
 De a borág vidám lombja  
 Hervadozva hull!

\*

E földgömb csak egy parányi vizcsep!  
 Miljom piczi féreg hemzseg benne:  
 Egymást tépve, marva és ölelve;  
 Hah, mint rohan, mint dúl összevissza!  
 Tűn a percz! — embernek szazezredek —  
 S a forró nap, a csepet fölissza!

\*

A magyar örömmel vegyíti  
 Hegyalja édes must borát  
 Örömmel isten a világnak  
 Mézzel tölt roppant hordóját



Kis hordóból vagy nagy hordóból . . .  
 A bölcs előtt az egyre üt;  
 Sok édesért nagy örömmel  
 Megissza a kis keserüt.

\*

A sötét föld, s piros hajnal  
 Minden reggel az alkonnyal  
 Egymás ölébe rohannak  
 Csókjaikra mik fogannak?

Ha forróbb a piros hajnal csókja:  
 Mosolygó rózsák.  
 Ha forróbb a barna földnek csókja:  
 Sötét violák.

\*

Kertész vagyok, szivem a föld  
 Melyben én kertészkedem,  
 De sorsom e csalfa tündér  
 Csak játékot űz velem.

A sötét bu kel ki olykor  
 Midőn örömet vetek  
 S az örömnek rózsabokra,  
 Ha bánatot ültetek.

\*

A teremtés egyik hajnalán  
 Szóla isten:  
 Piros öröm és te halvány fájdalom  
 Szálljatok alá a földre;  
 Megnyílt a meny s gyors szárnyakon  
 Földre szállottak belőle  
 A rózsza és csalogány.

\*

Elmondom, az én csillagom  
 Miért csupán az *öröm*,  
 Mi az oka hogy fejem a  
 Világ baján nem töröm:  
 Anya tejjel, hegyi mézzel  
 Nevelt engem jó anyám,  
 Hogy felnöttem: majd meghalok  
 A csók s aszu-bor után.

S már ha mindig azzal éltem  
 A mi édességet ad:  
 Mint szeressem én a búnak  
 Oly keserü poharát?!

\*\*

A hold az égbe szerelmes  
 A vihar fenyők lombjába,  
 Gyertyafényébe a lepke,  
 Felhő a piros villámba,  
 Verőfénybe a délibáb,  
 A csillag a zöld tengerbe . . .  
 S én leányka tenger szemed  
 Csillag fényü kék egébe.

\*

Minap két zarándok tért be hozzám  
 A beteg bú és a beteg csalogány,  
 Betegebb volt mindkettőnél lelkem,  
 Mégis vidámságot merítették forrásából  
 Mind a ketten.

\*

Az én huszárságom,  
 Literatorságom  
 És gazdálkodásom,  
 Higyjétek e három  
 Mind csak lirom lárom . . .  
 Vadásznak születtem,  
 De, — poéta lettem . . .  
 E legvégső bolond tettem  
 Jaj de szánom bánom !

✱

Forog a föld? ne hidd koma  
 Rázd a fejed rája,  
 Mért nem borúl hát fejére  
 Komasszony szoknyája?!

\*

Olykor bitó bélyeg az ártatlan hátán,  
 Olykor aranykereszt a gazember mellén  
 Ez a közvélemény!

\*

Legédesebb a szív szerelem e közt a  
 Legelső s a legvégső szerelem;  
 A legelső s a legutolsó rózsát  
 Legtöbb gyönyörrel szakítja kezem.

\*

Mily rokonok: az emberszív s természet:  
 A tavaszt nyárhoz vonja hü szerelme  
 S a tél e fehér szakállu vén ember  
 Az ifjú tavaszt öleli epedve.

\*

Hullamragadt bárka életem  
 A kétségnek özönvizén . . . . .  
 Kirepitem hitem hófehér galambját  
 A mély sir tulsó partjára,  
 Hogy zöld ággal tér meg  
 Lelkem oly epedve  
 Oly hiába várja.

\*

Lyánka! ki oltá a tengervészt melledbe  
 Hó keblednek csupán két szelid hulláma!  
 S lelkemet csábító gyönyör játékaival  
 Most a menyre majd a mély pokolra hányja.

\*

Mi a jó? mily kérdés  
 Koma, hejehujja!  
 Egynek az eleje  
 Másnak a hátulja:  
 Nyulnak bunak a hátulja . . .  
 Eleje a kornak bornak . . .  
 Se eleje se hátulja  
 Kend lábán a rossz bocskornak.

Ki mondja meg hol van a bölcs,  
 A ki megtudná fejteni:  
 A nap alatt lenn a földön  
 Gyönyör-é vagy átok lenni?!.....

\*

Ajkam arra van e földön  
 Kárhoztava, hogy kaczagjon  
 A sirok közt; s a szivem hogy  
 Kaczajok közt megszakadjon.

\*

Ha a bölcsesség komoly arczczal jár  
 S mert kaczagok, megrovtok engemet,  
 Ugy e földön legbölcsőbb a szamár,  
 Az mindig komoly, sohasem nevet.

\*

A gyermek s költő élte éber álom  
 Melyből minduntalan  
 Kinos valóra ragadja fel  
 A való, e mogorva mester.  
 Gyermek, de boldogtalan gyermek,  
 Mig az nevetve látja szétpattanni  
 Szappan buborékait, ennek  
 Szive törik meg miattok;

Barátság, szerelem, életüdv  
 Mint pattannak szét egymásután!  
 Csak addig ragyog szépen míg égre száll,  
 Szét foszlik mihelyt földet ér.  
 Egy csöpp marad meg mindkettőből —  
 Egyikből a költő szemén . . .

Ki hallja a forrásnak  
 Vig csörgését a föld gyomrában!?  
 S ő mégis vigan szökell, vigan  
 Zeng a sötétben egymagában.  
 Kitörhet-e a nap fényére  
 Vagy tán a mélyben foly ki vére!?  
 Felkölti-e a bérczek völgyek  
 Viszhangját egykor vidor hangja?  
 Vagy tán az éjben ismeretlen  
 Hal ki keblének dalharangja  
 Mit bánja ő!

\*

A bor? harmat enyhe cseppje,  
 A szív? szomju virágkehely, . .  
 A szív jajgató csecsemő,  
 A bor édes anyai tej,

Síró gyermekét megszanja  
Édes anyja a gondos természet  
S mosolyogva nyújtja felé  
Emlőjét a víg szőlőgerezdet.

\*

Ha a jó ég beborul felettem  
Gondolnatok e hogy mit teszek?  
A helyett hogy főmet falba verjem,  
A kezembe . . esernyőt veszek.

\*

Alámerültél multam minden kincse,  
Téged a multnak bús őrvénye rejt,  
Mit menthettem meg a hajótörésből  
Mit egyedül? a gondüző kehelyt.

\*

A dús menynél hogy dusabb vagy lyánka  
Talán nem is tudtad még?  
A menyen csak egy, míg tündéararczodon  
Két szerelem-csillag ég.

\*



Ne lássak én többé napot —  
Csak éjszakát, csak csillagot:  
Holló hajad dús éjjelét,  
Két szemednek csillag fényét.

\*

Csak most veszem észre, hogy  
Az öröm s a lányka — egy:  
Fut ha kergeted, ha nem,  
Önként az öledbe megy.

\*

Ismerek én egy virágot,  
Ha reá száll szeretője a pillangó,  
Megfojtja azt egybezárt kelyhével.  
Ismerek én egy szívet, ha  
Beleszáll az öröm víg tündér leánya,  
Megöli azt kétsége törével.

\*

Tudjátok-e ki a liljom  
Szeretője?  
Nem a harmat mely ha rá száll:

Könye kicsordúl,  
Nem az éj: ha átöleli  
Arcza elborúl.  
Nem is szellő, félre hajtja  
Előtte fejét,  
Sem pillangó, csókjaira  
Halvány, mint elébb.  
De midőn a hajnal szeme  
Tekint le reája,  
Látnátok csak mint felpirúl  
Halovány arczája.



## KÖLTŐI LEVÉL VÖRÖSMARTYHOZ.

LÁNGBORÁHOZ hős Egernek,  
— Hol, összehányt töröktetem  
A borhalom, s melyet terem :  
A piros nedv, törökvére,  
S törökfej, lóggó czégére, —  
Vedd, aranyborát Tokajnak,  
Melylyel ime hű barátid,  
Víg szeszélyes bordalodtól  
Lángra gyúlva  
Tisztelőleg üdvözlnek.

Ez nem sötét mint a cigányleány . . .  
Szép sárgán csillog  
Varázs színében,

Mint éji tűznél  
Pásztor mesében

Aranyhajával a királyleány.  
 És menyital hogy, ám az szent való!  
 Még fürt! és már is rajt' függ a rigó,  
 S szedő, menyecske, pásztor és a hölgy,  
 Vídám daluktól zeng a bércz s a völgy.  
 Majd, megtaposva édes must ha lőn,  
 A gyermek lopva szívja bodzacsőn;  
 És jó szelíden a csuklyás barát,  
 S megy hálálón kis mustajándokát.  
 S most Lengyelhonból jó zsidósereg;  
 Hosszú bekecs rajt' s prémzetes főveg,  
 Ízlel, jelentőn összenéz, forog  
 Mozgó szakállal érthetlen morog,  
 Megy, jó, megy újra, s újra visszatér . . .  
 S a bort szekérre rakja, mennyi fér.

Dicső nedv! tőle szeszélyre kel: víg,  
 Agg, ifju, — minden a ki csak lehel;  
 Bár próbáld! . töltsd meg színig kelyhedet,  
 S sötét bú lakja tán ha szívedet,  
 Mint barna holló száll belőle ki,  
 De félre röppen bár, ne higgy neki!

Mert csak közelre ül, és visszaszáll,  
 Nem úzi rögtön el ha uj pohár.  
 Mert az öröm — lásd — kis tündér leány,  
 A borhordóban ül szegény magán,  
 Az élet, . . e csúf agg boszorkanő  
 Bűvölte aljra, tőlünk elfedő,  
 Fel nossza hát és gyors segélyre kelj !  
 S addig merengjen a buvárkehely,  
 A bűvös tömlöcz mig csak csöppet ad,  
 S nyájas, szép hölgyed ujra nem szabad.

Én mondom néked: dalj, szeress, igyál.  
 Igyál! s szívedből minden gond kiszáll,  
 Igyál! fecsegjen bármit a világ,  
 Repkényfűzérhez jól áll a borág,  
 Köztök szerelmed friss rózsája leng,  
 Mind birod, a mit dalnokszív eseng;  
 Mert tégy bár földre gyémánt koronát,  
 Vakító fényt csak, enyh árnyat nem ad;  
 De rád emésztő nap ha ömledez,  
 Zöld lombjaidnak árnya véd, fedez,  
 S szegény honodban egy mérlegben áll:  
 Repkényes hárfád s koldus lantja bár,  
 S kelyhed bár bükkfa, s kunyhó a fedél,  
 Szíved királylyal — sejtem — nem cserél.

De mondd, — öledben már kis nőke van,  
 S perczed fővénye foly mi boldogan,  
 Boldog, de rózsalánczon rabmadár!  
 Felénk — ígérted! — egyszer jössz-e mar?  
 Jöjj! és Tokajnak bérczén hogyha állsz,  
 Szemed, szívednek dús élvezet találsz:  
 Villámfelhőkig ér a szent orom,  
 Hol szarvast úze Tarczal egykoron,  
 Őskorban tengerhab veré fokát,  
 Mélyén a czápa s kagyló lelt hazát;  
 S közel mig Bodrog foly hullámival,  
 Hol »Hajna« fürdött szüzi bájjival;  
 Szemed távolban őrhalmokra néz;  
 De kis tűzőknél már nem áll vitéz,  
 S mit rajtok éjben lát utas, vadász,  
 Nem kopja erdő, . . hullámzó kalász.

S nézd itt Szerencsnek vára int feléd,  
 Az ős csatáktól nyerte szép nevét,  
 Síroltja fájó emlékül mutat:  
 Fejedelmi zászlót, s néhány csontokat,  
 A többi szélbeszórottan hever,  
 Nemes hamvára zápor csöppje ver,  
 S miért nem volna drága semmi gond,  
 Tán elforgott régen a korong.

S közel a róna mérhetlen terén,  
 Mint költő alma, mint csalárd remény,  
 Alkotva légi tünde csarnokát  
 Habozva leng a játszi délibáb.

S amott Pataknak ősi vára áll,  
 Leontott tornyán ing aszott fűszál,  
 De — régi monda — ormán megjelen  
 Egy bujdosó árny minden éjjelen,  
 Magán bolyongva mély fohásza zeng,  
 S az éjféli szárnyin újra visszaleng.

Túl rajt, kis ér foly a bájos mezőn,  
 Egy ős apának majdnem sírja lőn,  
 Szelid, de olykor bőszi haragja van,  
 Retel patakja e csalárd folyám.  
 S most nézd e halmot, lombja sírt fedez,  
 Lépj halkán, a hű szívnek szent hely ez;  
 Vendégül lát az úrtlan Széphalom,  
 Pihenj meg, árnyin enyh a nyugalom,  
 Ő is pihen már, mit hiába várt  
 Éltétől díjban nyugtot itt talált.

Felette, sátorbérczek ormai,  
 Mint óriási ősök sátrai

Állnak, de büszkén a csoport felett  
 Egy csúcs kiválón felhőkig mered,  
 Most pásztorkunyhó rajt', s fodros borág,  
 De visszaidézve tünt hajdankorát,  
 Lángolni dörgés közt látod vadul,  
 Tűz csermely ömleng barna ormirul;  
 Fellángol a tölgy zöld lombos feje,  
 Ezer szövétnek, sűrű erdeje:  
 A várak ingnak, rőt viszlényben ég  
 A rezgő ablak, felpirul az ég,  
 Jajlárma közben zúg a vészharang,  
 S a nép örülten búcsut jár alatt.

S a távol szomszéd halmok egyikén,  
 Melynek — míg a hegy lángolt, — erdején,  
 Felszökkent a kan tölgyes szirt megett,  
 S a fajt szakálla meg-meg reszketett,  
 — Jelennen lombok békes árnyinál  
 Vendégmarasztó házi üszköm áll.  
 S hozzám ha isten elhoz, — hozzon el! —  
 Tanyámnak viszlek zöld dombjára fel,  
 Honnan, — bölények, s Drugeth ős hona,  
 Most félénk szarvas' bükkes alkonya  
 Köszöntve tündér völgye dalnokát,  
 Homonna szirtes bércze néz read.



De mig e bérczsúcs, rajta ködfőveg,  
Bükkéj: szakalla, hangja fergeteg,  
Agg várromát, mely vadszőlővel telt,  
Feléd emelné, mint egy ős kehelyt,  
Addig — borodból — egy pohárt merek,  
Első csöppjével én köszöntelek:  
Üdvözzöld te majd Tokaj bércz fokát,  
Én felköszöntöm a hon dalnokát. —  
Kinek szívében tisztán mint a bor  
Az ős erények honfi lángja forr. —  
S a repkényhez, mit feléd nyújt hazád,  
Fodros borágot tűz egy jó barát.



## EGY HÍVEM, A HÜTLENEK KÖZÖTT.

(1852.)

M<sup>I</sup> lelt tüköröm, mondjad, mi lelt,  
Hogy annyira megváltoztal?  
Ifju, piros, vidám arcz volt  
Az, mit egykor felmutattál, —  
Mily halovány, törött arcz ez  
Mely rám tekint most merően! —  
Régi arczom add elő! vidd  
E mostanit tova tőlem!

Asztal! reád is haragszom,  
Mért vagy olyan csendes, sivar,  
Hova tünt egykori zajod,  
A vig dalok, csengő pohár?  
Ők, kik egykor körülültek,  
Hol vannak a víg barátok?  
Rideg asztal! gonosz tükör!  
Keserű átkom reátok!

Es még te is velők tartasz,  
 Éji fekvem, gyötrő agyam!  
 Évek óta, mint ellenem  
 Esküdtetek mind a hárman!  
 Édes álmak ringattak el  
 Benned ifjan, minden éjjel;  
 Sziklakemény vagy most párna!  
 Tele gondok tövisével. . .

Hű egyedül te maradtál  
 Agg szenelőm, régi szolgám!  
 Mint hajdanta, ifju tüzzel  
 Mósolyogsz még most is reám;  
 S mit a többi társad tőlem  
 Pártot ütve megtagadott,  
 Midőn a nap éjre fordul,  
 Nyájas kézzel visszaadod.

Meleg, piros fényt borítasz  
 Halvány, hideg arczaimra,  
 Szikráidtól kebelemben  
 Felgyúl a kihamvadt szikra.  
 Zúgó, fényes szárnyaiddal —  
 Te enyelgő, te csapodár!  
 Fölidézed ifjúkorom,  
 S lelkem éber álmokra száll.

Lódobogást hallok távol,  
 Most közel, majd közelebbre,  
 Nyilik ajtóm, s im betoppan  
 Volt bajtársim nyájas serge;  
 Messze földről jó mindnyája:  
 Ez a börtön éjjeléből,  
 Bujdosóból az, — s ez itten,  
 A mély sírnak fenekéről.

És újra köröttem ülnek  
 Mind a kiket úgy szerettem!  
 Tisztább légnek, fényesb multnak  
 Árján röpdes újra lelkem;  
 Hősek ajkán hangzik a dal!  
 Cseng a pohár! s víg zajára:  
 Rideg lakom, perczre, eltűnt  
 Örömminek lesz tanyája.



## JELEN, JÖVENDŐ.

A RIDEG jelen . . . feleséged!  
A jövő? . . szived mátkája:  
Mily csábitón mosolyog arczája;  
Félek félek: a varázs el vesz,  
Mihelyt . . feleségeddé lesz.



## BARÁTSÁGTALAN KOR.

VIG estvét reméltem mára,  
Meghivtam czimboráimat :  
De, a rossz barátok! kettőn  
Kivül mind mind elmaradtak.

Mintha látnám: ez, verset gyárt,  
Az újságba mártja szemét,  
S a többi, mibe fektesse  
Pénzét, azon töri fejét . . .

Tán elvénült már ez a föld,  
Tüze talán ki kezd hűlni?  
Hogy nem bir, mint egykor, olyan  
Vig forró sziveket szülni.

Apáinkkal együtt sirba  
 Szallott az öröm, barátság!  
 Mi csak tengünk, örömtelen,  
 Mint harmat nélkül a virág.

Az ő lelkök csupa láng volt,  
 Mint a tűzbor, melyet ittak,  
 Mi vizivók . . korcsok vagyunk,  
 S hidegek miként a halak.

Pedig mit ér vigság nélkül  
 A földi ember világa?!.,.  
 S mindössze is egy pár halom  
 A miből áll boldogsága:

Buza dombja a legelső,  
 A második . . szőlőhalma,  
 Legkedvesebb a harmadik:  
 Kerek mint egy piros alma.

Tetejében liliomok  
 Közt egy rózsabimbó pirul,  
 Nem fénylik rajta harmatcsepp,  
 Még is télen nyáron virul . . .

Miért ne vigadjak, miért ne  
 Ragadjam meg az örömet?  
 Az élet . . eltűnő arnyék,  
 Addig örülök míg lehet.

Czimboraím! ti kevesek  
 Kik még hivek vagytok hozzám:  
 Szakasszátok ki keblemből  
 Szivemet, halálom után.

S midőn már elporlott; hamvát  
 Szórjátok a barna földre,  
 Hadd építhesse a fecske  
 Kisded sárfészkét belőle.

Örült a mig csak dobogott!  
 Halálom után se legyen  
 Benne és körölte egyéb,  
 Mint: dal, öröm és szerelem.



## VÍG JELEN.

O LY vig mostan, oly regényes,  
Oly költői életem!

Verselnem se kell, magától

Rimre pördül mindenem,

Telt az erszény, pincze, bolt,

Az az — volt.

S fél szemmel mint mosolyog már

Kabátomról itt e folt!

Az egykor dús lakomából

Mi maradt? csak a — koma;

S a volt kincs helyett, bilincs;

S háznak csupán: roma,

No de megvan a — kilincs.

S ha se üsző se tüző,

Se szőre, se bőre,

Jer ide te gondúzó  
 Bor, az az hogy lőre!  
 Savanyu lé! tanits meg a  
 Gólyabölcseésre:  
 Éhgyomorra kigyót nyelni,  
 S hozzá, vígan kelepelni  
 Fészkemből az égre.  
 S most dologra gazda markom!  
 Vesd be — fenn a holdat.  
 Másnak terem lenn a föld?  
 Semmi baj! reményed zöld,  
 Vágd belé sarlódat.  
 Tűréssel ha egybe gyúrod,  
 Czipó sül belőle,  
 Mához egy, két, három, négy, öt,  
 Tíz, husz esztendőre.  
 De hogy addig a padra ne  
 Jusson urad bőre:  
 Rágja tollát, s föl hizik majd  
 Szúnyog módra tőle.  
 A költő fej ugy is — katlan,  
 Álmokat főz, s azzal él,  
 S ki (álmában) halhatatlan,  
 Minek annak a kenyér?

## BORDAL.

**M**IT dörmögsz, hallgass feleség!  
Mért iszom? mert ihatnám!  
Nagyon iszom? nagyon bizony,  
Mert haj nagyon ihatnám!  
Ezt jól az eszedbe vedd!  
Mert betöröm a fejed,  
Hejehujja haj!

Görbén áll a kalapom? hadd  
Álljon, ne gondolj vele;  
Nem iszik bort házam, még is  
Girbe gurba fedele,  
Ezt jól az eszedbe vedd,  
Mert betöröm a fejed,  
Hejehujja haj!

Veres orrom? fogd be a szád  
 Lám mily bolondot beszél!  
 Hát a gólyáé nem veres?  
 Pedig mindig vízzel él!  
 Ezt jól az eszedbe vedd!  
 Mert betöröm a fejed.  
 Hejehujja haj!

Ha beittam a gubámat  
 Az enyém volt, hadd igyam!  
 Ha pénzt lel a lyukas hidon,  
 Majd kiváltja a fiam.  
 Ezt jól az eszedbe vedd!  
 Mert betöröm a fejed,  
 Hejehujja haj!

Azt mondod, hogy fiam sincsen?  
 Nincsen, de lehetne ám!  
 Hozz bort asszony! mert haj e nagy  
 Búra nagyon ihatnám,  
 Ezt jól az eszedbe vedd!  
 Mert betöröm a fejed,  
 Hejehujja haj!

## POLGÁRTÁRSAMHOZ.

A Sphinx meséjét, hogy a »gyermek: négy  
Lábu állat — a földön csúszva még«  
Tedd így! az ember e rossz sárbogár:  
Holtáig gyermek, csúszva, mászva jár!  
Vagy, mondd: tevének, — térdét hajtja meg,  
Hogy megterhelje a kalmársereg.  
Rabszolgaként míg annyi görbedez,  
Szilárd, szabadra csak elvétve lelsz!

Világfájdalmas ez s az? s kint rebeg?  
Ne féltsd! a kín nem fogja ölni meg!  
Kapjon fennpolczot, s a húsos fazék  
Azon nyomon begyógyítja sebét;  
S mit imént vallott: hitet, jellemet,  
Széttört cserepként a szemétre vet...  
Önzés, szereplés dühe, fény hivság,  
Milliók keblén, e kór férge rág!

Szennyes lelköket a vasarra mint  
 Viszik, — egy golyhó ára tiz forint;  
 S így feljebb! — ezer forintot fizetsz?  
 Ennyin már fufang rabszolgát vehetsz;  
 Százezres lelkű, magas pólczon ül,  
 S több százezret lop még azon felül.  
 Rabszolgának — ez áros fajt, — csak ezt!  
 S ne a sorsüldött szerecsent nevezd.

Mi sok rablélek! halld, mint borzadoz,  
 Ha szabadságról írsz, dallsz, szónokolsz!  
 Ezeké itt: *nagyságos* borzadás;  
 Azoké: *méltsás*, — *excellentiás*;  
 Ha — *felséges* a borzadás, — iszony  
 Czikáz megannyi bérencz homlokon,  
 S károgva, zúgva mind reád duhül.  
 Mint varjak, szálló saskesely körül.

S nézd, e magas rend ott mi gógös haj!  
 Fennszületésü, mint a gólyafaj! . .  
 Önkény csatlósa cím hiú csoport!  
 Mondd, mért szór dölyföd a kunyhókra port?!  
 Szolgád utódja egykor — úgy lehet —  
 Unokádnak nyújt falat kenyeret,  
 S a cserép, melyből koldus, szomjat olt,  
 Tán őseidnek szétszórt hamva volt! . .

Az ember keble: »*kis világ*« tudod!  
 Vizsgáld, és benne feltalálhatod:  
 A sötét vihart, . . csillag mosolyát, . .  
 A gyöngyös tengert, . . férges pocsolyát, . .  
 Büszke oroszlánt, . . hizelgő ebet, . .  
 A komoly sast, s arczátlan legyet . .  
 S ha már vérszínű bíbor leple rajt:  
 Tigrisi boszút, hienakaczajt!

Mondom, — vagy bitor, vagy tányérnyaló,  
 Napraforgó a fényre bámuló;  
 S mig egyet, önzés csábit s hiu koncz  
 Más, gyávaságból szolgál, udvaroncz,  
 »Béke, ha bár mi áron«! — nyomorúlt!  
 Reád: béke, de — síri bék borúlt!  
 Tömlöcznek csende! — ily nép korszakát,  
 Csak két szó jelzi: rab, és: porkoláb!

Bolond az emberfaj! megnyergeli  
 A dühös tengert; — lebilincseli  
 A villámot! — de nézzed őt magát  
 Az óriást, mint hord nyakán igát!  
 Milljó karú, mint mesés szörnyeteg,  
 S egy kar — reája vas békót tehet,  
 S mely ostorozza görbedő fejét;  
 Hizelgőn nyalja ura vesszejét.

Bolond az egyes, bolond a tömeg!  
 Szabad lelkét, ma vérén váltja meg, —  
 S holnap már újra trónt emel, s imád;  
 Hurokba — mint a kötőtű — nyakát  
 Ki és bedugja; — újra, szabadúl, —  
 Vélnéd, hogy végre már kijózanúl?  
 Ne vess barátom, keserűn ne vess!  
 Új lánczot óhajt, új bitort keres!! —

S ha élet s halálharczot küzd egy nép,  
 Lobogójához egy testvér se lép!  
 Majd, — ha ráborúlt a halottlepel,  
 Torán siralmas himnuszt énekel. —  
 E félvilágot az ősz hajdankor  
 Szép hölgynek festé, — most már: vén szatyor!  
 Izog, mozog, de csak a nyelve jár,  
 Mig küszöbéhez nem torúl az ár . . .

A czinkos frigy jégkeblére nem hat:  
 Királybakók a vérkereszt alatt,  
 Melyre egy küzdő nép feszítették,  
 Hadd sorsolják a haldokló mezét! —  
 Hajh! te, szabadság két testvérroma:  
 Lengyel s magyarnak vérbe fült hona!  
*A küzdőért:* csak lelked forr, lobog!  
 Bilincsre verve bajnok, hű karod.



Közös szabadság, jog, testvériség:  
 Ragyog, s elpattan, mint a buborék!  
 Az ember — hidd! — hóhérnak született,  
 S hóhérinas, még mesterré lehet.  
 Ember alakban ha egy angyal jó  
 Alá olykor, fennigét hirdető,  
 Nemtő ajkának — bürokkelyhet ad,  
 Kitépi szívét, s vadúl felkaczag! . .

Ki dől e század nem sokára már!  
 Torz arczczal így szól hozzá, a halál:  
 Eleget éltél! az az: eleget  
 Öldöklött, rablott, csalt, — embernemed!  
 Most velem jössz! sokaíg túrt, az ég!  
 Más lép nyomodba, újabb nemzedék;  
 Jer, jer száz év, kiégett bűnsalak!  
 A semmiségbe hadd tiporjalak! , .

Gonosz század! — s ha jobbnak jósolod,  
 A *jövőt* — bajtárs! önmagad család!  
 Egymás hátára — mig e föld forog —  
 Az ember, mindig kapaszkodni fog;  
 S ki — legmagasb, s fényt, kincset osztogat,  
 Raboljon bár, s vért szívjon, mint a pók:  
 Talpát nyalja a bérencz szolgahad,  
 S önkényét túrik gyáva milliók!

## PECEK URAM!

A LÁNGÉSZ nem a föld fia,  
Égből esik közzénk a nagy!  
Te vagy a kiról beszélek,  
Dicső lelkü Pecek, te vagy!  
Ugyan valld meg, van-e mit még  
Tökélyre nem vitt lángeszed?  
Tudom én hogy nincsen! nincsen  
A ki mérkőzhetnék veled.

Hogy trombitálsz szájaddal, hogy  
Kézzel dobolsz az asztalon,  
Az is nehéz lehet, de ezt  
Még annyira nem bámulom.  
De hogy almamagból egért,  
Almahéjból libát csinálsz,  
S kukurikolsz? barátom, ez  
Már sok, itt már magasan allsz.

Azt mondd, hogy mindez neked  
 Csupan játék? játék neked!  
 De próbálja csak más! s egye  
 Meg mint te a gyertyabelet!  
 Neveljen csak, hogy ha legény,  
 Szarvat a kakas fejére,  
 S írja le a Miatyánkot,  
 Mint te irod, a körmére?

Ugy, még egyet kérdek tőled:  
 Valld meg, hogy ha igaz-e az,  
 Hogy a falon ujjaiddal  
 Gyertyafénynél nyulat mutatsz?  
 Már felhevülsz, már ujjaid  
 Árnyéka a falon lebeg,  
 Nyul! nyul! ni mint mozog füle!  
 Gyönyörű ha mondom neked!

Hogy!? a borjubögést is  
 Tudod? Nem, ez hihetetlen!  
 Mit? hiszen már bógsz; no ez már  
 Förlömulja képzeletem.  
 Ha én neked volnék, mindig  
 Bógnék, ebben vagy te még nagy,  
 A ki csak hall, esküszik rá,  
 Hogy valóságos borju vagy.

## HASZTALAN TANÁCS.

**N**E VÁGYJ lyánka főkötőre  
Ne vágy rája kérlek,  
Lomha medve a falusi  
Férfi, mihelyt férjed.

Olyat sohajt mint a duda  
Mig nem bir a dőre  
S lakzi után ásitozni  
Fog majd, esztendőre.

Gyöngéded most csókja, melyet  
Hint picziny kacsódra,  
S ha férj? mintegy bocskor, olyat  
Czuppan homlokodra,

S ki most csinos, illedelmes,  
 Minek sincs hijával;  
 Végig döl majd pamlagodra,  
 Sáros czizmájával.

S nem hogy nyájas két arczodra  
 S szép szemedbe nézne,  
 A padlásra bámul s füstje  
 Bodor fellegére.

És vagy kiáll vendéglesve  
 Téres kapujába,  
 Vagy faluzni jár esténként  
 Rösten huzott lába.

Vagy a komák ha feljönnek,  
 És a páter loci  
 Hozzájok ül hosszú téli.  
 Estéken filkózni . . .

S hát még később, ha arczodra  
 Már redősor lépe,  
 Ránczos aszu- (óh rossz ember !)  
 Szilva jut eszébe.

S ki, szívének gerlicéje  
Volt s a szebbek szebbje,  
Vén tyúk mostan már szemében,  
S fogatlan gereblye.

De mit dallok, mit papolok  
Én csak úgy potomra!  
Egy szerelmes lyánka sem hajt,  
Jól tudom, dalomra.



## AZ ÖNGYILKOS.

(1842.)

ÖT a fájdalom ölé meg! —  
S én, a lelketlen tömeggel  
Nem dobok követ sírjára. . . .  
Ki tudja, egykor nem ez lesz-e  
Ensorsom is!

Tiszteljétek azt, ki a balsorsnak  
Üldözöttje:

Tiszteljétek, a boldogtalant!  
A bérznek tölgye, mely villám tüzében lángol,  
S a kinokban égő ember,  
Szent legyen előttetek!  
Őket isten, sujtoló kezével,  
Magának választotta ki!

E vérző halalos seb,  
 Melyet mélyen ütött saját kebelén.  
 Csupán végsője a sebeknek  
 Miket e földön hordozott ő.  
 Ti, csak az egyet látjátok, szivéből  
 Sötét patakban ömleni;  
 A többit, mit az élet vágott rajta,  
 Elfedte hallgató kebele.

Nagy harczot vítt ő:  
 Embernek harczát az istennel! —  
 Mit kaczagtok:  
 Hogy küzdő térde végre összeroskadt,  
 Mit kaczagtok, ti nyomoru, ti gyáva férgek?  
 Ti, kiknek ember előtt is meghajlik  
 Gyöngé térdetek!  
 Ti, kik reszkettek összetörni  
 Az emberfonta rabbilincset is!  
 Míg ő, a büszke, a nagy,  
 Erős karokkal tépte szét a lánczot,  
 Melylyel ama hatalmas szellem  
 Rabúl az élethez kötötte őt!

Oh, nemes, kiszenvedett barát!  
 Ismertem én keblednek gazdagságát!  
 De az vesztetre volt csupán!



Fájó szíved kincsekkel terhelt sajka volt,  
Csodaljam-e, hogy elmerült  
Éltednek zajló, vészes tengerén?! . . .

Ha sírod dombját holnap  
Keresni fogja első éj után: a hajnalcsillag,  
S egyetlen siratód: az ég harmatja,  
S azt, a sírók közt honnan  
Szívetlen embertársaid kizárták, nem találja, —  
Hozzájok így szólandok:  
Nézzétek! amott távol domborúl az,  
Kórók, tüskék között, —  
Magában, elhagyatva, számkivetve, —  
Mint egykoron lakója!



## INTŐ SZÓ!

NEM magamban ülök én ez  
Ősi telken, tűzhelyen,  
Egy házamba tolakodó  
Lakó tanyáz itt velem.  
Garabonczás, dúló haragjában,  
Szerte kísért, kóborol hazámban.  
Van-e magas palota még?  
Van-e kunyhó, mely ne tudná,  
Hogy ez a rém: a szegénység!?

Véle már megbarátkoztunk,  
Nem távozik soha el,  
Bár goromba és garázda,  
Köztünk nyaral és telet.  
Kifosztotta már kincsesládánkat,

Csöppig itta víg boros kupánkat.  
 Most is hallom, zúgó szárnya  
 Mint tör, csapkod eszterhajam  
 Szertetépett szakállára.

Majd meg, kabátomnak rohan,  
 De szakgassa dühe bár,  
 Felcsapom a balvállamra,  
 S két bokám víg tánczot jár ;  
 A vidám kedv a rongyot befoldja,  
 Bus éjünknek ő a fénylő holdja ;  
 Huzd rá cigány! szállj kabátom ;  
 Vigan fiuk! megvirrad még!  
 A ki szegény, mind barátom!

Mind barátom a ki szegény,  
 Nyujtsatok felém kezet.  
 A ki szegény tud most lenni,  
 Annak hála, tisztelet!  
 Átok a fényüző köntösére!  
 Tizszeres, ha áros lelke bére!  
 Lelke rongyos, ruhája dús,  
 Köntöst vele ki cserélne,  
 Ki cserélne? bárha koldus!

Fejedelmünk e vig korben  
 Az, a ki legrongyosabb!  
 Büszke fején koronája:  
 A betört, avult kalap.  
 Harcz ütötte-é, vagy irigy ellen,  
 Tisztos a seb a ruhán, a mellen!  
 Nem fáj a seb a hazáért!  
 Nemcsak harczban, békében is  
 Ki kell vivnunk a hős babért.

Nem gyalázat a szegénység  
 Midőn mezt'len a haza!  
 Ruhán a folt, most keblünknek  
 Fénylő érdemcsillaga!  
 Rabló a dus, ki hazája romja  
 Felett kincsét hiun pazarolja!  
 Huzd rá cigány! szállj kabátom!  
 Vigan fiuk megvirrad még!  
 A ki szegény, mind barátom!



## VALLOMÁS.

RÉG lefoly már ifjuságom,  
Rég letűnt, s óh magas ég!  
Most sem akar beköszönni  
Még hozzám a . . . . bölcsesség;  
Sodromból még most is egyre  
Minden elkap, kiragad:  
Hah vén gyermek illik-e ez?  
Piha! szégyeneld magad!

Baját a bölcs nyugton túri,  
Mit a sors körüle fon:  
Én a föld egyszerű fia,  
Haragszom, káromkodom.  
Szájam a balvégzet ellen  
Ezer átokra fakad:  
Hah vén gyermek illik-e ez?  
Piha! szégyeneld magad!

Óva bánik a bölcs jó, rosz  
 Emberekkel egyaránt:  
 Engem minden álkodó gaz  
 Kihányt hurokjába ránt:  
 Szivem: vak ló, a kiásott  
 Verem felé ront, szalad:  
 Hah vén gyermek illik-e ez?  
 Piha! szégyeneld magad!

Szirt a bölcs, a csába kéjnek  
 Árja rá hiába forr:  
 Lenge sajka én, egy gyöngé  
 Hab is könnyen elsodor.  
 Egy hab, mely a lányka keblén  
 Vesztemre süllyed, dagad:  
 Hah vén gyermek illik-e ez?  
 Piha! szégyeneld magad!

A bölcsesség legfőbb titka:  
 Jóban, roszban egy kedély;  
 Csak itt borúl még reám baj,  
 Csak itt még a fő-veszély!  
 Örömem: örült menyasszony,  
 Búm: sebét mardosó vad:  
 Hah vén gyermek illik-e ez?  
 Piha! szégyeneld magad!

## BALSORSBAN VÍG KEDÉLY.

(1857.)

SZÁNLAK én bús bagoly!  
Napjaid mogorván  
Éled, fény, örömtől  
Elfordítva képed.  
Téged is fülmile!  
Körüled: langy szellő,  
Víg ér, zöld lomb, s még is  
Sírva töltöd éjed.

Te vagy az én bölcsem  
Szántóvas! kínosan  
Túrod földem rögét  
S arczod mégis ragyog!  
Téged is szeretlek  
Kicsinded ökörszem!  
Vígan zeng a szúró  
Tövisek közt dalod.

Rád is öröm néznem  
 Orsó! vígan tánczolsz  
 Akár dagad, akár  
 Apad aranyszálad.  
 S reád vas szög! fejig  
 Állasz betemetve!  
 S még is csillogsz, még sem  
 Tör meg a búbánat.

Be' nyájasan lobog  
 A pásztortűz amott  
 A bércz fellegektől  
 Beárnyalt oldalán!  
 Nem is pásztortűz az:  
 Sorsüldözte lelkem  
 Vidáman lobogó  
 Lángja az ott talán!

Kün dalol a fecske,  
 Sárfészkét leverték.  
 Mindegy! újat épít  
 Házam ereszére.  
 Eh, tud is a fecske  
 Oly víg dalt dalolni  
 Az: repeső lelkem  
 Búbajos zenéje.



Csak dühöngj balsors! szét-  
Zúztad bár reményem  
Kedves fecskefészkét,  
Nem ülsz diadalmat!  
Nézd! fennfügg az újra  
A menyhez ragasztva . . .  
Rajta csüggő szívem  
Kaczagja hatalmad!



## MAGYARÁZAT.

(1856.)

ELMONDOM, az én czimerem  
Miért csupán az öröm,  
Mi az oka hogy fejemet  
Bajaimon nem töröm?

Mint csecsemőt, édes emlő-  
Tejjel táplált az anyám,  
Mint fiut, erdei mézzel  
Régen elhalt jó apám.

Hogy legénynyé nőttem, leány-  
Csókkal éltem untalan,  
S most? kelyhemnek aranycsöppjét  
Szivja férfijakam.

S már ha mindig azzal élek,  
A mi édességet ad,  
Mint szeressem én a bűnnek  
Oly keserű poharát ?!



## CSOLNAKBAN.

(1846.)

T EGNAP éjjel alig hunytam be szememet,  
Kacsás tónak partján csólnakban feküdtem,  
S csipkedő fulánkkal, hemzsegő szunyogok  
— Mint apróbb gondjaim — zúgtak körülöttem.

Fülem- és arczomra seregenként szálltak,  
Kézemmel feléjük boszusan csapkodtam,  
S míg őket üldöztem, magamat miattok  
Mint egy gaz ficzkót, sok százszor felpofoztam.

Kinaim közt arról kezdtem elmélkedni,  
Komoly arczczal, mint ily fontos tárgyhöz illő;  
Mily szerencse! hogy nem a kicsiny, s gyöngéket  
Teremté nagy állatokká a teremő!

A szunyog, ha strucznek természetével birna!  
 Iszonyu törével, minket embereket,  
 — Gondolni is szörnyű! — tizével huszával  
 Nyársalna fel mint meganyi verebeket.

S az asszonyi nemnek örök üldözöttje,  
 Ha tévényi volna a picziny — bolhácska,  
 Vérszopó dühében, a mértföldre szaladt,  
 Réműlt vándort utolérné egy ugrásra!

S ha a gerendákat őrlő kis bogárka  
 A fogas szú, magas elefántnyi lenne,  
 Tönkre tenne minket falusi gazdákat,  
 Mert egyszerre . . . négy öt tyukólat lenyelne.

Tiz mamuthnyi hangya Pestet hordaná el,  
 Husz czethalnyi gödény ki inná Dunáját,  
 S irigy honosultink, Croesus kincsét birva,  
 Kivinnék országunk minden gazdagságát.

S jó hogy asszonykáink oly gyöngék s kicsinyek!  
 Így is papucs alá hizelgik nemünket,  
 Volnának erősbek! — s olykor boszujokban  
 Legyezővel ütnének agyon bennünket . . . . .

Ezer csipések közt végre elszunnyadtam,  
Hisz alszik a magyar csipések daczára;  
De fel fog ébredni! fölédtem én is,  
A csapongó sirály hajnali dalára.

A víz színét lomha szárnyhegygyel verdesőn  
Szállt a koldus szárcsa, s tósikra költözött,  
S én vigan eveztem — kint s éjjelt feledve —  
A hajlongó lapuk zöld tányéri között.



## HOL A TYÚK?

BÖLCSNEK csaptam fel barátim!  
Nagy dolgokat hirdetek,  
Bölcseségem mért titkoljam?  
Megosztom azt veletek.  
Tudjátok meg, hogy kezdetben e föld  
Tojás volt, hej tudatlan fiúk!  
Tojás! de mely tojta, hol a tyúk?

A tejút e csillagrajzat,  
Számptalan mint a fövény,  
Mind tojásból bútt elő, nem  
Olyan rég, egy éjjelen;  
A nap, hold, s a csillagok tekéje,  
Szinte mind tojásból kelt fiúk!  
De mely költé, bezzeg hol a tyúk?

Ha mindkét szemem behunyom,  
 Szinte látom mint törék  
 Orraikkal a tojást fel  
 E milliárd menycsibék,  
 Mint röppentek szét a kék mezőre  
 Fürge szárnyon! — bölcs vagyok fiúk! —  
 Csak egy baj van: hol a tyúk, a tyúk?

Földünk, ez a vénhedt holló  
 Sötét szárnyakon repül,  
 Az üstökös kócsag farka  
 Ragyogóan elterül;  
 Esküszöm, hogy mind a szolga mind az  
 Urcsillag, tojásból lett fiúk!  
 Ugy-e bölcsek? — jaj de hol a tyúk?

Hol a tyúk? e súlyos kérdést  
 Könnyedén megfejthetem:  
 Ime — ott ül a — fiastyúk  
 Csirkéi közt az egen!  
 Tyúk bizony! ő tojta, e világon  
 Valamennyi csillag van, fiúk!  
 Feltaláltam, itt az anyatyúk!



## A FECSKÉHEZ.

(1846.)

**M**I boldog vagy te, kis madár!  
Vidám dalodra két hon vár,  
Két honban áll tanyád;  
Feléd örök tavasz virúl:  
Midőn egyik viránya húll,  
Amaz zöld lombbal áld.

Nem ismered, víg fecske, még  
Te a telet, e hon telét,  
Ha gyászba öltözött;  
Örülj, hogy azt nem ismered,  
Láttán szíved repedne meg  
Hű fájdalom között.

Eltűnt a zöld virány s remény;  
 Halvány hidegsugár a fény;  
 Az árnyak — enyhe nincs;  
 Oly bús minden, oly hervatag,  
 Fagyott könnyű a zuhatag;  
 Mindszerte jégbilincs.

A hold alább-alább evez,  
 Leszáll s mindent homály fedez,  
 Sötét rideg homály;  
 Virradtig mily hosszú az éj!  
 S a várt hajnal csak percznyi kéj,  
 Csalóka tünde báj.

Az ormokon dúl a vihar,  
 Hajlong az ág, mint férfikar,  
 Nehéz tusát, ha vív;  
 Hervadt levél rezeg, remeg,  
 Miként félénk imát rebeg  
 A sejtő hölgyi szív.

A 'vésznak látom angyalát  
 Beszárnyalón a gyász honát,  
 De áll még s küzdel ő,  
 S fölé: mely égig domborul,  
 Kárpát mint harczy pajzs borul,  
 Tört bajnokát fedő.

Repülve tengerhab felett,  
Jer, üzd el a rideg telet,  
Víg dalnok üzd el azt,  
Hol most te vagy, mi szép a hon!  
Oh, hozz fényéből szárnyidon!  
Oh, hozzd el a tavaszt!

Hozzd és a gyász enyészni fog,  
S az ősi bércz mint nap ragyog  
Hármas szent ormival,  
S a fény ismét repkényt növel,  
S várat, kunyhót egyként fed el  
Dús lombja árnyival.

Repülj, repülj zöld hab felett,  
Víg fecske üzd el a telet  
Közöttünk mely virraszt;  
Hol most lebegsz, dicső a hon!  
Oh, hozz fényéből szárnyidon!  
Derítve hon tavaszt.

## A JÁTSZÓ TÁRSÁK.

(1846.)

JÁTSZÓ társak: a kis gyermek,  
A báb, és a bölcső;  
De az esztendők röppennek,  
S mind a három nő, nő, hej haj!  
Mind a három nő nő.

Nőttem én is s férfi lettem,  
S csudaképen a báb  
Szép menyecske lett mellettem,  
És a bölcső — nászágy, hej, haj!  
És a bölcső nászágy,

Irigy élet! mért nem engedsz  
Mindég itt pihenni?!  
Csak most jöttem, újra kergetsz  
Gyorsan tova menni, hej, haj!  
Gyorsan tova menni.

Mit busítasz! tudom én jól

Mi lesz az utolsó!

Én s babám — fogatlan aggok,

S nyoszolyánk — koporsó, hej, haj!

Nyoszolyánk — koporsó.



## ÉLETUTAM

(1846.)

SZERTE bolygok én az  
Élet vadonában,  
A csalfa örömet  
Üzöm gyors futtában;  
De rabul sovár szívemhez  
Őt nem fűzhetem soha;  
Most közel van, újra rebben,  
Vésztől ingó rengetegben  
Mint a lombok szarvasa.

Szerte bolygok én az  
Élet folyamában;  
Örömet halászok  
Zugó hullámában:

De csak alig illettem még  
 A folyó aranyhalát;  
 Mint a hulló csillag éjjel,  
 Ragyogó tündérszökéssel  
 Mélybe tűnik a család.

Szerte bolygok én az  
 Élet pagonyában,  
 Örömré teszem ki  
 Lépem, zöld bokrában;

De csapongó szellemszárnya  
 Földhöz csak perczig ragad,  
 Ujra mennyre száll csattogva,  
 S gyöngé lépve szőmön fogva,  
 Egykét halvány toll marad.



## AZ ÁRNY.

(1848.)

SZÉP földünkbe az árny is szerelmes;  
Mig ős anyja . . a nap, fenn ragyog,  
Ő közinkbe emberek közé száll,  
Tarka életét leélni.

S porban játszva gyermekes örömmel,  
Mostan rezgő lomb gyanánt inog;  
Majd földszint a fecskeszárny alatt nyilal;  
Majd ismét, a vándorhoz szegődik,  
S mint a hű eb, fut nyomában,  
S ha gazdája fáradtan megall,  
Labaihoz fekszik s ott pihen.



Szeret a sátorban is henyélni a vitézzel;  
 S a pásztorral egyszerü tanyáján!  
 S a szent kápolnákat meg-meglátogatja,  
 Mint ajtatos zarándok.

De midőn a tenger zöld pusztáján,  
 Csattogó vad zivatartól üzve,  
 A tajtékzó habparipák  
 Bőszülten nyerítve  
 Hullámzó serénnyel össze-vissza nyargalódnak...  
 Ekkor — hah mi kéj! —  
 Sötét lovagjuk rajtok ül az árny,  
 A vihartól szertetépett  
 Jobbra-balra csapkodó palástban!

Mégis legnagyobb gyönyörrel mulat ő —  
 Ott, hol szívem is foglyul marad nem egyszer —  
 A leánya lefüggő hajának  
 Szőke gyűrűi között;  
 Itt hintázik ő a boldog!  
 Itt enyelg a napsugárral,  
 Innen szökdel a pirosló arczatra,  
 Róla a mosolygó édes ajkra,  
 S végre, ittas szerelemmel  
 Pihegő két halma közé simul  
 A merész, a csintalan!

Aranyhaju fénynek,  
 Hollófürtü játszótársa, tünedékeny árny!  
 S téged is elér-e hát a földi bú?!...  
 Életed mily szép olyan rövid!....  
 Mond sejtéd-e?  
 Hogy midőn gondatlan vágygyal, földre,  
 A halandók eme sirdombjára léptél,  
 Sejtéd-e hogy a legelső porszemnél,  
 Melyet szellemlábad illetett,  
 Elalkuvád örökre mind örökre  
 Ősi kincsed! . . . halhatatlanságod,  
 S bajtársunk . . . halandó lettél.

Leszáll az alkony végsugára,  
 S mint az álmot — e rövid halált —  
 A halál — e hosszú álom —,  
 Ugy riaszt fel tarka játékid közül  
 Amaz óriási árnyék — a sötét éj,  
 S megmérhetlen szárnyival,  
 Bérczen völgyön üzve egyaránt,  
 Addig verdes, mignem összetép.

S a vak éj most üres szemgödrökkel  
 Ül feletted büszke diadalt, . . .  
 S barna szellemekkel nászra kelve,  
 Méhében sötét hollók fogamzanak . . .

De lelken — az éji árnyon,  
 A vad éjnek sincs örök hatalma?  
 Hű barátaid rea rohannak  
 S bős csatakat küzdenek miattad :  
 A haragos villám  
 Langoló tört dőf az éj sötét keblébe,  
 S lelked ekkor  
 Perczre sirjából kiszökken s újra visszahull;  
 S a teljes hold éjüző fényinél, gyakorta  
 Meglestem őt, mint álombolygót,  
 Nesztelen sulyatlan nyommal járni fel s alá:  
 Behágott a lilium kelyhébe,  
 S a liljom nem hajolt alatta meg.  
 A harmatcsepp nem rendült meg nyomára,  
 Föl nem csendült a hárfahur,  
 El nem szakadt a póknak gyöngé szála.  
 Majd elmerült a bérzi forrás mélyire,  
 S midőn csörtetve partján a szarvas megáll,  
 S homlokának sulyos erdejét lehajtja.  
 Lelked azt tüstént elébe bűvöli,  
 Sűrű ágazatját,  
 A rezgő víznek tükörében,  
 Mint galyas tölgyet reszkettetve meg.

De midőn az éj óriási mécse:  
 A tüzhányó bérz felpirul, -

És lángja ellen szélvészek csatáznak,  
 Forgatva tépve fényes üstökét, . . . .  
 S vérszin fényétől, távol és közel,  
 A csillagok s fáklyák elsápadoznak,  
 A jajgató arcz izzó tűzben áll,  
 A felnyujtott kar egy-egy lángoló ág,  
 S a csorgó könyek égni látszanak . . . .  
 Ekkor a tűznek fényes udvarán,  
 Kisértő lelked a hozzája testvér-  
 Lelkekkel együtt vad csoportra nő,  
 S e barna rémek földidézett ezre,  
 Egymást kergetve, dulva és ölelve,  
 Most összecsapva, újra szétrohanva,  
 Nyargal örülten a hömpölygő lángok  
 Előtt, mint félénk özcsoport az üző  
 Hiuz szemének villáma elől . . . .

S a pihenő bércz végső lobogását,  
 Itt ott, reszkető árnyékok kísérik,  
 Ifjak és aggók; s hölgyek alakában,  
 Szétzilált hajjal, ingó térdeken,  
 Tetemek s csontok drága maradványit  
 Még végutószor keblökhez szorítva,  
 És a kebeltől ajkukhoz emelve,  
 Mintha beléjük életet lehelni  
 Vágynának . . . . életszikrát a halalba . . . .

De végsőt lobban fenn a zordon mécs.  
 És újra minden árnyat martalékul  
 Ragad magával a dühöngő éj . . . .

S mégis mi sokkal boldogabb vagy  
 Tünde árnyék!  
 Mind tarsaid, mi emberek.  
 Rövid halálodból,  
 Ujonan felkölt a hajnal rózsaaajka,  
 Hogy újra játszszad vig játékaid . . .  
 S mint föld lakója, de az ég szülötte,  
 Mindkét uradnak bélyegét viselve,  
 Itt élsz közöttünk annyi ezred óta,  
 Félig halandó, félig halhatatlan.



## VIGAN E RÖVID ÉLETBEN!

(1840.)

**M**A még örülsz az élet víg zajának, —  
S holnap talán a sír homálya fed!  
S miként ha soha nem is éltél volna,  
Egy rövid év, — s elhangzott már neved.  
Egyedül már csak sötétlő fejfádnak  
Ajka szól rólad némán, hidegen.  
Te, kit szárnyára nem vőn hír, dicsőség,  
Feledve vagy, ha zár a sírverem.

Hallottam én a gyászfelek keservét;  
S egy óra multán hangos kaczaját;  
Jó hogy nem hallja a sírjában nyugvó,  
Saját torának vigadó zaját!  
Sötét könnyű helyett az előmlő bornak  
Piros csöppje foly szét a gyászmezen.  
Te, kit szárnyára nem vőn hír, dicsőség,  
Feledve vagy, ha zár a sírverem.

Lefolyt a gyászév, ifju özvegyednek  
 Szemen a bánat már múlón borong;  
 Mint dalló méh az ébredő tavaszban,  
 Föléledt keblén rajgó álma zsong;  
 Kizöldült újra a vágy zsönge bokra,  
 Több, több virágot hajt az érzelem.  
 Te, kit szárnyára nem vőn hír, dicsőség,  
 Feledve vagy, ha zár a sírverem.

Es te a földből még tán visszavágynál,  
 Elődbe futna hú nőd, azt hiszed?  
 Maradj; lehet, hogy örömet zavarnál:  
 Rózsás menyasszonyt, vig nászünnepet.  
 Ne higyj a habnak és az emberszívnek;  
 Nyomod eltűnik rólok hirtelen.  
 Te, kit szárnyára nem vőn hír, dicsőség,  
 Feledve vagy, ha zár a sírverem.

Meg-megfordulsz még az évek folytában  
 Leghűbb barátod ajkain: „Szegény!  
 Hányszor vigadtunk együtt! — megtört szemmel  
 Mint csüggött rajtam végső estején!”  
 Elhalványul majd a mult lelke tükrén;  
 Új képeket tár felé a jelen.  
 Te, kit szárnyára nem vőn hír, dicsőség,  
 Feledve vagy, ha zár a sírverem.

Fejfád kidől majd, sírhalmod beroskad,  
 Mind a ki ismert, elporhadva rég;  
 Hány és hány gazdát váltott ősi házad!  
 Uj nemzedéktől zajlik a vidék.  
 Száraz levélként a családfa ágán  
 Függsz már csupán: holtnév, emléktelen.  
 Te, kit szárnyára nem vőn hír, dicsőség,  
 Feledve vagy, ha zár a sírverem . . .

Magamról szólok, s rólatok barátim:  
 Egyszerű fiuk, bor- s dalczimborák!  
 Most vigadjunk, mert nekünk túl az éltén  
 E gödrön kívül e föld mit sem ad.  
 A mit nekünk szánt: zene, hölgy, barátság,  
 Ez mind innen a sírhalmon terem.  
 Vigan! Rövid a mi részünk; — kétszerte  
 Csüggjünk hát e szép, nyájas életen!





## APOLLÓHOZ.

O<sup>H</sup> költőisten, lantverő Apollón!  
Egedből a ki (jó búvóhely a meny!)  
Halomra ölted Hellas népeit,  
Chalkas megsértett hű papod miatt,  
(Kedvellem bár, de ölni még se tudnék  
A pater loczi: Bálint Józsefért!)  
Vérontó karral szórni nyilaid. —  
S ki Niobenek gyermekit kiölted,  
Segélve hugod által, (mondhatom  
Elvenni méltó hűg!) kegyetlenül. —  
És ki a sipos Marsyast megnyúztad,  
Mert hogy versenyre szállt veled (gyalázat!  
Hát már azért én Tompa Miska bőrét  
Lenyúzzam, mivel versenyt dall velem?)

S ki, Laomedon országára vesztő  
 Ragályt küldél, mert béred megtagadta;  
 (Ez újra rút tett! én ingyenpoeta,  
 A szerkesztőkkel a kik versimért  
 Soh' sem fizetnek, lám ezt sem teszem.) —  
 Igen, költőknek atyja, óh Apoll!  
 Te bátor voltál tenni mindezt nálad  
 Gyöngébbel, (vajmi nagy tett istenektől:  
 Embert legyőzni!) de, bezzeg ki az,  
 Ki Typhon isten karj' elől reszketve,  
 S daru-alakba búva, hosszú lábbal,  
 Előre nyújtott nyakkal s légverő  
 Sebes szárnyakkal gyáván megfutott?  
 Legfőbb ez, tudjad, bűneid között!  
 Félénkséged beoltád hüveidbe,  
 Magadra vethetsz, oka csak te vagy:  
 Hogy a poetafajnak a csatákban  
 Oly könnyű lába van a gyors futásra.  
 Ha harczyi dalt ír, a papíroson  
 Oly hőssé teszed, de a harczyi téren  
 Repülő szárnyat kötsz bokáira.  
 Ez, pajzsát dobja el (te vagy, Horác!)  
 Amaz, hősdalban (Virgil, nem szégyelled?)  
 Dicséri hősi lába mozgását  
 A megfutamlott pater Aeneasnak.  
 Mit szóljak néked a magyar poeták

Sergeröl? tudod lantom nélkül is;  
 Hazája mellett mind fegyverre kelt,  
 Futott egy-kettő, (talán három is,)
 Helyt állt a többi (vajjon reszketett-e  
 Titkon? nem kérdés!) ernyedetlen tűrve  
 Kemény csatákat s olykor éhgyomorral  
 Vig dalt pendítve szellős sátorában.

S még egy bűnöd van! tüskén bokron át  
 A bájos Daphnét nem te űzted-e,  
 (Hát illik-é a lányokat kergetni!)  
 Szerelmed lánggal égő mámorában?  
 A földi lyánka lám azóta nem mer  
 A poetáktól (kivéven ha rút  
 Poeta úzi) futni, — csókot ad,  
 Mintsem borostyánlombok nőjjenek  
 Kerek bokáin, gyöngéd karjain,  
 S szakgassa, tépje (hah, mint megrohannák  
 A költők!) boldog és boldogtalan,  
 Hogy repkényt nyerjen költőhomlokára.

Im, ebből áll, mit lantisten neked,  
 Ez uttal szólni vágytam; óh ne büntesd  
 Az igazmondót egyik hű fiadban!  
 Ne törd még össze lantomat (miként  
 Óhajtná tenni egy bőszt kritikus.)

Hizelgő lenni nem tudok; s habár  
A jóst, a lantost, nyillövőt, zenészt,  
S a jámbor pásztoristent benned tisztelem,  
Az a — daru fejemből nem mehet ki, —  
De, hagyjuk ezt! — szólj költővéd, mivel  
Áldozzam repkénydús oltárodon,  
Melyet keletnek fénye bíboroz?  
Aranyzott szarvu másodfü tulok  
Kedvenczed? oh jaj, a magyar költőre  
A nap aranya mosolyog csúpán! —  
Fogadd e hósín gyapjast, a tűrés  
Dicső bárányát, bősöd kérlelőn! . . .  
Az áldozatnak lángja már lobog,  
Tűzem kék füstje vígan száll a légbe;  
Tegzes dalisten, engesztelve vagy!



## A GONDOLATHOZ.

**K**EBLÜNK mélyén fogamzol te,  
Büvösbájos gondolat!  
Mint a piros tüzes fényü  
Gránát mély sziklák alatt,  
Óriási csert több század,  
Téged pillanat nevel,  
S bétakarsz egy félvilágot  
Lombjaidnak enyhivel.

Féket vetsz a gyors villámra  
S így nyargalsz a föld felett  
A sást szirthez sújtó szélvész  
Haszt'lan birkozik veled;  
Törben ordít az oroszlán,  
Te, mosolygva kinait  
Szállsz felette által, úzve  
Vágyad tarka álmait.

S hah, mi k  j! most: b  szhabokkal  
 Sz  kdelsz fel a meredek  
 Szirtre, mint szarvas nyakába  
 A dühödt vadászebek;  
 Majd: tündöklő pillesz  rnyon,  
 Midőn a tavasz fakad,  
 L  gy szellőben, a virágos  
 Lombon ringatod magad.

S sz  lj! elfáradsz-  , hogy olykor,  
 Mint nap nyugod  ra szállsz?  
 Ismerlek   n, föld buv  ra!  
 Te sirt látogatni jársz;  
 De kit  rsz majd, mint a forrás,  
 S hol ly  nk  d merengve   l,  
 Ittas kéjben habzod keble  
 Rózsás szigetét körül.

  r a mennyben,   r a földön!  
 Orsz  godban nincs határ,  
 Sziv  rv  nyod b  v  s ive  
 Három t  nd  rhonra száll:  
 Mily boldog, ha szellemkelyhed  
 A jövő — s multból merit!  
 Boldogabb, ha vig jelennek  
 Szivod tarka   s  ppeit!

Lanczra füzöd az iramló  
Perczet, s im az nem halad,  
Hasztalan vergődik szárnya  
Sarkaidnal rab marad ;  
S a száz esztendőt, e hosszú  
Öriást, megragadod,  
S rövid, törpe pillanattá  
Nyomja össze vaskarod.

A bűsz tengerből kivettem  
Egy habot — s szeliddé vált ;  
Tenyerem közt morzsolnám szét  
A pokol egy szikráját ;  
Téged a bölcs, egymagadban  
Mint fáklyát, az éjbe vet,  
S századok csodálják örök-  
Hatalmu, nagy fényedet.



## EGY KÖLTŐ BARÁTOMHOZ.

(1866.)

POETATÁRS! panaszlod, hogy  
Görbén néz a sors reánk.  
Hát van-é a földön vígabb  
Asztal, mint a sors nekiink ad?  
Vers: ebédünk, vacsoránk.

Jó költő is ír, s mi sokszor,  
Fűzfaverset, — boldogság!  
Nem szükség, hogy költs a fára,  
Egy rossz verset a konyhára!  
Nézd, mint lángol a fűzág!



Hogy a versnek lába van, azt  
 Nem is szükség mondanom;  
 S a hol láb van, kell ott fejnek  
 Lenni, s aztán hátnak, mellnek,  
 Sőt szárnynak is olykoron.

Megtépte a kritikus, ez  
 Ölyű, egyik versedet!  
 Örülj! hah, nagy jót tett véled!  
 Tűzhöz megtépett csibédet!  
 Fő már egyik ételed!

S ha egyik négy lábu versed:  
 Sánta, száraz s rút nyivó, —  
 Mit bajlódnál e kamaszszal!  
 Nyársra e rossz versmalaccal!  
 Fajtnak úgy sem való. —

Akad olyan versed is, mit  
 Megérteni nem lehet?  
 Róstra véle nyakra főre!  
 Sejted-é mi lesz belőle?  
 Felséges — borjúszelet!

Dús lakoma! s legvizenyősb  
Versed rá az italod. —  
Éljen a rossz vers! — e honban  
Lakomázhatnál-e jobban?  
Eget verne bár dalod!



## BÁRCSAK UGY VOLNA!

BÁRCSAK a lánysereg  
Almafán teremne!  
Haj, mint meg-megráznám  
A sudart kedvemre!  
S mint mosolygó  
Piros alma,  
Oly pirosan  
Sűrűn hullna  
A sok lány ölemre.

Bárcsak a lánysereg  
Bodrog vize volna!  
S csókja csókra, mint a  
Habra hab, úgy folyna!

Ajkam pedig  
Ezer lenne,  
Mind az ezer  
Megenyhülne  
Vizéhez hajolva.

Bárcsak a lányereg  
Hegyi vadméh volna!  
S szívem — bükkoduból  
Méhet rabló zsolna!  
S a szerelem  
Édes méze,  
Éjjel-nappal  
Csörgedezve,  
Soha ki nem fogyna!



## CSALÓDÁS.

VOLT oly idő, midőn ha mi  
Földi baj érte szívemet,  
A menyre fölsohajtottam,  
Hogy barátom azt gondoltam,  
S hogy meghallgat tán engemet.

De bár mint kiálték hozzá,  
A helyett hogy visszaszólna,  
Csak mosolygott kék szemével,  
Mintha nem is értett volna.  
Csak sok évek múlva vettem  
Észre kínos csalódásom :  
Hogy született *siketnéma*  
Az én csillagos barátom.

## VASÁRNAPON.

J EHOVA megnyugovásra  
Adta a vasárnapot,  
Nyugodjunk tehát mi is, hogy  
Meg ne sértsük a papot;  
Szege hát most, czimboráim,  
Szege kiki dolgait!  
De a leg is legmagasabb  
Szege házi gondjait.

Ide legjobb boromból!  
Huzd reá gyorsan, cigány!  
Mint az orsó víg fonóban,  
Nossza, perdülj, kis leány!  
Jehova megnyugovásra  
Adta a vasárnapot;  
De a brugót megengedte,  
S a czimbalmot és csapot.

Bujdosóra a poharral!  
 A ki busúl, mind bolond!  
 Barna, rémitő fejével  
 Most felettünk függ a gond;  
     Vajha szél lóggatná talpát!  
     Holló ásná ki szemét!  
     Hogy el ne rabolja többet  
     Szívünk minden örömét.

Éljen a legszebb leányka!  
 Éljen a leghűbb barát!  
 Éljen! a ki úgy szereti,  
 Mint én, a víg czimborát.  
     Most vigadjunk, hejehuja!  
     Szegen a gond hajnalig!  
     Nem szökhet le, vérszemekkel  
     Bármiként agyarkodik.



## EZER ÉV MÚLVA.

H<sup>AJ!</sup> midőn mi mostan élők,  
— Gyakran megszáll e gondolat —  
Ezer éves holtak leszünk  
Már a mélyben, a föld alatt!

Mily becses lesz akkor mindaz,  
A mi csak e korból való!  
Egy kiszántott magyar kengyel,  
Kés, sarkantyú, rozsdás olló.

A régiség gyűjtojének  
Lesz sok beszélni valója! —  
»Nézzétek e dicső darab:  
Ükapaink koppantója!»



»S e csontszörny! nem tudni erről,  
 Mi volt? vizilónak sarka?  
 Vagy az ősi jurátusok  
 Apja: Bot Mihalynak marka!«

»Pesti németekre dörgő  
 Haragját így zengi a hír:  
 »Ebatta! ik végen Jurát,  
 Alles burger mortificir!«

»S ez mellette, ama merész  
 Vitéz János mentegombja,  
 Abaúj e követéről  
 Imigy szól az ősi monda:«

»Ferencz király, német nyelven  
 Hosszan mosva ez ősz fejét;  
 Midőn végzé, — Vitéz így szólt:  
 »Niksz tájcs ájere Majesztét!«

»S im ez: ősi korteskalap,  
 Görbe darutoll függ róla,  
 Ezer év előtt Kazinczy  
 Gábor szónokolt alóla.«

»S e gyilkos lé: Vörösmarti  
Maga csinálta pezsgője!  
Ő ihatta! halhatlan volt, —  
Minden más felfordult tőle.«

»És ez itten két bűvös csöpp,  
»Rosz borából« »jó borából;«  
S ez azon pör, mit mint ügyvéd  
Elvesztett a — hóna alól.«

»Mig ez: német serespohár,  
Ebből itta hajdanában  
A sert, Kontnak éneklője:  
Garai, a »kis korcsmában.«

»S Swechatnal, e kanna mellől  
Kérdé fennyen Tompa Miskát  
Egy baka ujoncz: »amice!«  
Ivott-e valaha theát?« —

»S itt ez: Arany Jancsi' hires  
Tintarajza: Tompát verve  
Furkós bottal, a röst miért  
Nem válaszol levelére?«

»S ez: kantalup-dinnyemag, ezt  
Szontag Gusztáv hajdanában  
A diarbekiri basa  
Kertéből lopta — álmában.«

»S nézzétek itt azon botot,  
A melylyel bús keservébe'  
Petőfi juhásza nagyot  
Ütött a szamár fejére.«

»S Horváth Laci gukkerét, oly  
Közelítőt, hogy rajta át —  
Bernát Gázsiként: a nőtlen  
Megláthatja unokáját.«

»S e bojtot itt Gyulai Pál  
Kritikusi ostorából!  
S e darabot Sárosynak:  
»Rébi lányom« szoknyájából.«

»S tulipános szűrét itt a  
Puszták bujdosó fiának,  
Válláról ez függött hajdan  
Czuczor »Czifra Laczi«-jának.« —

»S e két csoda, midőn feltűnt  
A közösügy dicső napja,  
Mi volt? — Árpád nemzetének  
Frakkja, és köcsögkalapja.«

»S ez: zsebkendő; a hon miatt  
Pecsovicsok sírták tele,  
Mellükön a német adta  
Csillag csak úgy rengett bele.«

»Túl rajt'?' rosták -- nem! egy magyar-  
S német grófnak csizmatalpa,  
A talpnyaló szolganyelvek,  
Ezer lyukat vájtak rajta.«

»S ezernyolczszázhatvannyolczból  
Tudjátok-e mi ez végül?  
Három lúdfej, ama hires  
»Eláll« fajnak seregéből.«

»Fényt a hír, nem a római —  
De a magyar ludakra sző,  
Nem: elgáogni az ellent, —  
Legáogni, ez a dicső!«

\*

\*

\*

Ritka tárgyak! ezred multán,  
Ezt érdekkal, azt mosolygva  
A már szabad magyar nemzet  
Végig nézi sorról sorra.

S előtte, egy össarkantyú  
Taréja is becsesebb lesz,  
Mint az üke mellén szennyes  
Bérül fénylett aranykereszt.



## MIGNON DALA.

Goethetől.

(1840.)

ISMÉRED a hont? hol citrom virúl,  
Arany narancs ég lombok árnyirúl,  
S a kék egekről lágy szellőcske száll,  
Alant a myrtus, fenn a repkény áll,  
Isméred azt?

Felé, felé

Ohajt e szív, o kedves, vigy felé.

Isméred a lakot? s oszlopsorát,  
Fénytermeit s csillámló csarnokát,  
Hol márványszobrok allnak intve rám:  
Mi vérzi kebledet, szegény leány?  
Isméred azt?

Felé, felé

Ohajt e szív, o védem, vigy felé. —

S a bérczet, hol villámfelhő evez,  
Az öszvér ormán ködben tévedez;  
Barlangiban ős sárkányfaj tenyész,  
Az omló szirt habzó örvénybe vész,  
Isméred azt?

Felé, felé

Ohajt e szív, atyám, o vígy felé.



## HASZTALAN TANÁCS.

(1846.)

LÉGY szemes mindenre, bárha  
Mint a bors kicsiny csak ő!  
Nézd, a lány bogyó rövid nap  
Szúrós nagy bogácsra nő!  
Sok fejet  
Rászedett  
Már a furfangos jövő.

Kis felhő függ bár az égen,  
Mint vereb fürdőpora,  
Fuss, ha futhatsz, mert bizony még  
Jól megmoshat zápora;  
Fuss, hamar  
Fuss, hamar  
Fuss a míg lehet tova!



S egy pohar bor mily piczinke  
Es mily jámboran pirúl!  
De fejedben mádi mustja  
Hirtelen nagy lángra gyúl,  
S lám, a bú  
Lám a bú  
Bar mi nagy, csöppjébe fúl.

S szólj, ki vélné a kis lyánról  
A kinek most báb kezén,  
Hogy még egykor ugy elkínozt  
Majd ha főkötő fejen;  
Várd el csak,  
Megforgat,  
Mint az orsót — jó legény!

Haj! menyország a menyasszony!  
De ha egyszer feleség:  
Édes csók mellett körülted  
Gyermek és gond lesz elég;  
S késő bár,  
Látod már:  
Kezdet jó, de rossz a vég.

De te csak nevetsz, s hiába  
Szórom rád tanácsomat!  
Lépre szállt pinty panaszára  
A szabad pinty mit se hajt:  
Még ma száll,  
S holnap már  
Megnyírt szárnyakkal sohajt.



## AZ IDŐHÖZ.

(1845.)

NYÁJAS égi tündér vagy te  
Szárnyaló idő!

Jóságod a föld fiához

Egyre egyre nő:

Sűrű fürtöt adsz fejének,

Édes ábrándot szívének,

Gyöngysort ifju ajakának,

Rózsát, liljomot arczának;

De reá szórt ajándékid

Legragyogóbb koronája:

Mirtuslombokkal borított

Vőlegényi nyoszolyája.

Jóságod a föld fiához

Egyre egyre nő,

Nyájas égi tündér vagy te

Szárnyaló idő!

Gonosz vén boszorkány vagy te  
Szárnyaló idő!

Haragod a föld fiahoz

Egyre egyre nő:

Mérgesen kitéped haját,

Kitördeled minden fogát,

Arczát ezer ránczba szeded,

Szivébe a gondot veted;

De pusztító haragodnak

Legsötétebb koronája:

Czipruslombokkal borított

Bús halotti nyoszolyája.

Haragod a föld fiához

Egyre egyre nő,

Gonosz vén boszorkány vagy te

Szárnyaló idő!



## BAROM UDVAR.

NINCS szebb élet a falusi  
Gazdáénál!

Nyugalmat a fáradott szív  
Csak itt talál!  
Barom udvar! te kit lantom  
Hurján zengek,  
Büvösbájos képeiden  
Hadd merengjek!

Szép midőn a kuvasz ordit  
Kertem alján,  
Szebb midőn libákat hajt ki  
Reggel a lyány,  
S kinek nem hull örömkönye  
Mint az ökle!  
Ha látja, mint fut a malacz  
A mezőre.

Bolondság a világ minden  
 Muzsikája,  
 Ha magáét a szamár jól  
 Eltalálja!  
 S e földnek a vén szamár is  
 Szép állatja!  
 De még tán szebb ordas fia,  
 Mint az atyja!

De ki győzné eldalolni  
 Mind azt sorba!  
 A mi gyönyör körít engem  
 Hébe korba:  
 Most ökrömnek siklik szét nagy  
 Á-ra lába;  
 Majd meg juhom kereng forog  
 Karikába.

Szende száj kell? mi szendébb mint  
 A borjué?  
 Redős tisztos arcz? im itt e  
 Vén ürűé;  
 Kosfej után képzé Phidiasz,  
 Jupiterét;  
 S ökröd szeme mily isteni!  
 Kérdezd Homért . . . .

Ennyi baj közt csak egy botrány  
Van, egy méreg:  
A tyukok mind erkölcstelen  
Rosz személyek!  
De mit art ez egy, a többi  
Boldogságnak!  
Magas rajzim, tudom egykor  
Fényre hágnak!



## BORDAL.

PIROS, kövér a venyige!  
Jó bort jelent esztendőre;  
Piros teljes a magyar lány!  
Ép menyecske lesz belőle.  
Hej fiúk ni! elől hegyes,  
Hátul széles a csukának maja:  
Hideg tél lesz, de tüzes bor,  
Előre is igyunk hát reája!

Öcsém! lovat közelről végy,  
Sinli, ha más ég, más határ;  
De menyecskét messziről hozz,  
Másként örökké haza jár.  
Hej fiúk ni! elől hegyes,  
Hátul széles a csukanak maja:  
Hideg tél lesz, de tüzes bor,  
Előre is igyunk hát reaja!



A holló és a szép leány  
 Vad, kegyetlen, ha foglya van,  
 Mindkettő megvakít előbb,  
 Aztan a szivednek rohan.  
 Hej fiúk ni! elől hegyes,  
 Hátnl széles a csukának mája:  
 Hideg tél lesz, de tüzes bor,  
 Előre is igyunk hát reája!

Az asszony s ló megkisérli:  
 A nyeregből kivethet-e?  
 Első izben ha földre csap,  
 Többé alig ha birsz vele.  
 Hej fiúk ni! elől hegyes,  
 Hátnl széles a csukának mája:  
 Hideg tél lesz, de tüzes bor,  
 Előre is igyunk hát reája!

Ha üres már a szív, szegődj  
 A kancsóhoz asszony helyett;  
 Fogytán van bár, jövő perczben  
 Ujra szinig megtöltheted;  
 Hej fiúk ni! elől hegyes,  
 Hátnl széles a csukának mája:  
 Hideg tél lesz, de tüzes bor,  
 Kancsót fiúk! igyunk hát reája.

## A LÁNYKÁKHOZ.

N<sup>E</sup> higgyetek a poéta  
Mindenik szavának!  
Csak kinjában rebeg ajka  
Olykor az árvának!  
Vélitek, hogy mit megdallott  
Egy szálíg betellett?  
Hányszor dall víg lakomáról,  
Barna kenyér mellett!

Tengeren túl röpköd lelke,  
Bár nyugözve lába;  
Képzelete paripáján  
Nyargal a csatába;  
Légi tünde várat épít,  
S bedőlt a kunyhója;  
Bűvös zenét hall, s oda künn  
Kelepel a gólya.

Szegény fiú! a fényt, kincset,  
Rossz kabatban zengi,  
Vendégről szól, bar kilincsét  
Nem zörgeti senki;  
Megéneqli kedvesét is,  
Bar színét se látta;  
Hű barátit, holott alig  
Van egy hű barátja.

Dalol varázsillatról is,  
Sokszor dall felőle,  
Pedig sűrű labodával  
Udvara benőve.  
S az öröm bokráról a dalt  
Addig addig fújja,  
Míg halálra sebzi lelkét  
Tövis-koszorúja.



## A GONDÜZŐ POHÁR.

(1857.)

SZEBB volt egykor — rege tartja —  
A dalosnak éje, napja!  
Ha fölzendült lantja baja,  
Ég és föld figyelt reaja.  
A vén szirtek tánczra keltek;  
A mohos cserfak füleltek;  
Lábaihoz borultanak  
A vihar s serényes vadak.  
S habvészben mint hű sajkája  
Tengerszörny simult alája;  
S ha a földet odahagyta.  
Az alvilág visszaadta . . .  
Igy élt ő, mámor szívében,  
Csodák, tündérek körében;

Repkény hulott homlokára,  
Csók, bor, dalló ajakára,  
Merre vandor-laba járt.  
Eltűnt e kor vidám képe,  
Rég eltűnt, más jött helyébe:  
Rideg, sivár, örömtelen,  
Siket a föld, siket a menny!  
A dalra, lomb, szirt nem remeg;  
Fürtim közt dul a fergeteg;  
S a vad tenger éhes gyomra  
Sirt nyit a vándor dalnokra.  
Pusztá éltém, eltűnt bája;  
Lefoszlott minden csodája;  
S a tündért, mely játszik velem,  
Csak álmaimból ismerem . . .  
Im itt ülök elhagyatva,  
Megrabolva, bűnnek adva:  
Lánycsók? azt a sors elvette;  
Repkényt nem adott helyette.  
A sok közül, a mit elvett  
Irgy karja mit hagyott meg?  
Egyedül mit? . . . e pohárt!

## NEM VAGYOK ÉN . . .

NEM vagyok én sanyarú bölcs, nem is  
Ohajtok az félvilágért lenni:  
Jégpárnáján csak hadd dideregjen,  
Jobb a lányka hő keblén pihenni!  
Felleg: éltünk, hadd derítsen raja  
Szivárványt a szerelem bűbája!

Legyen ő tölgy a szív viharában,  
Legyen ölyv a vész ellen szegülve:  
Kettétörik a tölgy, a keselyszárny  
Visszahajlik, bár miként feszülne —  
Míg a lepkét, ha földre sodorja  
A szél, rózsák kebelébe szórja!

A jövő lét: sarkig fátyolos lány!  
Ha szép volna, arcát mért takarna?  
Ez az élet az én szeretöm, nem

Búvik ám ő sűrű fátyol alá:  
 Ream mosolyg aranyló hajával,  
 Vig szemével, édes orcájával.

Az ismert jót az ismeretlenért  
 Nem vagyok én balga elcserélni!  
 Egyet tudok! azt, hogy a legnagyobb  
 Bölcsesség itt lenn: vidámon élni!  
 Ölni, vétek! s ha búval gyötörtem  
 Sötét búval szívemet, . . . megöltem!

Réti patak voltam én is egykor,  
 Mely virányos útján egyre jajgat.  
 Mi vagyok most? vihar, mely röptében  
 Még a sírról is virágot szakgat,  
 S ha elhagyja hűtlen koszorúja,  
 Más virágot tép keblére újra.

Mint rideg bölcs halni sem kívánok,  
 Ő bús bagoly, nyugodjék odvában!  
 Én, dongó méh! legvigabb koporsót  
 Hol lel a méh? méze czellájában:  
 Mézbe fúlt az édesség rablója!  
 Öröm legyen szívem gyilkolója!

## EGY SZÉP HÖLGYHÖZ,

ki szeszélyes dalaimat nem érti.

Bű tanyázik kebelemben,  
Szem, s ajak habár nevet,  
Búm tövisbokrában e szív,  
Játszva szökdél mint evet;  
S ha megfordik könyözönben,  
Mint patakban kis madár,  
Szárnyin még csöpek ragyognak  
S már vigan zenegve száll.

Szólj bohó szív, a leányka  
Mint érthessen tégedet?  
Im enyém vagy, s mégsem értem  
Változó kedélyedet,  
Búd ha, s üdved összefolyva,  
Két folyambul egy folyam,  
Fényben és gyaszfüzek arnyin  
Gyors cserében atrohan.



Lágyan leng az esti szellő,  
 Reszket a zöld nyarlevél,  
 S a mint reszket, most világos  
 Majd sötét lapjára kél.  
 Szellő sem leng s e szív mégis  
 Mint reszket, miként dobog!  
 Most világos majd borongó,  
 Hamvra sülyed, majd lobog.

Játszi hal repül ki fényre  
 Kék tenger hullámibul,  
 S alig röppen, elfáradtan  
 A sötét habokra hull;  
 E tündérhal — lányka! — szívem!  
 Visszahull bár untalan,  
 Nincs keblemben maradása,  
 Röpké, játszi, nyugtalan.

És csapongó hullámozása  
 Lányka! hidd mennyel fölér,  
 E mosolygó könnyü, semmi  
 Földi kéjjel nem cserél,  
 Habzó szívemet nem érted?  
 Oh ne értsd bár csak szeresd!  
 S myrtuságadat ha birja,  
 Repkénylombot ő nem esd.

## RÖST KÖLTŐK SZÁMÁRA.

FÜLEMILEFÉSZEK a dalköltő szíve,  
Gondolati — apró csalogányok benne.

Gyorsan, gyorsan!

Szedd ki őket,

Mig tollaik

Meg nem nőttek;

Mert ha egyszer

Szárnyra kelnek:

Vissza többé

Nem kerülnek.

Én e dalt most csak a röstekért firkalom;  
Magam is röst vagyok, s mi sokszor megjárom!

Ha víg zajtól

Reng a fészek,

Mint örülök!

Mit nem tészek!

De míg napról  
Napra várok, . . . .  
Hült fészek, a  
Mit talalok!

Múlt éjjel is zsongtak fészkeim közepében;  
Mondam: majd kiszedem a hajnal fényében;

De hajnalkor  
Már kiszálltak;  
Kergettem, de  
Be nem vártak;  
Csak ez egyet  
Foghattam meg.  
Ráborítva  
Süvegemet.



## A VADON SZERETŐJE.

A MA bércz szívem bölcséje,  
Fölsarjadt benn' vad szelleme,  
S mint tengerzaj kagyló üréből,  
Erdőmoraj zúg föl mélyéből;  
Ama bércz szívem bölcséje.

Keblemből hányszor kirepül  
Titokban, észrevétlenül!  
Lábam, nyugözve; csak magaban  
Bolyong az erdők vadonában;  
Keblemből hányszor kirepül!

Üdvözli minden falevél,  
 A zugva-zugó völgyi ér,  
 S mit híd gyanánt döntött habjára  
 A vész, partszéle agg cserfája;  
 Üdvözli minden falevél.

Bejárja a bércz oldalát,  
 Hol, szederlomb árnyában, állt  
 Gazdája oly szűk szirtodúja,  
 Ha volt sem fért, ürén be — búja;  
 Bejárja a bércz oldalát.

A rengeteg oltárinál:  
 Mohos köveknél, meg-megáll;  
 Kis hangya ott az oltár papja,  
 Hangyatömjén vig áldozatja, —  
 Mohos köveknél meg-megáll.

A lágy viszhangra felfigyel,  
 Mely az erdőtől dalt les el,  
 Mint bűg a bűgő vadgalambbal!  
 Sír a gerlével, csörg a habbal!  
 A lágy viszhangra felfigyel.

Elnézi majd a bércz tavát,  
 Min üzött szarvas evez át,  
 Négy körme: evező lapátja,  
 Bogas nagy szarva: vitorlája.  
 Elnézi majd a bércz tavát.

Varázslat lakja erdejét,  
 A vizzúgón ha alkony ég  
 S lábát himbálva ül csöppjére  
 A szivárvány, e lég tündére.  
 Varázslat lakja erdejét.

S a bérczre már ha éj hajolt,  
 Tengersizem alján bolyg a hold,  
 S körött' száz csillag, játszi kéjben  
 Mint gyöngybuvár mereng, a mélyben;  
 Tengersizem alján bolyg a hold . . .

Gyönyör fogad a merre szállsz  
 Szívem! — csak egyet nem talalsz:  
 Lábam nyomát! mélyen takarja  
 Már azt a bércz torlott avarja;  
 Gyönyör fogad a merre szállsz.

De rám, a hányszor visszatérsz,  
 Oly édes enyhet küld a bércz !  
 Mintha üdítő keblet, árnyat  
 S erdőillatot hozna szárnyad ;  
 Oly édes enyhet küld a bércz.

Szállj kebelembe halkan, szállj !  
 Miként a bércz galambja száll,  
 Midőn a légből lágy-suhogva  
 Ereszkedik a cserfalombra ;  
 Szállj kebelembe halkan, szállj !



## TÜNŐ KEDV.

**Z**SIBBASZTÓ gond, lélekölő  
Unalom körülem;  
Egy kincsem volt, ez egyet is  
Elrabolta tőlem:  
Védsajkámat örvényes folyón at,  
Sivár éltem büvös rózsabokrát.

Vidám kedvem hova tűntél,  
Szebb korom virága!  
Társam voltál, midőn lábam  
Bérczről bérczre hága,  
S záport ittam szomjam nagy voltából,  
A nehéz vad körme mély nyomából.

Társam voltál évek mulva  
Férfiu koromban,  
Midőn kedves nöm, gyermekem,



Ringattam karomban ;  
 Vagy midőn a vérmezőket járva,  
 Nyoszolyam föld, nyergem volt a párna.

S most hagynál-e hűtlen barát,  
 Most hagynál magamra ?  
 Midőn az éj viharával  
 Szakad le utamra,  
 S hogy ne oltsa el szívem reményét,  
 Tenyeremmel óvom gyöngye fényét.

Térj még vissza, légy istápom !  
 Az út, melyre kérlek  
 Hogy kísérjem nyájas arczod,  
 Nem fáraszt el téged,  
 Nem, mint hajdan, magas bércz ormáig . .  
 Közel sirom alacsony halmáig.



## MALACZPECSENYE.

**B**OLDOG az a magyarföldön  
Boldog és megáldatott:  
A' kinek az irgalmas ég  
Förtelmes pofát adott.  
Lánynézőbe országunkban  
A merre csak utazik:  
Valamennyi lányos háznál,  
Malaczpecsenyét eszik.

Mihelyt belép az udvarba,  
A mint orrát beüti,  
Visit a lány, fut a cseléd,  
S a malaczt már süti.  
És ő, a szerencse fia,  
Igaz, kosarat kapott:  
De bezzeg, boldog gyomrába  
Temette a malaczt!

Történt: hogy egy házhoz egyszer  
 Egy ragyas fufang beszél . . .  
 Hogy az ólban harmincz malacz  
 Röfög, tudta nagyon jól . . .  
 Asszonygyülölő: eszének  
 Agaban sincs itt a lány:  
 Foga a piritott malacz-  
 Pecsényére fáj csupán.

Nap nap mellett malacz . . . pulykát  
 Nem kap, nem is kell, ne félj!  
 Ép' e kettő, mit nem türhet:  
 Pulyka és fehérszemély!  
 Reszket a lány, . . . kérést gyanit:  
 De ő nem szól, csak marad,  
 A gézenguz agyafurtnak  
 Izlik a kövér falat!

Midőn szépen elköltötte  
 Mind a harmincz malaczot,  
 Bucsuzni kezd, kézben tartva:  
 Botot, keztyüt, kalapot.  
 Tartóztatják: — de mosolygva  
 Így szól a jégverte arcz:  
 Lehetetlen már maradnom . . .  
 Nincs az ólban több malacz!

## SZÍVEM.

A GYAGKANCSÓM összetörött,  
Cserepeit egybe-  
Forrasztottam, s illatos bor  
Csillog újra benne,  
Megtört szívem! mi valál, föld  
Miért nem maradtál?!  
Most talán, mint kancsó, szintén  
Vidámon ragyognál.

Por létedkor imigy kellett  
Volna könnyörögnöd:  
Ne bánts engem, sors! ne bants oh  
Engem sárgöröngyöt,  
Hadd maradjak én az anya-  
Földdel összeforrvá,  
Ne szakaszsz el hú öléből,  
Kín közé sodorva.

Maradjak én fekete föld,  
 Tán vad rózsabokor  
 Pirul fel majd kebelemből  
 Minden kikeletkor!  
 S a vadász így szól majd hozzám,  
 Mosoly ülve ajkát:  
 Hol loptad te, barna anyó,  
 E tündér leánykát?

Vagy legyek föld, de a tenger  
 Medrének egy része,  
 Felettem a zugó habok  
 Vadregényes vésze;  
 De lenn a hab mint a bölcső  
 Csendesen hintázik,  
 S kebelemben, elmerengőn  
 Gyöngy s virággal játszik.

Sors! teremts belőlem mindent  
 A mint kényed tartja,  
 Legyek szagगतó folyamnak  
 Mélybe omló partja,  
 Vagy maroknyi föld, villámok  
 Közt a szirttetőken, . . .  
 Csak szívet ne, ez egyet ne  
 Alkoss én belőlem! . . .

Im így kelle esdekelned!  
 S ajkad így is szóla;  
 De, felelt a rideg végzet,  
 Szódra nem hajolva:  
 Teljesítve lesz kérésed,  
 De elébb lejárva  
 Hosszu pályád, karom által  
 Hő kebelbe zárva.

Mint kívántad, a sötét föld  
 Felett fognak állni  
 Felviruló örömidnek  
 Hervadó rózsái;  
 Zug a vihar, s égő vágyad  
 Bár mint sohajtozza,  
 Nem lesz tavasz, a mely őket  
 Többé visszahozza.

Medre léssz a tüztengernek,  
 Vad kétségnek adva,  
 Holt reményt s szebb álmid szétört  
 Gyöngyeit ringatva;  
 Part leszesz, a melyre dalló  
 Csaloganyok szállnak,  
 Martaléka szaggató kín  
 Sötét hullamanak,

S majd ha palyad kopár szirtjén,  
Küzdve rideg éjjel,  
Egy virág sem fogan többé  
Illatos kelyhével, . . .  
Visszatérsz az anyaföldbe,  
Melyhez vágyad úgy von,  
S nem lesz hatalom, mely többé  
Tőle elszakasszon.



## ELŐRE, ELŐRE!

**Z**ÚGNI hallom a hon vészharangját, —  
Csak hadd zugjon, nem rémit az engem,  
Millió kar emelkedik védül,  
Villámot szór millió sötét szem.

Szegény vagy hon, koldus minden fiad,  
Kirablott bennünket csehsáfarod,  
De im nézd, mint hinti el hű néped  
Áldozattal percz alatt oltárod?

Lerántja ujjáról jegygyűrűjét  
A menyasszony . . . . s ráteszi sietve;  
A vig ivó . . . . aranybillikomát,  
Benne még a bornak végső csöpje;  
Egyetlen kincsét a kegyes agg nő:  
Imakönyve draga kapcsolóit;  
A fényes nagy osek ivadéka:  
Sirboltjanak ezüst koporsóit.



Ide tér az agg, s hölgy, s kit a sors köt

Küszöbehez oldhatatlan láncon, . . . .

De, zászlókhöz repül az ifjuság, . . . .

Ornemtönk int: közzéjök rohannom!

Átok arra! kinek jégkeblét, nem

Gyújtja langra a hon szent szerelme.

Halld, mint pereg a dob! — hívó hangja,

A sirba is életet lehelve.

Kincseidért, hazám! kincset hoznak

Hű fiaid! — nem: aranyhalmokat, —

Drágább kincset!: küzdelemben csorbúlt

Kardot, vértől feketült zászlókat;

Mint Rákóczi lobogóit hajdan,

Szent ereklye gyanánt függeszsed fel

Templomidban! de nem szívszakadva, —

Örömjaj közt, diadalzenével.



## A PUSZTA HÁZ.

ISMÉT romodnál állok, roskadó lak,  
Hogy még utószor lássam bus magányod!  
Sorsod az emberéhez mily hasonló;  
Naponként föld felé hajolsz,  
Mind alább alábbra,  
Mig végre gyomra elnyel.

Közelg már éltem, a folyamnak egyes  
Habja a nem-lét tengeréhez;  
Félszivig állok már a földben,  
S néhány gondterhes év ha még lefolyt,  
Már már ajkamhoz ér a sír,  
Mint tornácodhoz rozzant omladék!

Ismertem én e házat fénykorában! . . . .  
Haldokló pusztá hajlék,  
Hová lett a fény ablakidból,

Hogy oly sötéten tekintnek reám? . .  
 Egykor, mi vigan zengtek termeid!  
 S mi néma vagy most, milyen elhagyott! . .  
 A fergeteg dühében,  
 Ki s bécsapódnak ajtód szárnyai,  
 Mint a könnyörgő koldus karjai.  
 Midőn kitarja, majd mellére zárja;  
 S alárogyó eszterhajad,  
 Keblén elomló ősz szakala.

Szólj, hol vannak lakóid? . . .  
 Beomlott sirban számos évek óta,  
 A tisztos jó öreg.  
 S a nyájas agg nő! . . .  
 Mely gyermekarczom annyit simogatta,  
 Mely annyi rózsabokrot ültetett  
 Vén lak körüléd,  
 Elporhadt már a reszkető szelid kéz! .  
 S bajtársam, a fiu,  
 A két öregnek egyetlen reménye,  
 Szülőföldétől messze messze nyugszik  
 Vad bérczek és vad nép között.  
 Talán orozva meggyilkolva,  
 Talán a rablókkal egy üregben,  
 Avagy temetlen, s az erdőknek ölyve  
 Szakgatta tán föl hősi kebelét;

S melyért elvérezett, . . . . . honom  
 Nem állithatsz te sirjához követ,  
 Sebzett, hü karjaid  
 Fejéhez csert nem ültethetnek,  
 Hogy örül álljon harczi álminál . . . .

Roskadsz veszendő hajlék! mint ha terhes  
 Bú nyomná össze aggott térdeid; . . .  
 Halk nyommal járok korhadtt ajtaidnál,  
 Gyakor vendéged óh rom egykoron!  
 Merengve nézek pusztá termeidbe,  
 Szebb multad évi feljáró halottként  
 Tűnnek föl gyötrőn forró képzetemben,  
 Hogy újra ismét sirba szálljanak.  
 Döbrentő mély csend kívül és belül,  
 Csupán a fecske egyetlen lakód,  
 S borongó 'lelkem sötét gondolatja,  
 Nyilal alá s föl emlékid körül.

Hozzád is elvisz léptem, régi kut,  
 Melynek kiszáradt már vidám forrása,  
 Mint örömköny a szenvedő szeméből!  
 Korhadtt kávédat vad burján veré föl,  
 Mozdulatlan áll a forgó kerek,  
 Kitört küllői: a letűnt esztendő,  
 Egy boldogabb kor nyájas évei.

Föled borulva elmerengve nézek  
 Ala a mélybe, melynek éjjeléből  
 Nehany csöpp csillog még felém sötéten.  
 Nincs többé társad: a függő veder,  
 Hogy enyhet adjon égő ajkaimnak,  
 Hogy kicsorduljon, mint a tölt kebel . . .

Vedd fájó bucsum gyászos omladék!  
 S te roskadó kut! és te puszta kert,  
 Melynek hús árnya annyiszor takart!  
 Nem hoz felétek többé vándorutam;  
 Letünt alimimnak egykor vig tanyája,  
 Nem fogsz már többé látni engemet! . . .  
 De hű emlékem, távol bérz tövéből  
 Szarnyára kelve, meg-meglátogat;  
 Bolyongni fog a dőlt fejfak között,  
 Bejárja termid, hideg tüzhelyed,  
 Szellemkezekkel zöld cziprust boritva  
 Sötét romodra, szemfödél gyanánt.



## E VILÁGON; MÁS VILÁGON.

A mi komédiák e földön: e bohó  
Szinpadon történnek, mind, mind régi darab!  
Mind eljátszották már azt az ősapáink,  
S édes ükanyáink, — nincs uj a nap alatt.  
Mint régen, a hiú, most is csillam foglya;  
Mást meg, nője hurczol az orránál fogva;  
Díj jut a pribéknek, az igaznak — mankó;  
Füttyet kap a bölcs, míg repkényt a fajankó;  
Fénypolczra jut a nagy orv, — sötét bitóra,  
Egy rongyos csikóért, a puszták lakója.

Ez: — úr! — s szolga nélkül fekszik le ágyába,  
Mert, messzebb nyújtózott, mintsem ért a paplan; —  
S ezt: — bírák, s ügyvédek vetkeztetik ingre,  
Ő maga: halandó, — pöre: halhatatlan; —  
S ez: — festő, míg nőtlen volt, mit feste? szarnyas  
Angyalt, — boszorkányt fest, a mióta — hazas;

S e magyar majmot egy nemet mutogatja,  
 Frakk log a határol, kürtő a kalapja,  
 Mondom, magyar csimpasz, s ha feláll lábára,  
 Sokat hasonlít az emberek fajára.

Vig, s a komoly tárgyak egymást üzik, s mint a  
 Futo ördögszekér, oly gyorsan gurulnak.  
 E mihókok itten, a porig borulva,  
 Süri tömjént gyujtnak egy aranyborjunak;  
 Lerohan a bérczrol a nép megváltója,  
 A szétzuzott balvány porát szélbe szórja,  
 Perczig leng a zászló, újra rongyra tépve,  
 Szomoru darab jó a vignak helyére;  
 S hintalón, a lócza két végire ülve:  
 A remény s bú, most ez, majd az száll felülre.

Örök ismétlések! ha bukik a szent ügy  
 Hőse, hü csapatja: gyászban ül miatta,  
 Kigyónyelmet ölt rá: a korcsok dandára,  
 Mely előbb uszalyát hizelegve nyalta:  
 Hitszegett szánandók maszlag hintó'sarja.  
 Szégyenszéken ülök henczegő zshivajja,  
 Veszendő legyeknek konc feletti harcza,  
 Szolgaaurak kaczajt keltő fontos arcza,  
 S örvös ölebecskék fogvicsorgatása:  
 Mind, mind csak a régi színjátékok mássa! —

Itt, egy farkas: a nyáj örebeit kéri,  
 S a vezérürük: átadják utolsóig;  
 Ott, egy róka mint pap: miséz a ludaknak,  
 S fiastól felfalja utóbb — hallgatóit.  
 E föld fia, nagyobb részint: örök gyermek!  
 Csecsebecséssel mily könnyen foghatod meg!  
 Ezt: egy hitvány kulccsal; azt: vörös süveggel.  
 Tarka rojttal, ezt, meg azt: fénylő kereszttel,  
 S ezt itt: cifra czimmel: s szennyes alkubérbe:  
 Ön hazáját adja érettök cserébe.

S e látvány itt! ha oly boszantó nem volna,  
 Beillik garasos vig komédiának:  
 Nyegle törpék: órjas ősök ivadéki:  
 Egy bűvész sipjára szolgatánczot járnak:  
 Cselszövő bérenczek; árverelt csatlósok;  
 Juhképü reménylők: számárfejű jósok;  
 Emberarczu bábok: dróton billegetve:  
 Megannyi 'torzalak, csengő rimre szedve, — —  
 Lám! én is szereplek, a poéták tolla  
 Mit tesz? e bohó föld hü képét rajzolja.

Ezer játszó! — van, ki zajt üt perczre, a más  
 Perczben belép, vagy lelökik a deszkarul;  
 S az ott: holtig dühöng, rombol. s várhatod, míg  
 Lesújtja a villám a tömeg nyakarul.



Nagyok asztalára arat lenn a sarló,  
 E rossz világban, csak egy a vigasztaló:  
 Rövid ez a földi szerep! ledobjatok  
 E szinpad zubbonyt a meny vár reátok. —  
 Nem soká hallgattok itt e sugólyukra,  
 Két sugó: egy angyal, s ördög, beledugva.

A menyről szóllottam, — úgy van! feltámadunk!  
 Mert mi más a sir? mint: szinpad sülyesztője, —  
 Be hullunk, — de újra kiugrunk, — fenn ismét  
 Jatszunk, — vig szerep vár ott megannyi főre!  
 E földi dibdabság ott: mind zugba dobva:  
 Az álnok alarcza, — a hazug kolompja, —  
 Királyok palástja, — koldusok iszákja, —  
 Az orv gyilka, — a pap feneketlen zsákja,  
 A barát csuklyája, — aggnők olvasója, —  
 A zsidónak rófe, s a cigány vonója.

Boldog szinpad lesz az! mint: e földin, ott is:  
 Tarkán vegyes szerep, de mind salaktalan;  
 Nem lesz ott fenn többé a magasra mászó  
 Önzők lelke: kormos mint a főző katlan.  
 Füttyet hányó grófok dolyfe ott: bilincsen;  
 Fertály mágnásoknak hire, magva sincsen;  
 Nem pöffeszkednek fenn, mint nyakatört bicskák:  
 Hátra szegzett fejvel a salonuracskák,

S kiknek: négy gyomruk van, miként a tevének,  
Nincsenek ott fenn: több tárczás teremtmények.

Csodákat fogunk fenn láthatni! a tudós  
Tudós társa fülét ott le nem harapja;  
A büszke huszár a bakancsost: pocsolya-  
Kerülőnek már a menyben nem kaczagja;  
Karját nyújtja ott a volt rab a profósznak;  
Az elvált házások összecsókolóznak;  
Nincsenek ott vágó lelkek fényre, kincsre,  
Hivatalt koldulók: kilincsről kilincsre;  
Politikus hölgyet ott fenn nem találni;  
S férjével egy asszony sem fog disputálni!

Többet mondok! nincs ott lealcázott safar,  
Egérlyukba bújó, a nép kaczájára;  
Macskazene sem lesz! mert megszűnik ott fenn:  
A gonosz bérenczek fondor praktikaja,  
Békejobbot nyújt ott: szép hölgy a még szebbnek,  
Ki jobban tetszett az udvarló seregnek;  
Az ekének fia: a zsaroló dúsnak;  
A bosszús poéta: a roszt kritikusnak;  
S a magyar így szól az osztrakhoz: — mit tegyen! —  
»Gyere gonosz német igyal egyet velem!«

Békes színpad lesz az! az inségbe sodrott  
Arva megbocsát ott: a rabló tutornak;  
Halatlanok miatt többé a hazáért  
Küzdött csonka bajnok könnyei nem forrnak;  
Nyílt ölre zárja: barát, a barátot,  
Ki lelkebe holtig fájó sebet vágott;  
Megbocsát az, kibe tört, önnön fának  
Karja döfött; — a vértanu zsarnokának, —  
S vérző anyaszív a nemtelen torlónak, —  
Csak egy nem! — a hú nép: a honáruónak!



## KANDALLÓMNAL . .

**K**ANDALLÓMNÁL ülök, ég a  
Piros tűz bennne ropogva.  
Hol a költő, kinek lelke  
Mind halálig így lobogna?!  
Be szép élet, fényes élet!  
Mint irigylem vidám lángját!  
Hamar elhal, de a mig él,  
Ragyogón éli világát.

Ki-kipattan fel-felszökken  
Jó kedvének tüzzsikrája,  
Mentül gyászosb éj üldözi,  
Annál tündöklőbb arczája.  
Szabad lelke mint nem nyugszik!  
Miként tör minden gáton át!  
Magasra, mentül magasbra  
Villogtatja sűgő szárnyát.

Szeretője . . . zöld fenyőlomb:  
 Atöleli szenvedelme,  
 A legédesebb kinok közt  
 Emészti el langyszerelme,  
 Égő ajka égő ajkan,  
 Lelkeik egymásba forrnak,  
 Még egy villám! s a halálba  
 Együtt egyszerre rohannak.

Hah szép halál, fényes halál! , . . ,  
 A sors így engedjen halnom,  
 Mosolyogva lépnem sirba,  
 Haldokolva is lobognom!  
 Életem, úgy is . . . . oly sötét! . . .  
 De nem! kinek vidor lelke  
 Világolt sötét pályáján,  
 Annak . . . fényes volt élete.



## HÁZASSÁG.

(1857.)

A házasság: szivtoborzó,  
Szerelem a boroskorsó,  
Ittas a sziv midőn felcsap,  
Hány kijózanul rövid nap!  
De a költő mégis nyerhet tőle:  
Egy — dal kerekül belőle.

A házasság: mézesmákos,  
Mohón nyulsz a jó kalacshoz,  
Méze mihamar leszalad,  
Fogad közt csak mákja marad.  
De a költő mégis nyerhet tőle:  
Egy — dal kerekül belőle.

A házasság; forgó szellő,  
 Szarnyan: kalap és fejkötő.  
 Előbb vig tánczban forgatja,  
 Utóbb porba sarba csapja.  
 De a költő mégis nyerhet tőle:  
 Egy — dal kerekül belőle.

A házasság: páva farka,  
 Szaz behunyt szem, tünde tarka,  
 Bajsipjával, — kinyilsz még szem! —  
 Elaltatta a szerelem.  
 De a költő mégis nyerhet tőle:  
 Egy — dal kerekül belőle.

A házasság: rossz kamara,  
 Benne a kedv: csorba kanna,  
 A béke megpenészedik,  
 A csók megeczetessedik.  
 De a költő mégis nyerhet tőle:  
 Egy — dal kerekül belőle.

A házasság: kenyértáska,  
 Szűk több napi utazásra:  
 Első nap mindent fölfalunk,  
 Aztán mindvégig koplalunk.  
 De a költő mégis nyerhet tőle:  
 Egy — dal kerekül belőle.

A házasság: teli csupor,  
 A tüznél mihamar fölforr,  
 De kifut ha közel teszed,  
 És ha távol, habot se vet.  
 De a költő mégis nyerhet tőle:  
 Egy — dal kerekül belőle.

A házasság: kovácsműhely,  
 A pör: vasa, fuvója: mell,  
 Szikrája: szem, koha: a fő,  
 A nyelv: pöröly, fülünk: ülő.  
 De a költő mégis nyerhet tőle:  
 Egy — dal kerekül belőle.

A házasság: Luczaéjjel,  
 Megjárja ki ott tánczra kel:  
 Mire bukhat ez? ördögre!  
 Az? boszorkányt kaphat ölbe.  
 De 'a költő mégis nyerhet tőle:  
 Egy — dal kerekül belőle.

A házasság: sűrű berek,  
 Szélén gerlepár enyeleg,  
 De közepén, sötét vadak  
 Villonganak, marakodnak.  
 De a költő mégis nyerhet tőle:  
 Egy — dal kerekül belőle.



A házasság: bűvös patak,  
Habja mindent átvaltoztat:  
Forró szivedet jégcsappa,  
Jegygyűrűdet vasbékóva.  
De a költő mégis nyerhet tőle:  
Egy — dal kerekül belőle.

A házasság, végső szóra:  
A szerelem koppantója,  
Hol a víg kanócz? megette  
Hamvát gyomrába temette.  
De a költő mégis nyerhet tőle:  
Egy — dal kerekül belőle.



## INDULJUNK!

(1848.)

**H**AH mi harsog át a földön,  
Mi az a mi cseng fülembe?!  
Nem hallottam még szebb hangot,  
Soha sem még életembe!  
Ily bájosan a csalogany  
S a szent orgona se zeng! . . . .  
Rablánczait töri össze  
A nép, ez az a mi cseng!

Az<sup>1</sup> é'ig ver porfelleget  
A tomboló népek árja,  
A szabadság büszke tanczát  
A magyar is köztük járja:  
Ők drágábban! . . . piros vérök  
Árán vitták ki a bért;  
Nekünk ezuttal: csak lelkünk  
Vérzett e dicsó napért.

Öröm! szinte nehéz vagy már . . .  
 De, mégis van egy fájdalom!  
 Nem látom én egy társunkat  
 Köztünk a víg karikában!  
 Örömnépet tart minden  
 Más nép, — s ő: bús torban ül,  
 Szabadsága bús torában,  
 Csak ő maga egyedül.

Fogva van még egy oroszán!  
 Rabbilincsen . . . a *lengyel* még!  
 Talpra szabad oroszánok,  
 Zuzzatok szét vasketreczét!  
 Talpra népek! üssétek fel  
 A közös vérlobogót!  
 Nyerit, dobog a mén, alig  
 Várja már az indulót.

Fel, fel népek! lóra, lóra  
 Minden, a ki csak felülhet!  
 A vigságban, a kinek kell,  
 A csatán is kedve telhet:  
 Hah be szép táncz, mit lovag, s ló:  
 Harczi muzsikára jár!  
 Induljunk! ránk a végcsata,  
 A végső diadal vár.

## ISTEN ÉS ÖRDÖG.

A költő egy versére is  
Büszke, melyet jól alkotott, —  
Hát még ezer csillaggömböt  
Teremtni, mily dicső dolog.

Forgatni e földet a nap  
Körül oly sok ezred óta,  
Könnyen, mintha e föld csak egy  
Szélben forgó porszem volna.

S mint mozog a leves, midőn  
Tányérába fúv a gyermek:  
Habjait egy lehellettel  
Zaklatni fel a tengernek.

Szalmaszálra az alkotó  
 Erőből egy csöppet venni:  
 S szappan-golyóként, belőle  
 Új földgömböt teremteni.

Perczig fénylik, s már szétpattan,  
 (Millió év, egy perc — istennek!)  
 S csöppjei, megannyi gömbbé  
 Önmaguktól kerekülnek.

Az időnek — a nélkül hogy  
 Elszakadjon — fonalszála,  
 Folyton folyva sodorúl a  
 Végtelenség orsójára.

Súlyos orsó! s az isten oly  
 •Könnyen tartja fordulóban:  
 Mint pórlyánka két újja közt  
 Orsóját a víg fonóban. — —

Bizony szép sors az istené!  
 Ez gyakorta jut eszembe, —  
 Csak az nem fér a többi közt,  
 Csak az nem fér a fejembe:

Mint találhat kéjt: az égi  
 Alárendelt szellemekben;  
 Szabad hasontársak között,  
 Nem folya-e élte szebben? —

Hunyászkodó, szent arcz helyett:  
 Bátor, nyílt szem, dalló öröm!  
 Csak ebből, csak önérzetes  
 Szellemekből állna köröm.

S én, nem úszó fellegháton  
 Nyargalódnám fönn az égen,  
 S légaripán, — de alföldi  
 Rohanó vad magyar-ménen!

Magyar-ménen! melynek: dörgést  
 Szülne körme dobogása,  
 Viharokat: sörényének  
 Eget verő lobogása.

Szikrázó négy patkójából:  
 Villámlások fakadnának;  
 Űstökösök: szálaiból  
 Hullámzó ezüsfarkának. — —

Oh! hogyha én isten volnék,  
 Fönn a menyben mily kedvemre  
 Tudnék élni! de egyet-mást  
 Megváltoztatnom kellene!

Az angyalt, e hízlgő fajt,  
 Mely mindig csak bókolva szól,  
 Egytől egyig mind elűzném  
 Szemem elől, udvaromból.

E fajt, melynek törpe lelke  
 Tömjénző rabszellemet vall,  
 Mely hóhérá aljasult le  
 A boszúló véres karddal! —

S az ördögöt, ki — mint ama  
 Hős római a jobb kezét —  
 Az emésztő tűzbe dobta  
 Nagy merészen daczos szívét.

Tűzbe dobta azt, hogy inkább  
 Pokolkínokba merüljön,  
 Mintsem hogy kegyelmet kérő  
 Hazug szóra vetemüljön.

Őt, a kinek gáncsolt tette, —  
 Sújja lelkem — abban állott:  
 Hogy küszködő lángkebele  
 Az istennel harczra szállott;

Ön- s társai korlátnyügét  
 Nem tűrhetve, szabad lélek:  
 Testvérétől az istentől; —  
 (Az őslkek mind testvérek!)

Őt, ki — egymaga szállt síkra  
 Pulya társi közül csupán,  
 Nagy, szilárd, merészen, mint egy  
 Mélyen sebzett hím oroszlán:

E bajnokot átölelném,  
 Behegesztném vérző búját,  
 S lelkem csak lelkébe vetné  
 Rendületlen bizodalmát. — — —

Igy élnék én! — közös jogok!  
 Ez volna legelső tettem.  
 Egy társam sem fogna lenni  
 Se alattam, se felettem.



Szolgacsillag, az urcsillag  
 Körül többé nem forogna,  
 Ön körében járna csupán,  
 Egy se lenne gyáva szolgál.

Az urgögöt, czimkórságot  
 Eltörülné sorra lelkem,  
 E földön sem tűrhető, — hogy  
 Tűrhetném meg fön­n a mennyben?

S csak rózsákat hintnék szerte,  
 Csak örömet, boldogságot. —  
 Közös társaimmal együtt,  
 Így vezetném e világot! — —

S mint poéta, — olykor-olykor  
 Versre, dalra is fakadnék, —  
 Az igazmondó ördögből  
 Derék kritikusom válnék.

Mulatságúl: fölidézném  
 Barátimat a költőket,  
 Illyés-próféta szekerén  
 Hordatnám az égbe őket.

Ezek, legroszabb versem is  
 Borzasztóan magasztalják:  
 »Mily mennyei vers ez! **nem** szült  
 Ilyet soha még e világ!« —

Magamban mint mosolygának! —  
 Hijában! — az ember ilyen! —  
 Ezer közt — egy: ki hatalom  
 Előtt valót szólni merjen! —

Ha szilárdak lakhelyévé  
 Akarnók e földet tenni:  
 Ki kén irtani e gyomot, —  
 S más emberfajt teremteni!



## JÓ TANÁCS.

JÁMBOR! ha fülig adós vagy,  
Tudod-e mit tégy? . . . igyál!  
Ki jót szí a csutorából  
Leesik az a lábáról,  
S ekkor rossz lábon nem áll.

S ha orrodnál fogva hurczol  
A lány, mi segít? . . pohár,  
Mert, ha földhöz vágott a bor,  
Húzhatják az orrod akkor!  
Meg se mozdulsz, ugy-e bár?

De legtöbbet akkor igyál,  
Ha talán poéta vagy,  
A felhőből, hol nincs helyed,  
Földre rántja bor a fejed:  
S így szól: a földön maradj!

Csak akkor ne igyál, ha rossz  
Asszonyt bírsz szegény fejed;  
Az ittas szem kettősen lát,  
Rémült szemed mit látna hát?  
Két boszorkányt egy helyett.



## SZÁSZ KÁROLYHOZ.

(1864.)

S tehat szeretsz te, szeretsz engemet?  
De, kétkedjem-e? immár másod ízben  
Röpítéd hozzám forró lelkedet  
Két terhes éve *annak*, ugy e-bár?  
Mely ott a sötét, avas bérczet járja  
Azóta a himszarvas koronája  
Fején négy ággal bokrosula már.

Mint zöld repkénytől a bús, pusztá rom,  
Szerelmesektől, ifju dalbarátim!  
Bizony, bizony hogy visszaifjodom; —  
Mosolygj elébe, régi csonka vár  
S te vén Sátorbércz, ha őt jőni látod,  
Az »Ismeretlen ismerős« barátot,  
Kire hajlékom oly régóta vár!

Siess, dalnoktárs! — Szíved elvezet:  
 Retel patakja füves rónaszélén  
 Boroskólnámban találsz engemet.  
 Ha nem: — keresd fel bérczi őstanyám; —  
 Ha itt sem lelsz fel; — mely kis ablakomra  
 Tekint sötéten, hágj fel a halomra,  
 Ott, mély siromban fogsz akadni rám,

Mit hivogatsz, sír: midőn vigadok.  
 Ha nevem napja. — Hű barát! dalodra,  
 Szememben újra ifju tűz ragyog.  
 Lelkem, habár »szétzúzott hegedűd,«  
 Összetoldozva, összeforrva újra, —  
 Ne zendüljön ma mély bánatra húrja,  
 Hadd feledjen ma minden keserűt.

Rozzant, vén hangszer! hogyha valaha  
 Víg hangot adtál, most kétszerte vígabb  
 Hangokban szóljon húrjaid dala;  
 Kialvó keblem, lobbanj újra fel!  
 Szívben, pobárban tűznedv lángja forr ma,  
 Lángolj, mint kigyúlt szenelőnek korma.  
 Szórjad szikráid, elborúlt kebel!

Csapongj ifjan, kedv! — mosolygsz, feleség?  
 Nem tudod-e, hogy a dalok fiára

Örök ifjúkort küld alá az ég!

Mit mosolyogsz — mondom, — hulló rózsafám:

Hű tarsam! — ladd-e, ifjuvá kell lennem,

Jer, olvasd e sort: messze, messze innen

Szép, ifju asszony »csókja vár reám.«

Hegyezd kis ajkad, húgom, édesem!

Mondd, mondd: -- megcsalsz bár, örömet csalódom.

Oly édes — csókom, mint csóкод, nekem. —

Hah, gonosz tükör! gúnyod mit se nyom,

Mit hanyod kopasz homlokom szememre?

Kilencz szeretőm van most is egyszerre,

A — kilencz múzsa! — úgy-e Károlyom?

Hogy is nem vagy most köztünk, jó barát!

Hogy nincs itt Endre, Jósi, víg Mihályunk!

Mint dobnánk földhöz a bú poharát!

Künn a tél zúg, benn zeng a czimbalom,

Bármint szabódom: a vidám seregben

Vénségemnek is tánczba kell erednem,

Pajkos menyecskét forgat két karom.

Gyöngyöm, rubintom, mézes kenyерem!

Volt-é valaha ifjabb, szebb tánczosa

Nálamnál? úgy-e, hogy még sohasem! —

Mit látok! az éj burka már lehull!

Künn, mint kíváncsi pór-gyermekleányka  
 Bekandikál az ablakon reánk a  
 Hajnal, mosolygó arcza mint pirul!

Czigány! legvígabb dalt hajnal felé!  
 Tüzes legyen, mint fajod sátorában  
 Az öreg fúvó lángoló szene!  
 Vég percz! — hah, a kedv mily örjögve zúg!  
 Legvégső aranycsöppje a pohárnak,  
 A hajnaltáncz, mit utolsóra járnak,  
 Legédesb, — úgy-e tomboló fiuk! . . .

\* \* \*

Tegnapról szólok; — csend körülem már;  
 Rád gondolok, s az uj szőlőgerezdre,  
 Jöttödre vágyam nyugtalan sovár.  
 Jöjj, de ne ábrándj hittel jöjj elélem!  
 Hogy aztán így ne szólj magadba' titkon:  
 Dala, — víg rózsakoszorús mennyasszony!  
 Koldusnő: lelke, bús, mogorva, vén.





## BORDAL.

— Tompa Miskához. —

(1859.)

SAPIAS, et vina ligves!  
Igyál Miska, dicső bor ez!  
Hej Mihály!  
Hej Mihály!  
A bor miatt van a száj.

Rectius vives Licini!  
Inni kell barátom, inni!  
Nem papolt,  
Nem papolt  
Horác, de jó bort csapolt!

Mors, fugacem persequitur !  
 Meghal, a ki fut a bortul!  
 Ne fuss hát,  
 Ne fuss hát!  
 Fogd e teli csutorát!

Sabina moerum dióta !  
 Jár a kancsó szüret óta,  
 Mihály pap,  
 Mihály pap!  
 Legjobb rím reád: a — csap!

Et recumbit minax unda!  
 Alszik, mint a juhászbunda,  
 Minden gond,  
 Minden gond,  
 Ha a sajtó csöppet ont.

Pede incerto ferebar!  
 Lábunk bortól tántorog már;  
 Nagy dolog,  
 Nagy dolog!  
 A föld csakugyan forog!

Melpomene, cinge comam!  
Koszorút fejünkre komam!  
Mit babér,  
Mit babér!  
A bor aga többet ér!

Serus in coelum redeas!  
Élj még soká Miska pajtás!  
És igyál,  
És igyál!  
Míg fejed a sírba száll.



## KEGYETLEN SZÁNDÉK.

NEM, tovább már nem halasztom  
Feleség! azt nem teszem!  
Vértől ázzék; tudd meg asszony!  
Még ma, öldöklő kezem!  
Másnak husát éhezem, hah!  
Másnak vérét szomjazom.  
Meg kell lenni! ide a kést!  
Hadd szúrjam le — malaczom.

Düh forr, düh forr még eremben,  
Nem, nem elég még a vér!  
Ez már fekszik! — odább odább!  
Vágyam mostan másra tér.  
Kezembe a börtön kulcsat!  
Halálra benn a rabot!  
Folyjon vére! — a hordóból  
Kitekerem a csapot.

Elég már az aldozat? nem!  
 Hagyj békét, még sem elég!  
 Tüzet, tüzet! szítsatok, hadd  
 Lobogjon, mint keblem ég;  
 A maglyára sorba' sorba  
 Vértanúim táborát:  
 Be — a hurkát a csuporba!  
 Izzó nyársra a — libát!

Te meg szolgám! vedd e görcsös  
 Botot; — tudod már, hova?  
 Rohanj, rohanj, míg nem késő,  
 Mig nem lábol el tova;  
 Fogd el, fogd el! — tor, kegyetlen  
 Tor jegyezze e napot!  
 S ha nem enged, vállaidon  
 Hozd ebédre a papot.



## A SZERELEMHEZ.

(1845.)

ÁRNYAS völgynek kútfejéből  
Szende forrás csörgedez,  
Bűvös habja andalítón  
S oly epedve zengedez;  
    És a kútő  
    Dobban, dobban,  
    És a hullám  
    Lobban, lobban,  
Benne hő láng gerjedez.

Tündér fürdik e forrásban,  
Édes ajku, szertelen,  
Szív a kútő, és a tündér  
Te vagy ifju szerelem!

Hölgyeiddel :  
 Köny, s mosolylyal,  
 Lengsz ala, nem  
 Földi bajjal,  
 Csillaghimes éjjelen.

Hókezed rózsálló újjat  
 Tündérpálczaként emel,  
 Bűvös édes intésére  
 Kéjben andalg a kebel ;  
     Hölgy! valódnak  
     Hol hazája?  
     Léssz-e szívem  
     Hű arája?  
     Szellemajkad nem felel.

Szállj felém, de hervadatlan  
 Koszorú virágival!  
 Nem mulandón mint szivárvány,  
 Égi fény bár mégis csal:  
     Alig tűnt fel  
     Szűz arczája,  
     Szertefoszlik  
     Égi bája  
 Tünde szép sugárival.

Vagy ha múlón! — jöjj e szívre:  
Percz, — de század üdvivel;  
Csöpp, — de kéjnek tengerétől  
Forrva a csordúlt kehely;  
Elhamvasztó  
Lángod árján,  
Mint pillangó  
Fáklya lángján,  
Hadd enyészsen e kebel.





## A SZEGÉNY LEGÉNY.

(1875.)

A szegény legénynek gond  
S baj a kísérője!

Ingyen süt reá a nap,

Drágán tüzelője;

Kenyérkeresés között

Múlik ifjusága;

Igazán! csak gyöttelelem

A szegény világa.

Szép háza van álmában,

Ébren kalyibája,

Reménysége töltén áll,

Fogytán kamarája,

A mig üres, menyecskét

Bajra minek venne?

S ha megtelik, késő már,

Nincs köszönet benne.

Előtte áll a leány  
 Kit egykor ohajtott,  
 Akkor : ifju, szép, vidám,  
 Mostan : bús, elaggott.  
     Őszlegény már maga is,  
     Köszvényes a lába :  
     Nem valók már — hasztalan ! —  
     Örömnyszolyába.

S igaz, végre szerzett már  
 Azt a mit jövőre,  
 De — sorsa mit higgyek mást ? —  
 Csak gúnyt üz belőle :  
     Mig foga volt, csuprába  
     Alig volt mit hintsen.  
     Most volna mit enni, — haj !  
     De már foga nincsen.



## SZIVEMHEZ.

(1846.)

MEDDIG fogsz még ifjú maradni,  
Meddig még, szív! miattad aggni  
Kezd olykor gondnehéz fejem;  
Felette már az égető nyár,  
Őszszálat is találtam immár;  
Hervad bajtársad, csak te nem.

Még most is futsz minden valótól,  
Még most sem válsz meg álmaidtól,  
Miket sűg árnyas zöld berek.  
Miket táplál az est harangja,  
Szélhárfa múltó szellemhangja  
S vízhangtól zengő rengeteg.

Körüled kisdéd ér csevegjen!  
 Feletted villás ölyv lebegjen!  
 Együtt kerengsz te véle fenn;  
 Vágynál a szellőn messze lengni,  
 Jajgó sirályok közt merengni  
 Sötét zajülte tengeren.

Elandalít az éj varázsa,  
 A bércki tűznek csillogása,  
 A felsötétlő szirtorom:  
 Mig tiszta fenn a csillagos bolt,  
 S rezgő falombot rajzol a hold  
 Búbajos árnya a falon.

És majd gyászkontöst ölt magára.  
 Felleg borúl kimért utára,  
 S mind hasztlan kémled sугarát,  
 Majd újra csillog nyájas arcza,  
 S miként a zárdaunt apacza,  
 Elszórja barna fátyolát.

S mi kéj borít! ha éjfelenként  
 Künn a vihar nagy bércki sasként  
 Csattog fel barna szárnyival,  
 Mig tomboló szilaj dühében  
 Fenn a kéménynek szűk ürében  
 Örvöngő vad zenét rivall.

De benn, uszkom vig langja mellett,  
 Multadból mennyi kép föléd!  
 És arcza nyájas, arcza vig!  
 Sűrűn rajzik fény csoportja,  
 Mint langból a sötét koromra  
 Gyorsan nyilalló szikracsík.

Ekkor, vágyad feléje szállván,  
 Merengő almid szellemkarján  
 Az édes lyánka megjelen;  
 Rózsás fejét vállamra hajtja,  
 Lágy fürtje arczomat csiklandja,  
 Hullámozó keble keblemen . . .

Szánlak szegény szív! egykor a tél  
 A sárga ősz nyomán felém tér,  
 S hóval borítja majd e főt:  
 Halvány enyészet bokra rajta,  
 Rajtad tavasz zöld lombozatja, .  
 Ki érti majd a szenvedőt?!

Örök zöld sátort szőtt körüléd  
 Tündérujjával a költészet,  
 De enyhet nem nyujt e füzér!  
 A rózsák, melyek rajt' pirulnak,  
 Felbuzgó véredtől virulnak, . . .  
 S múltó illatjuk lesz a bér.

## AZ AGG DALA.

(1857.)

HAVAT szór a fergeteg,  
a Bakony megőszült,  
Boldog! újra megifjúl,  
Ha sorsa kibékült;  
Újra felé fog mosolygni szép arája:  
A tavasznak szerelemmel tölt orcája.  
Havat szór a fergeteg,  
A Bakony megőszült.

Mint irigylem a Bakonyt,  
Öreg czimborámat!  
Alig birja reszkető  
Kezem borkupámat;  
S jóne bár a szerelem legforróbb csókja.  
E havat fejemről többé föl nem oldja.  
Mint irigylem a Bakonyt,  
Öreg czimborámat!

Ki tanított szántani?  
 Jer idő, beszéld el.  
 Arczainkra barázdát  
 Hasitasz ekéddel,  
 S vállainkat, meg-meggörbed térdünk bele,  
 Esztendőköl keresztikkel rakod tele.  
 Ki tanított szántani?  
 Jer idő, beszéld el!

Kibérelted a telet,  
 S ránk törzs viharával;  
 Most szemünk sötét tüzeit  
 Leped el fagyával;  
 Majd: eloltod a csapongó kedv szikráját,  
 Mint agg szolga a leégő mécs világát.  
 Kibérelted a telet,  
 S ránk törzs viharával.

Még te is elaggasz szív!  
 Szinte elbusitasz:  
 Mint az elégett tömjén,  
 Még te is elhamvadsz,  
 Üszködöt a szerelem még fölgyújthatja,  
 De mit ér! nincs többé már édes illatja.  
 Még te is elaggasz szív!  
 Szinte elbúsítasz.

Bort ide! a bú ellen  
Panasz úgy sem használ,  
Ifju nem leszek többé.  
Mennyit búsulok bár;  
Volt egy társam!... megmondhatná a sír szája!..  
Most ez ó bor öreg csontom agg mátkája!  
Bort ide! a bú ellen,  
Panasz úgy sem használ!





## ISMEREK ÉN . . . .

ISMEREK én egy két lyuku zsákot:  
Bele löknek a felső lyukon,  
S alig melegsünk meg benne, már is  
Kilök egy kéz az alsó lyukon.  
Kérészpálya, nem egyéb!  
Még is úgy mosolyg feléd!  
Tudjátok-e mi e kurta zsák?

Ismerek én egy kemény nagy csontot:  
Beletörik végre a fogad,  
Lám, a roskadt aggnak, sirja szélén  
Egy foga is csak alig marad!  
De hej! róla ki tehet!  
Rágjuk hát a míg lehet!  
Tudjátok-e mi e gyötrő csont?

Ismerek én egy bús vendégséget :  
 A ház ura hívott meg bele,  
 Itt csak néhány lakomázik vigan,  
 Éhen hal a vendégek fele ;  
 A szegénynek koporsó  
 Ez a lakzi, — s mégis jó!  
 Tudjátok-e mi e lakoma?

Ismerek én egy sötét vad erdőt:  
 Mécsvilág int rád a véginél,  
 Tapasztalás mécse! — de, vándornak  
 Sirja szélén e mécs már mit ér!  
 Félre gond! ez éjjelen  
 Szép csillag a szerelem.  
 Tudjátok-e mi e rengeteg?

Ismerek én egy bérszolgaságot :  
 Hol a gazdát nem látod soha,  
 S ha bért esdesz, más világra utal  
 A bérkönyvnek mindenik sora ;  
 De, mit borulsz el dalom!  
 Enyhe bér a sirhalom!  
 Tudjátok-e mi e szolgaság?

Ismerek én egy siralomházat :  
 Foglya semmi bűnt nem tett habar,  
 A küszöbnél sujtó pallosával  
 Rá az éj sötét bakoja var;  
 Eh! bár végnapunk lejárt,  
 Vigan a bucsúpohárt!  
 Tudjátok-e mi e gyászterem?

Ismerek én egy zárt ajtót, túlhan  
 Mely ránk vár, szép — mondják — a vidék!  
 E vidék csak annak tárul föl, ki  
 Már behunyta mind a két szemét;  
 Hunyd be hát mindkét szemed,  
 Szép remény játszik veled;  
 Tudjátok-e mi e bájvidék?

Ismerek egy nyoszolyát is végül,  
 Földi pályánk majd belé vezet,  
 Bús nyoszolya! rózsalomb mosolyg bár  
 Orma felett, s a kék menyezet  
 De boritson éje bár,  
 Édes álom a mi vár!  
 Tudjátok-e mi e nyoszolya?

## TOMPA MISKÁHOZ.

(1856., márczius 16.)

P<sup>ESTEN</sup> vagyok, jó Miskám!  
És még ahoz . . . börtönben ám!  
Nyolcz éve, hogy nem voltam Pesten,  
S képzeld, a mint posámat betolom,  
Azon perczben,  
Nyakon csíp doctorom,  
S tiz napja ülök már bezárva,  
A béketűrés  
Unalmas baráttánczát járva.

Tudd meg, beteg vagyok!  
S barátod, csak szobában kuczorog;  
Szállásom hol van? . . .  
Egy félre-zugban,

Gyümölcsáros vén asszonytól bérelve,  
 Szék, asztal, agy, satöbbi benne,  
 S egy roppant hosszú gyertyatartó!  
 Ez, bosszantó!  
 Homalyosan pislog le gyertyám fénye  
 A magasból,  
 Könyvemnek apró bötüjére;  
 Se baj! azonnal tettem róla:  
 Lyukat fúrtam egy félcipóba,  
 S a gyertya alját beledugtam:  
 E kurta kenyéreszköz mellett,  
 Így már kedvemre olvashattam.

Dicső találmány!  
 S be jó, hogy tevém!  
 Hallgasd csak, hogy ma  
 Mily hasznát vevém.  
 Ételt a messzi vendéglőből, tíz nap óta,  
 Egy ottan ismert törpével hordattam,  
 S kezébe — aprópénzem épen elfogyott —  
 Ma reggel ötös bankót adtam;  
 Nyolcz óra; . . . nem jó; . . . vaj mi lelte?  
 Elküldték? (mert jár városszerte)  
 Jó a dél, még sincs; várom, várom,  
 Egy óra, kettő, végre három; . . .  
 Már nem jó! . . . megcsalt, már beláttam,

Se pénz, se ebéd, . . . szépen jártam!  
 Megállj, gézengúz! rád találok!  
 De, hol? . . . odább állt bizonyára,  
 Hű volt, bizalmad míg megnyerte, . . .  
 Üthetsz most bottal a nyomára! . . .  
 Így szólt belőlem, kezet fogva,  
 A bosszuság, s az éhség;  
 Koplalni este óta,  
 Nem csekélység!  
 Hozatni kén'! . . de nincs kivel!  
 A vén banya elment hazúlról,  
 S hogy várjon, ki éhkortyot nyel? . . .  
 Gyomrom már szinte együvé ragad, . .  
 S kimennem nem szabad! . . .  
 Ez állapotban hát mit tettem? . .  
 Kihúztam a gyertyát lyukából,  
 S a — gyertyatartómat megettem! . . .  
 E félczipó tiz naptól óta szaradt  
 Befütött szobámban,  
 Azt hittem csontot ragtam!

Öt nap van hátra még, mar alig varom!  
 Ekkor, elhagyva börtönöm,  
 A várost, s rég nem latott ismerosim  
 Sorba járom:  
 A mesék, és a sonett apjat:

Az öreg *Fayt*, s *Szemerét*,  
*Szentaghot*, a bölcészet papját,  
 S a cantalupok mesterét;  
 S hazánk Garrikjét: *Egressyt*;  
 Cellinijét: *Szentpeterit*;  
 S *Csaszart*, a megtért bűnöst, a fagyos  
 Eszmenyrol a való- s életre; . . .  
 S ki is még régim? ugy! a beszélytermő *Degre*!  
 Es *Pakh* a borzas! s *Fogarassy*:  
 Szép nyelvünk éles bonczolója;  
 S a szellemkincsek hű buvára: *Toldy*,  
 S a classicismus végső szószólója.  
 S egypár asszonyka, egykor ifjú, szép,  
 Mostan — ugy sejtem — nem ifjú, nem szép;  
 Ezekkel, *Miskám!* ha néhány napot  
 Vandor barátod vígan mulatott:  
 Akkor fölszedve sátorfámat,  
 Nyakamba vetve a gunyámat,  
 Zemplén felé fordítom a rudam;  
 De nagyon hosszú s görbe lesz utam:  
 Elkóborlok még arra, erre,  
 Magam sem tudom még, hogy merre?  
 S mert — hazamenni még ráérek,  
 Nagy-Kőrösön, porlepte arczczal,  
*Arany* Jankóhoz is betérek.

## TÜRELEM.

**M**I morgás az?! vén kalapja  
Helyett házam újat kér:  
»Gazdám adj mást, ezt már össze  
Tépte zápor és a szél!«  
Eh, mit koldulsz! ha tied rossz,  
Az én kalapom se' jobb,  
Hogyha én elhordhatom még,  
Te is csak elhordhatod.

»Fótot, fótot derekamra!«  
Igy perel most pamlagom.  
Ha lyukas vagy: túrd! veled én  
Mostan nem bajlódhatom.  
Sötét kedvem könyöke, nézd,  
Még tízszerre rongyosabb:  
Ha ma fótot vetek rája,  
Hónap újra kilyukad.



Ismét panasz! . . . »rosz a talpam«  
 Kialt felém a kerek,  
 »Labaimra talpat! másként  
 Egy tapodtad sem megyek!«  
 Hallgass gyáva! reménységem  
 Azt hiszed, jobb labon áll?  
 S habár bénán s összetörve,  
 Mégis újra útra szall.

S most csitt! . . . vén ház! nem csak magad  
 Vénülsz, én is vénülök;  
 Ócska pamlag! lyukad senki  
 Nem látja ha . . . rá ülök.  
 Jó szolgálaim türelem! mi  
 Összeillünk szép szerén:  
 Vén ház s kerek, lyukas pamlag,  
 Rongyos kedv, sánta remény.



## FALUSI GAZDA-SZOMSZÉDAIMHOZ.

C<sup>S</sup>AK alig akad már egy-két víg barátom,  
Leeresztett orral, füllel jár a többi:  
Nem bűn-e a lelket, mint zsákot fővénnel,  
Apró napi gonddal színig teletömni?!  
Közzöttetek az én vállaimat nyomja  
Mint lidércz, legtöbb bú, legtöbb baj csapasa;  
S mégis — szégyen rátok! — az én lelkemnek zeng  
Legvidámabb légben szárnya-csattogása.

Mi vonja le őket a rossz kedv sarába?  
Kaczaj fog elő, ha gondolok reája;  
Egyik így sáпитoz: »drága a fa, só, hús,«  
»Kevéstejü szopósgyermekekem dajkaja.«  
»Szakácsnéja tolvaj,« s irtóztató: mennyi  
Poharat tör össze ez s amaz cseléde . . . .«  
— Szegény fiú! bizony sokat szenvedsz! s mikor  
Lesz még e szívrazó gyötrelmeknek vége!

Hat te ott a zugban bús bagoly, szőlj egyet  
 Valahara már, — »Hja! könnyű am beszélned,  
 Elvégez csur, kamra, szőlő, s akol körül,  
 Benn és kunn jól mindent gondos feleséged.  
 De én! csak tegnap is, képzeld a legszebbik  
 Malaczom' sujtja le gazember kondasom.....«  
 — Nem tudtam, bocsáss meg, elismerem: élet-  
 Gyötrő fájdalom rag sziveden, barátom.

»S most te szőlj, mi az, hogy oly fősvényen kerülsz  
 Tancztermet, tivornyát, czigányt?« — »Enni, enni!  
 Csak hazamat bírnám eltartani újig,  
 Cselédem, marháim — nemhogy bálba menni,  
 Penzes főzelék fő az én csupraimban,  
 Borsom férges, lencse helyt mi termett? Lednek:  
 A paszujt kertemben a pulykák ették ki,  
 A kölest meg mind ki itták a verebek.« —

Bizony derék hősök! száz és száz csatában,  
 Néztek vidor farkasszemet a halállal,  
 Játék volt az ágyúk torkának rohanni,  
 Dicsünk a legmesszibb országokra szárnyal.  
 Hol a dicső hősök, hol a győző lélek?  
 Oda van, eltiprá a kegyetlen pulyka,  
 Lencse, borsó, köles, veréb, döglött malacz,  
 Minden lelki erőt föld porába sujta.

Bort ide! de csupán az én poharamba!  
 Huzd rá czigány! de nem nekik, csak fülemnek;  
 Jó gazda vagyok én, lelkemben a jó kedv  
 Arany borsói még gazdagon teremnek.  
 A gond, hitvány köles, — igya ki a veréb;  
 Nyívó malacz: a rossz kedv, sujtsuk fültövön;  
 Balsors búja: paszuj; egye meg a pulyka!  
 Jobb tíz köből gondnál egy mákszemnyi öröm.

Hol, hol találjak én derék, víg fiukra?  
 Szóljatok, hol vagytok, merre keresselek?  
 Jertek hozzám, jertek, ti a kikben még a  
 Vér, mint a bércz-folyam vígan szökik, csereg.  
 Jertek hozzám gyorsan: pap, tudós, poéta, —  
 Minden, minden jöhet, két karom kitárva;  
 Csak a porhoz ragadt falusi gazdákat  
 Sors, csak ezeket ne hozd vidam tanyámra!



## DALNOKTÁRSAIMHOZ.

JERTEK hozzám, jertek hozzám!  
Én *gondos anya* vagyok:  
Mint kelljen a vérző szívet,  
Ez örök jajgó gyermeket:  
Felölelni dajkakarral,  
Elringatni édes dallal,  
Táplálni nyájas mesékkal:  
Őrző angyalokkal, éggel; —  
Ebben rám hallgassatok!

Jertek hozzám, jertek hozzám!  
Én *idéző* is vagyok:  
Fölidézni mint kell sötét  
Mély sírjából a holt reményt,  
Éltet adni tört arcának,

Rózsát halvány ajakának,  
 Hogy zárt keblünk újra tárva  
 Álljon édes mosolyára; —  
 Ebben rám hallgassatok!

Jertek hozzám, jertek hozzám!  
 Én *sírásó* is vagyok:  
 Mely gyakorta mint kísértet  
 Dúl keblünkben: a kétséget,  
 S mik reánk bús fátyolt szőnek:  
 Rémképeit a jövőnek,  
 Mind mind eltemetni sorba,  
 Tölt kehelybe, vidám torba; —  
 Ebben rám hallgassatok!

Jertek hozzám, jertek hozzám!  
 Én *varázmester* vagyok:  
 Gyöngyöt szedni az iszapból,  
 Reményt szőni sorsharagból,  
 Az ürömből mézet nyomni,  
 S tarka koszorúba fonni  
 Zöld borostyánt sirviraggal,  
 Sirvirágot rózsaaaggal; —  
 Ebben rám hallgassatok!

## KÉRELEM.

I STEN! hozzád kérésem van . . .  
Tudod, eltűnt ifjuságom,  
S nélküle mondd, hogyan éljen  
Az ember e rút világon? . . .  
Add vissza hát ha elvetted,  
Ne sújtsd kinek semmi bűne;  
Nekem nagy jót adnál, neked  
Egy fillérbe sem kerülne.

Ez az egyik! Hát a másik? . . .  
Hervad jó kis feleségem,  
Dehogy olyan, dehogy olyan  
Kedves arcza, mint volt régen:  
Add vissza hát örömömre,  
Ne sújtsd kinek semmi bűne,  
Nekem üdvöt adnál, neked  
Egy fillérbe sem kerülne.

De hagyd, legyen három! Ugy is  
 Három . . . gyermekimnek száma;  
 Add uram, hogy tánczolhassak  
 Mind a három lakzijába!  
 Adj sok évet boldogságot,  
 Annak kinek semmi bűne,  
 Nekem sokat adnál, neked  
 Egy fillérbe sem kerülne.

Hol három van, négy is lehet:  
 Ha pap, ispotály s szegénynek  
 Adakoztam, valamennyi  
 Így szólt: »Isten fizesse meg!«  
 Fizesd meg hát! most már rám fér,  
 S hogy ez így van, mások bűne,  
 Nekem nagy jót adnál, neked  
 Egy fillérbe sem kerülne.

Négyhez egyet! annyi mint öt.  
 Jó kedvem már sárba vészett,  
 Alig birom összefűzni  
 Vig szeszély közt ezt a verset:  
 Add vissza hát, ha elvetted,  
 Ne sujtsd kinek semmi bűne,  
 Nekem kincset adnál, neked  
 Egy fillérbe sem kerülne.



De már végzem! pedig bizony  
Még sok ohajtasim vannak;  
Mindenkinek van kérése,  
Legtöbb a szegény magyarnak:  
Add vissza hát, mi övé volt,  
Ne sujtsd kinek semmi bűne,  
Nekünk mindent adnál, neked  
Egy fillérbe sem kerülne.



## KAZINCZY FERENCZ EMLÉKEZETÉRE.

KELJ szives gazda sötét hajlokodból,  
Kelj föl! vendégid már sereglenek,  
Üdvözlő szózat hangzik ajkainkról,  
Kemény párnádról ébredj, szent öreg!  
Hallgatsz! döbrentő néma csend körülünk,  
Csak fáid halvány őszi lombja hull,  
S a torló felhők viharzó csatája  
Zúg le a Sátor-bérczek ormirúl.

Miért borongasz bérczek legdicsőbbje?  
Melynél dicsőbbet nem talál honom!  
Tövedben kettős emlék: sír, és bölcső,  
Oly szent bölcső! és oly szent sírrom!  
Ölts szárnyat lelkem! s ha Pontus mezőin  
Perczig borongtál a nagy hű felett,  
Térj meg sietve, s borulj le porához  
A bölcsnek, kit e lombok arnya fed.

Rajzoljam-e nagy tetteit? keblünkre  
 Örök betűkkel jegyezvék azok!  
 A kölcsön-sugár csak törpét emeljen;  
 Emléked, önnön fényétől ragyog!  
 Sok kezd, de hűtlen sorsa elmeríti!  
 Leroskad térde utja elején;  
 Bajnok! te győztél: küzdő pályahősét,  
 Célhoz vezérlé nem csaló remény.

Nem, — mint gyász ormán ama bujdosónak —  
 Nem harczy zászlók tűzve hantodon,  
 Vezér, miként ő, koszorut a honfi  
 Hálája, szellem-lobogódra fon;  
 Éjid virrasztó mécse: örvilág lön,  
 Művészetünknek védve csarnokát,  
 Téged a kellem-istennők ringattak,  
 Te, gondjaid a szépnek áldozád.

Vészek dühétől tépve, zordon hangu  
 Cser volt hajdanban a magyar koboz,  
 Te jösz, s lelkednek varázs-ihletére,  
 Im, mar szokatlan bajjal áradoz,  
 Dalló raj szállong a cser agg odvára,  
 A méhkiralyné, — vezérszellemed;  
 A szent regének oroszlánya: nyelvünk,  
 Vad erejéből zsöngé méz ered.

A hon oltára lett csendes lakodból,  
 Lobogó lelked: az oltári tűz,  
 Körüle már az áldozók csoportja,  
 Mit hívó ajkad koszorúba fűz;  
 Neked szenteli remekét a lángész;  
 Műve zsöngéjét a dalló szerény,  
 Salakját hányja ez le, az még szebben  
 Ragyog fel lelked tisztító tüzen.

A nemzet bűnös álomban nyavalygott;  
 A gyöngö könyűt önt, s fohászt rebeg,  
 De, nézd, a gyeplőt az erősnek karja  
 A mélység szélén mint ragadja meg!  
 Bilincs, vágy álom! az álom, bilincset,  
 Bilincs álmot szül: mindkettő halál!  
 A szemfedőt kik letépték hazádról,  
 E nagy, dicsőknek egyike valál.

De mig reánk üdv árad szellemedtől,  
 Te, kinnak ittad üröm-poharát,  
 Atyai szived emésztő gyötrelmét,  
 Egy éj, a másik éjnek adta át;  
 Nemes, nagy tűró! villám-sujtott arbocz!  
 Égő lelkednek vértanuja te!  
 Önként borultál a máglya tüzére  
 Sötét éjünkbe, mely dicsfényt vete.

Küzdo sajkadat látom utra kelni,  
 Veszektől hanyva hab s örvény fölött,  
 Dagad hév lelked merész vitorlája,  
 Jós szellő játszik fürteid között,  
 Ölö gúny üldöz! de kivillan végre  
 A pályafok, mit irigy köd takart:  
 Itt az óhajtott mező dús viránya,  
 Itt az új világ réve, itt a part!

Ott állasz, lelki fenség tűz szemedben,  
 Arczodról küzdés veritéke hull,  
 Üdvözlőn zendül hűveidnek ajka;  
 Megtér a hitlen, s lábadhoz borul; —  
 De meghódítva nincsen még országod,  
 Felütve zászlók az új partra bár,  
 A még rejlő kincs, s magas szellemed közt  
 Ez alacsony sírdomb lett a határ.

Szórjunk virágot e halomra! őszi  
 Rózsákat hintsen minden honfikéz!  
 A dalnok égőn esdett nyugalmanak  
 Virága, ugyis csak sirján tenyész; —  
 S te roskadó lak, szegény tüzhelyeddel!  
 Mely annyi kinnak hú tanuja lól,  
 Beszélj minékünk: volt nyájas lakódnak  
 Sorsával küzdő, — dús érzelmiről!

Oh! álmodó szív, költői varazsod  
 Körüled mily dús, vidám leplet szőtt,  
 Fényétől tündér virágként mosolygott,  
 Mely csak gyötrelmet szórt reád, — a föld!  
 S mely kíniaidra hidegen tekintte:  
 Malaszt forrása, a szent drága hon,  
 A rideg hajlék, örömek tanyája,  
 S e rozzant kunyhók tére — Széphalom. —

Eskiüdd a késő hála bánatával,  
 Eskiüdd, hazám, e néma hant felett!  
 Hogy: nagy fiadnak a mit alma rajzolt,  
 Valóvá himzi áldozó kezed;  
 Hogy, melyet ülsz, ez ünnep ragyogása,  
 Mely szerte árad kunyhón, palotan,  
 Nem szór az árvák — tennen árváidnak —  
 Forró könyére, hideg fényt csupán.

Te pedig napja dicsőnk ünnepének,  
 E hon szívében mindörökre élj!  
 S hadd lásson újra, s újra felvirulni,  
 Mesés Aloe, — minden század év;  
 Ragyogj lelkünkbe! s majd ha évek folytan  
 Beomlott a sír hamvaink felett:  
 Áldóbb hajnalban nyisd fel az utódnak  
 Reánk mosolygó tündér kelyhedet.

## HAZÁM IFJAIHOZ.

SZERETLEK én ifju! hogy ha lelked  
Szikrázó tűz, e bús éjelen,  
Nem szeretlek! ha melledre hajtod  
Födét, alélt, bús, élettelen.  
Nem elég nagy-e, mely mindnyájunkat  
Sujt, a veszteség?  
És te hozzá lelked erejét is,  
Oda vetnéd raadásul még?!

Midőn a kést szúrod kebelébe  
Ládd-e, még a retek is kaczag!  
Hányszor dalol vidám dalt a költő!  
Holott szívéen fájdalom fakad,  
Mi az, a ki roskadoz mihelyt jó  
Szerencséje fogy?  
Zsák: peczkes, ha nyakig tele töltöd,  
De ha üres, menten összerogy.

Ne vihar légy, mely fölajdul, midőn  
 Nagy fejével szirtlyukba szorul,  
 Légy szökőkút, újra fényes légbe  
 Ugrik lába, a mint porba hull;  
 Ne légy rozsdás lakat, nyikorgó, ha  
 Fénye oda már;  
 Orsó légy, egy czérnaszálon függ az  
 Élte, mégis vidám tánczot jár.

Örvény szélén a víg kedv: oroslán,  
 A sötét arcz: törött szárnyu lud.  
 Bús pofák, el! jertek karjaimba  
 Kaczagó leventék, víg fiuk!  
 Lángotok a bú közt: sötét felhőn  
 Nyargaló villám;  
 Sorsunk kemény! de a sasnak körme  
 Szikrát ép a kemény szirten hány.

Átok bár, de üdv is a csapás, hidd!  
 Edzi lelked, mint aczélt a tűz,  
 Mit se várok a kényencztől, kire  
 Élte ifjan rózsalánczot fűz;  
 Elpuhult bábl a sors: mén, megüli,  
 A mig enyeleg;  
 Szökjék egyet vadul! szinte látom,  
 A sárba mint dobja a nyereg.



Nézzetek ott amaz őszt! a mélybe  
 Sodrotta az örvény mindenét,  
 Minden kincsét: hit, remény, hazáját, . .  
 Csak nem lelke vidám erejét!  
 Mint támasz a rossz kunyhót, gyöngét a  
 Remény tartja fel,  
 A reménynek koldusmankójára  
 Nem szorult a férfias kebel!

Ifju! kidőlt bajnokinkra nézz, ha  
 Olthatatlan kínnak lángja fed!  
 Küzdelem közt rogyjon össze térded,  
 Gyáva panasz, omló köny helyett.  
 Vigan! mintha menyegzőben ülnél, —  
 Örömid torán.  
 Hadd boszankodjék, mely ellened tör:  
 Gúnyos sorsod, arczod mosolyán!



## LAKZI ÉS TOR.

L YÁNY volt eddig ez üres pohár,  
L Borhoz adtuk, most menyecske már!  
Fehérszemély a pohár:  
Mert gömbölyü a kebele,  
S mert keringőt jár fejed,  
Hogyha csókolódol vele.  
Czimbórák, fel a pohárt!  
Temessük alá a bort!  
Együtt üljük meg fiuk  
A víg lakzit és a tort!

Özvegygyé lett immár a pohár,  
Új lakzira mosolyogva vár!  
Özvegyasszony-szív, s pohár,  
Csak míg üresek, búsulnak,  
Új szerelmet s bort nekik!  
S nyomon vége minden bűnak.

Bort hát újra czimborák  
 A pohárba édes bort!  
 Együtt üljük meg fiuk,  
 A víg lakzit és a tort!

Özvegyasszony újra a pohár.  
 Rá harmadik lakadalma vár!  
 Özvegyasszony s a pohár,  
 Bárha örökgyászt tettetnek,  
 Ne higgy nekik, egyet ints,  
 S harmadszor is férjhe' mennek,  
 Bort hát újra czimborák,  
 Az özvegy pohárba bort!  
 Együtt üljük meg fiúk,  
 A víg lakzit és a tort!

Özvegyasszony újra a pohár,  
 Koczczantástól jaj be csorba már!  
 Se baj! egyszer haldokolt  
 Egy vénasszony ősz s fogatlan,  
 Tréfából kérője jött,  
 S egyszeribe . . . talpra pattan.  
 Bort hát ide czimborák  
 Az özvegy pohárba bort!  
 Együtt üljük meg fiúk  
 A víg lakzit és a tort.

Cserepekre tört szét a pohár!  
Lakzira hát többé már nem vár.  
Sírba' már a vén banya,  
A négy férjet eltemette,  
A jó kedv manója most  
Földhöz őt magát ütötte.  
Új leány vár lakzira,  
Bort az új pohárba bort!  
Együtt üljük meg fiuk  
A víg lakzit és a tort.



## VACHOT SÁNDORHOZ.

LANTOD, ifju! szól enyelgve:  
»Furcsa egy szer a leány!  
Oltár mellett még *menyasszony*,  
Ah de másnap már csak asszony; --  
Sóhajthatsz a *meny* után. —

Nem — barát! — nem tűn el a *meny*,  
De haj! kisebbül nagyon,  
Csak a *menyből* lesz *menyecske*,  
Tudhatom, mert ily csöppecske —  
*Menyem* nékem is nagyon.

S mint a *menyet*, a *menyecskét*  
Hímzik szende csillagok,  
Bája édes mosolyának,  
Dallos ajka gyöngysorának  
Mint a nyájas ég ragyog.

Haj! de csalfa, mint a *menyé*,  
Fénye s gyakran elborúl,  
S zápor ottan, itt könyecske,  
Dörgés ottan, itt pöröcske,  
Ott lobb, itt lobbocska gyúl.

Mignem a *meny* és *menyecske*  
Uraitól harsanva: »Csend!«  
A felhők remegve tűnnek,  
Villám és dőrej leszűnnek,  
S béke *fennen*, béke — *lent*.



## URAM BÁTYÁM PANASZA.

(Visszaemlékezés 1832-re.)

Ó bohó  
Szómetező és koholó!  
Farkát metszi összavának,  
Mint ebének és lovának,  
S szót tol a magyar hazára  
Tisztos aggkor csodájára,  
Mely még büszke őszopfjára,  
Ó bohó!

Ó bohó  
Szómetező és koholó!  
Melyet a nép így nevezett:  
»Szép s jószágos cselekedet«  
Azt, képzeld »rénynek« koholta!  
Apám lelke sem hallotta;  
Ó bohó!

S a mit Tuhutum és Retel,  
 Huba, Gyula, Bulcsu, Lehel,  
 El-kihoztak Scythiából  
 Ős ügeknek őshonából  
 S széles vállukon czepeltek  
 S izzadozva,  
 Vérhabozva  
 Ung hegyére fölemeltek,  
 És a hegyről seregestül,  
 Tüskén, bokrokon keresztül  
 Földön húztak a Tiszához,  
 A Tiszától a Dunához,  
 S szittyaszerrel bőrtömlőken általúszva  
 Itt lekötve, másik végét általhúzva.  
 Kifeszíték híd módjára ;  
 S rajta keltek át Budára,  
 És Budáról vissza Pestre,  
 Télen, nyáron, reggel, estve,  
 S századokrul századokra  
 Adtak át a magyarokra,  
 Im, e kincs már — oh mi gazság!  
 Melyet nem bírna húszeve,  
 S szép őrneve :  
*»Eltántoríthatatlanság»*  
 Im e kincs már visszavetve,  
 Eltiporva, eltemetve ;



Oh magas ég, oh igazság  
 Jött egy korcsfi,  
 Balga urfi,  
 Jobb kezében czifra fúró s bárd,  
 S fúrt faragott,  
 Hevült, fagyott,  
 S kaczagjatok! lett e szó »szilárd«.

Óh bohó  
 Szómetező és koholó!  
 Szót tól a magyar hazára  
 Tisztos aggkor csodájára,  
 Mely még büszke őszopfjára,  
 Büszke tündér Ilonára,  
 Kartigamhistóriára,  
 Argirus király fiára.  
 Ó bohó!!



## A LÉLEK-FOGOLY.

(1845.)

V AJ mi a *test*? — sárkunyhócska,  
Fecskefészek! — mondom — sár!  
S e kunyhóban mint kísértet  
A lebűvölt *lélek* jár;  
S a mig benne föl s alá bolyg, —  
Mert rab ő, ki nem mehet,  
S tán meg-megcsördíti lánczát,  
Huh! az rémítő lehet.

Vaj mit vétett hogy a menyből  
Földre üzetett szegény?  
Főmet e mesés talányon  
Olykor váltig törtem én.  
Mit vétett hogy angyaloknak  
Köréből kitiltatott,  
S szárnylekötve, e homalyos  
Szűk börtönbe záratott?

S mint nincs nyugta nappal éjjel!  
 Most itt, majd amott vagyon.  
 És mit tesz bár, nincs menekvés,  
 És mereng az ablakon.  
 En is latom őt nem egyszer,  
 Lyánykám szép szemében ül,  
 S tőle a sötét pár-ablak  
 Mint a csillag felderül.

S ez nem bús lélek de nyájas  
 S midőn ajakára száll,  
 Vélnéd hogy dalló pacsirta,  
 Ugy örül, ugy hangicsál,  
 Ah de ha ölelni vágyom,  
 A csalfát, nem érhetem!  
 Ő kisimul; s én csak karcsu  
 Sárlakát ölelhetem.

Mert a melyről itt regélek  
 E kunyhócska ám enyém,  
 Gyönyörű kedves portéka,  
 Drága szíven vettem én;  
 Gömbölyű két oszlop tartja . . . .  
 De tájit nem festem már,  
 Mert ha rá ismertek, engem  
 Akkor gondok gondja vár.

Hadd maradjon ő enyémül!  
 Dús ily lakban a vidék;  
 Ha nem ily tündéri kép is,  
 Sárkunyhó van még elég:  
 Ez rom már, új még az; egyben  
 Sír a lélek és borong,  
 Szende másban; csalfa itten,  
 Ottan víg, enyelg, csapong.

S ennyi lelkek közt enyém mi?  
 Most magános remete,  
 Szőrcsuhával, olvasóval,  
 Kinek bú csak élete;  
 Majd, — kehely s leány kezében —  
 Körben vígadó barát,  
 Kápolnából dalteremmé  
 Bűvölő sárkunyhaját.

S tömlöczéből ő ki nem vágy,  
 Már megszoktam mint a rab,  
 Ki csak alig emlékszik már  
 Volt-e egykor boldogabb.  
 S lelkem, míg bilincse szerte  
 Nem hull, mért is vágyna fel?  
 Vaj ki tudja, lesz-e ott is  
 Szép leány, s habzó kehely!

## SZÉCHÉNYI ISTVÁN EMLÉKHALMÁNÁL.

**H**ON! mint enyésznek sorban nagyjaid!  
Gyászravatal kel újra kebleden!  
Reája hullnak férfikönyeink,  
Nem a szem könye, — lelkünk égő könye,  
Mit villám forral, — fájdalom villáma  
A rád boruló felleg éjjelében.

Hon! mint enyésznek sorban nagyjaid!  
Ő, a hajthatlan lelkű, vaskarú,  
Az ősapáknak kemény lovagsarja,  
Zsibónak halmán porhad évek óta,  
S menydörgő ajka, néma, hallgatag.

S őt, ki vérpadra lépett börtönéből,  
 Ne gyászoljuk e fájdalom között?  
 Elfeledjük-e boltos homlokának  
 Elfeledjük-e uralgó szemének  
 Nemes, kihívó, büszke sugarát?

Vagy a tűzlelkűt, őt, nagy bujdosódat!  
 Őt, ki bűbájos ajka hatalmával  
 Győztes zászlóid ezreit teremté,  
 Ne számoljuk-e halottink közé?  
 Mert száműzöttként tengve, él habár,  
 Remény s kétség közt, nem haldoklik-e  
 Nem bírva lelke áradó tűzével  
 A jégvilágot lánggra gyújtani . . . .

S im hűvek hűve! te is sírba szállasz,  
 S ki jósfényeddel vészhabokra indult  
 Sajkánkat, hasztalan intéd vissza vissza,  
 Fénytornyunk! te is kialvál tehát!  
 Megtört-e szíved? s önnön kezeid  
 Oltották-e ki a szövétneket,  
 Mely újra szerte hinté fényszikrait?  
 Gyászoló hazadnak sejtő fájdalmára  
 Hallgatnak némult halvány ajkaid . . .

Nem, nem! te mondád: e hon élni fog!  
 S kinek lelkében ég a hit, s remény  
 Nemtő világa, annak kebelére  
 Nem sújtja gyilkát a kétségbesés . . . .

Igen! fog élni, — fog nagy nemzeted!  
 Övig sülyedve a vér tengerébe,  
 Félig temetve sírban, de mellének  
 Orjás bérczével, még kiáll merészen!  
 Száz harcban győztes karja még szabad!  
 Csend vagy viharban ütni fog az óra,  
 Mely felszárasztja a hölgy könnyeit  
 S a férfi vérét; mely bilincseit  
 Feloldja a hon bujdosó fiának,  
 Mely hűveinket tárt keblünkre hozza,  
 Annyi gyötrő kín, oly sok év után.  
 Ki rajzolhatja e napoknak üdvét!  
 A viszontlátás fájdalom s örömből  
 Szótt villámfényét, sötét biborát!  
 Hallom, mint zúdúl tornyaid harangja  
 Magyarhon szíve: Buda, — őszorom!  
 A békeászlók vidám fecskeszárnya  
 A ragyogó lég árján mint lobog!  
 Miljom ajaknak hálazivatarja,  
 Verdesi fenn a megnyilt kék eget,

S végig rendítve a föld tavolát  
 Viszhangra költi a bérce, rónaságot,  
 S a zúgó tenger minden martjait . . . .

Minden, mindenbe, pezsgő éltet önt,  
 Csak a sírokat nem nyithatja meg,  
 Csak te nem ébredsz örök éjeledből  
 Dicsőnk, szerelmünk, eltűnt hő kebel!  
 Csak te nem ébredsz, küzdelmid díjában  
 Hogy együtt örvendj hű magyarjaiddal,  
 Hogy karjaidba zárhasd visszatérő  
 Bajtársidat, hogy melyért halnod kelle,  
 Szabadnak láthasd imádott hazádat . . . .

Ez fáj nekünk, — s ha van a síron túl is  
 Emlékezet, szív, ez fájhat neked!  
 Mennyit áldoztál e honért! s dicsőnek  
 Nem láthatád; csak gyötrő fájdalomában  
 Volt a tied, — mint boldog — nem lehet  
 Az egész élet, éjbe folyt körüled  
 S mit hírnökéül küld a nap, koranyunk  
 Első sugárit sem hinté reád;  
 Hogy felkiálthass szíved örömeiben:  
 Szabad vagy ó hon! porom szolgaföldben  
 Nem nyugvand, most már öröst halok!



Fajó keblünkről eltűnél tehát!  
 Ihlett magasztos arczaid világa  
 Bajtarsaid közt többé nem ragyog;  
 De műveidben élni fogsz örökre  
 Szellem, s anyagnak kettős bajnoka!  
 Dúsan virült föl, mindkét veteményed:  
 Arany gyümölcse ennek, és amannak  
 Örökzöld lombot hajtó erdeje.  
 Nem dallom én, hogy legnagyobb valál!  
 Rabnépek ajkán, az a legnagyobb,  
 Ki a döntő percz szárnyain rohanva,  
 Kardjával a mér-serpenyőre vág!  
 Az olaj lomb, mit hívó kebled ápolt,  
 Hajlékony ág, — nem tör bilincseket!  
 De a polgári nagyság legdicsebb  
 Fűzérét, sírod fejfájára tűzi.  
 A nemzethala honfitisztelet!  
 Ott fog ragyogni hervadatlanúl,  
 S a századoknak romboló viharja  
 Egy levelét sem ingathatja meg . . .

Mit emlékednek szentelünk, *halmodra*  
 Hadd hintsek én is egy maroknyi port.  
 Egyes szívekből lesz nagygyá a hon,  
 Egyes hantokbul, e halomnak orma,

Miket hazádnak száz virányiról,  
 Hord egybe forró hálánk érzete.  
 E dicshalomnál kérjük istenünket,  
 E nemzet önnön védő istenét:  
 Hogy, mint a nemes fenyőnek szokása.  
 Ha vezérága ketté zúzatott,  
 Más ág folytatja növéstét helyette  
 Magasba küzdve koszorús fejét,  
 Folytassa hűven megszakadt munkádat,  
 Nyomodba lépve újabb daliánk!  
 S mint megszilárdult, annyi vész között,  
 Mint egybeforra minden honfiszívvel  
 Nemzetnagyságra vívó szellemed,  
 Az évek folytán akként forrjon egybe  
 Az anyafölddel e dicső halom!  
 S hirdesse büszkén az utóvilágnak  
 Eszményképét a hű magyar kebelnek:  
 Téged, hazánknek, nagy, dicső fiát . .



## ÉLNI SZÉP . . .

(1844.)

ÉLNI szép, e földi élet  
Nékem is nyújtott eget,  
Iskolában engemet is  
Elcsépeltek eleget;  
»Kín s baj, mind csak pára semmi,  
— Szólt ez és az — föl se vedd, mi  
Történik hátad megett.«

Bölcsektől hallám utóbb majd:

»Ember úr e föld terén,

*S a félisten a dicsőnek*

Hódol minden földi kény.«

Rajtad óh kevély hiú tan,

Éltem mult s jelen szakában

Mily gyakran mosolygtam én!

Légpályám a víg madárka  
 Lebbent, mint a gondolat,  
 S én a »legdicsőbb teremtmény«  
 Térdig másztam a sarat,  
 Térdig másztam, fülig másztam,  
 Föld magam, földdel túsáztam,  
 Porszem a nagy ég alatt.

S míg örök varázsszerelmet  
 Zeng a lombi csattogány,  
 Csak rövid volt szívem ittas  
 Álma szerelem karán,  
 Jött lágy vonzalom helyette, . . .  
 Hűves és hosszú felette!  
 Alkonyatkor mint az árny.

S mily bohó viszony! lelkem hirt  
 Szomjazott, testem vizet:  
 S hév homokban míg alattam  
 Vigan csengve lépeget  
 Hű tevém nem lankadólag,  
 Enyhe csöppért, elhalólag  
 Kértem földet és eget.

Ehezem a lelki tapot,  
 De még jobban a kenyért! . .  
 Föl magasra vont a képzet,  
 Fom már már csillaghoz ért,  
 Jaj! de szólt a dél harangja,  
 S a »félisten« bűvös hangja  
 Által újra porba tért.

Átkom rád, gyomor! te rablod  
 Embertől el az eget,  
 Te vagy ok, hogy isteneknek  
 Szellemtársa nem lehet,  
 Túnni alig kezd homálya  
 Még agyának, s újra rája  
 Száll sötét gőzfelleged.

S büszke fő! kaczaj fog el, ha  
 »Menyszikrával« kérkedel,  
 Égi szikrád egy sült csirke  
 Könnyedén fojthatja el . . .  
 »Félisten!« hiú czimedre  
 A tojó tyúk dalnokserge  
 Éles gúnydalt énekel.

Test- és lelked rossz házaspár!  
 Köztök mindig pör fakad:  
 Játszi kedves égi hölgy ez,  
 Az mihók, göröngydarab,  
 Ez csapongva, merre honja,  
 Az sulyával visszavonja;  
 A kis pille rab marad.

S im e frigyből egy bohó lény,  
 Oh, ember! te állsz elő:  
 Hő szíved tántorgó ittas,  
 Üvegtört lámpás a fő,  
 Pisla lobogó sugára,  
 Társa vaksötét utára  
 Csak arasznyi fényt vető.

Hallgatnék, de Hellas bölcse  
 Socrat megvallotta már:  
 Még a bölcsnek is rokonja  
 (Oh dicső frigy!) a . . . . számár.  
 S szerte földön elfecsegte  
 A zengő nád, rejtegette  
 Midas nagy fülét habar.

S zeng azóta: csörge hullám,  
 Viszhang, rezgelomb s mező,  
 S fényre bukkan rejtekéből  
 Az ormatlan legyező,  
 Barmily hű gonddal takarja:  
 Diszföveg, tanár kalapja,  
 Hőssisak vagy főkötő.

Mert mi e föld? iskolánk csak;  
 És az ember, a hiú!  
 Mind a síríg bárgyu gyermek, —  
 S a kemény tanár . . . a bú;  
 Hogyha kímél, kéjre gyúlunk,  
 Hogyha vesszőz, felvisítunk,  
 Mint az iskolás fiú.

És az ősz aggyermektábor  
 Sürg, forog, zsibong, szalad,  
 És az *élet ábéczéje*  
 Mindegyiknél hón alatt,  
 S két bötüt ki ismer, arra  
 A század, mint bölcs tudorra,  
 Tisztelőleg néz, mutat.

Agg mesés könyv, létem titka!  
Perbe szállok im-veled,  
Bűvös macskakarczolások  
Mindenik bötüd, jeled;  
Hányszor nézdelek naponta  
Össze-vissza hányt lapodra!  
Hasztalan! nem értelek.

S mégis engem, gúnyollak bár,  
Megnyerned könnyű dolog,  
A költő bohó szívében  
Tarka barka vágy lobog:  
Adj sok jó rimet dalába,  
Dús repkénylombot hajába,  
S a legszebb lyánkát karába,  
S hidd, tústént dicsérni fog.





## A SÍRÁSÓK.

(1848.)

**B**E sok jó bort ittam én már  
Rövid életem folytában!

Szerelem édes mézétől

Be sokszor megittasodtam!

Régi bor, ifju leányka, . . . csak ez a világ!

Hej csak oly hamar ne tűnnék el az ifjuság!

Víg menyasszony az örömpercz!

Rózsakoszorú hajában,

Hadd csókoljam meg kedvemre

Piros ajakát futtában!

Mert miként mi, a jelen is sirja felé fut,

Alig kacsintok reája, már is elvirult.

Felszökik a hal a vizből  
 Csillog csillog ezüst pénze,  
 Ugrál szívem örömében  
 Csillog csillog aranykedve,  
 Balomban a lyány, jobbom a kancsót emeli,  
 Ürül a kancsó, de szívem mindinkább teli.

Nekem is volt búm, de mint a  
 Felhőt a torony harangja,  
 Tova kergette a csóknak  
 S a pohárnak csengő hangja.  
 Jobb sírásó e kettőnél nincs e faluban,  
 Általok temettesse el, kinek gondja van.

Tüzes bor égő szerelem,  
 Ez a pár tündérfáklya önt  
 Utamra fényt, hogyha olykor  
 Elborúl előttem a föld,  
 Régi bor, ifjú leányka; . . csak ez a világ!  
 Hej csak oly hamar ne tűnnék el az ifjuság!



## AZ IBOLYA.

— Goethetől. —

(1839.)

Egy ibolyácska réten állt,  
Ismertelen, magába zárt,  
Gyöngéd szerény iboly;  
S ím jő egy ifjú pásztorlány,  
Dalától zeng a völgymagány,  
Felé felé,  
A kis virág felé.

Szól a virág: volnék csak én  
Legszebb e hímes rét ölen!  
Ah csak kevés időre,  
Míg kedvesem szakasztana,  
Keblére hön szorítana,  
Csupán csupán  
Egy múltó perczig ah!

De jaj, im eltapossa ő,  
Nem vette észre, a jövő,  
Szegény, szegény virágot.  
Az dall s örül, haldokva már:  
Im elhalok, de halva bár,  
Ah általa  
Kis lábánál halok.



## RITKASÁGOK.

(1847.)

RITKASÁGOK ritkasága!  
Van a földnek oly országa.  
Hol bár mint fáznak reszketnek,  
Csak szalmatűzzel tüzelnek.  
De a tűzoltók gyors nyája  
Aranyesőt önt reája;  
Merre csak ez eső pereg,  
Megfordúl minden köpenyeg.

Ritkaságok ritkasága!  
Van a földnek oly országa,  
Hol az éltető levegőt,  
Ez ezer bimbaju emlőt,  
Száz csecsszopó ingyen szopja,  
De sok száz csak pénzért szívja,  
S míg amazok szarvat kapnak,  
Ezek, majd bornyúk maradnak.

Ritkaságok ritkasága!  
 Van a földnek oly országa,  
 Melynek czifra bár esküje,  
 Máshol még sincsen hitele,  
 Hol a zsidó kabátjában  
 Zsebkendő helyett nagy úr van;  
 S hol semmi mások nincsenek  
 Halhatlanok, csak a perek.

Ritkaságok ritkasága!  
 Van a földnek egy országa,  
 Benne óriási asztal  
 Alsó és felső táblával,  
 Három évben egyszer tesznek  
 Ételt rá, s akkor sem esznek,  
 Mert itt lenn bár mit tálalnak,  
 Ott fenn mindent földhöz csapnak.

Ritkaságok ritkasága!  
 Van a földnek egy országa,  
 Tákarója rongyos mente,  
 Ezer szabó ragad bele,  
 Egyik rész összeférczeli,  
 A másik meg szétrepeszti,  
 S hebehurgya balga módra  
 Tíz lyuk tamad minden föltra.

Ritkaságok ritkasága!  
 Van a földnek oly országa,  
 Hol a falak is hallanak,  
 Az éjnek szemei vannak,  
 Hol legdúsabban tenyésznek  
 A lopva nősző növények,  
 S egyéb állatok kihálnak  
 Csak csúszómászók maradnak.

Ritkaságok ritkasága!  
 Van a földnek oly országa,  
 Hol, sólyom gyanánt, a nemzet  
 Koplalással szelidül meg,  
 S torzalakká vált: a lába  
 Vékony mint a czérna szála,  
 Kiaszott csontváz a melle,  
 De hordónyi nagy a feje.

Ritkaságok ritkasága,  
 Van a földnek egy országa,  
 S ez ország bír oly halommal,  
 Hogy ki csak ormára nyargal  
 Mind elfelejti esküjét.  
 Különös domb! tán tetejét  
 Seprütáncz közt zordon éjjel  
 Boszorkányok bűvölték el.

## CSAK A LUDAS ÉRTSEN RÓLA.

(1848.)

A magyarnak ősi példaszava így szól:  
»Fogadd be a tótot, kiver a házadból . . . .«  
Mig a magyar karját és véré<sup>1</sup>t ajánlja  
Lengyel szomszédjának, az alatt rokonja,  
Korcsrokonja a hős, a nemes lengyelnek,  
A . . . *tót*, irigy tört fen a magyar szívének.

Hálátlan nép! mondd meg, mi bajod van velünk?  
Ha multadra vizsga szemekkel tekintünk:  
Csaknem az egész föld rabszolgája voltal,  
Hunyászkodva kezet lábakat csókoltal;  
Az egy magyar . . . a ki szabaddá fölkene,  
S te, éretlen döllyfel, pártot ütsz ellene!



Dühöngve rivallott gúnydalaitokra  
 Gúnydallal felelnem hogyha méltó volna:  
 Elmondanám . . . a görög, aljas tettetek  
 Miatt, mint korbácsolt vérig benneteket.  
 Szólnék Turról és favagó szolgáliról,  
 Sándor boszújáról s az akasztófáról.

De hallgatok! most nem tollat forgat keze  
 Népemnek, olajág s kard mostan fegyvere:  
 Olajág, hogy békés frigyesének nyujtsa;  
 Torló aczél, hogy a pártütőre sujtsa.  
 Csak névben rokon nép nemes Zrinyiekkal,  
 Országunkra vásik fogad? . . . *jere vedd el*



## Á L O M.

(1859.)

A RANYTOLLU tarka madár  
A szép álom! csak az a kár  
Hogy elrepül, ha ébredünk;  
Hasztalan nyúl felé kezünk.  
Kincses szekrény! szerencsekas!  
De mit ér, ha alól lyukas;  
Csalfa lány: csak addig hüved,  
A mig föl nem nyilik szemed,  
Tartsd zárva hát, alunni jó,  
Bizony boldog az álmodó!

Im nézzed, ez agg remete,  
Bús magányban foly élete.  
De álmában ifju s örül,

Vig nász csoport veszi körül :  
 Szép szomszédnék, elpirulás,  
 Alig érzett czipőnyomás,  
 Szemek titkos tekintése,  
 Könyökök lágy érintése,  
 Begyeskedő leánysereg,  
 Félénk ifjú, hamis öreg,  
 Szives gazda, felköszöntés,  
 Testvérhölgyek között ülés,  
 Pohárvíz felborulása,  
 Ifju nő felé folyása,  
 Lyányok, ifjak enyelgése,  
 Csirkesarkantyuk törése,  
 Kézről kézre járó kancsók,  
 Csókolt újjal hajított csók,  
 Félittasan nevető szem,  
 Biztos remény, új szerelem . . .  
 Megmondtam hogy alunni jó,  
 Nem boldog-e az álmodó?

S im ez szegény mint az eger,  
 Rongy fedi, csapszékben hever,  
 Hamupipókének is be-  
 IlLENÉK a pórmesébe ;  
 Ez ő ébren! de álmában  
 Repülő tátoson rohan,

Kergeti, de a nyomába  
Sem ér, a vasorru bába.  
Száll száll, s im reá talál a  
Kacsalábon forgó várra;  
A hol minden zug kincset zár,  
A rokkán is arnyszösz áll,  
A gyöngy annyi mint a főveny,  
S a gyémánt piszkafán terem,  
Mig, felettök, őrszellemül,  
Kakas, lidércz s agg törpe ül.  
De bátran szembeszáll a hős,  
A csodákon érczkarja gyóz;  
S a sok kincset tarisznyára  
Szedi s megtér falujába.  
S már dús, foga borban ázik,  
Az urakkal csak komázik,  
S a merre csak fordul sarka,  
Gyöngyöt szór a sárba marka.  
S im most bős rablók üldözik,  
De fölröpül, nem érhetik;  
Levegőben lóg a lába,  
Kapkodják, de már hiába;  
Szárnyai magasra viszik,  
S mi baja sincs, ha leesik.  
Látjátok: alunni mily jó!  
Be boldog haj az álmodó!

S ezt neje gyötri untalan,  
 S hét rút arczu leánya van;  
 De almaban egy lyanya sincs,  
 Lehullt lelkéről a bilincs.  
 Nem nyomja már nősélete:  
 Horgas nője sárkány szeme,  
 Csalárdkönyű, dacz, perelés,  
 Asszonyszeszély s örök nyögés:  
 Mell, kéz, hát, fog, oldalfájás,  
 Fej- szív- gyomorgörcs, ájulás.  
 Sógó ángyok, gonosz napa,  
 Vén pazar báty, fösvény ipa,  
 Aggott nénék, macskasereg,  
 Kilencz sógor, hatvan gyerek,  
 Bejáratos öreg szipák,  
 Nyakon ülő hazug komák,  
 Szomszédasszony, haragtartás,  
 Asszonylárma, czivakodás,  
 Odasikkadt sodrófa, tál,  
 Tyúkpör, szita- teknőhalál . . .  
 Mind ez tova tűnt előle;  
 Bájos hölgy a szeretője.  
 Párharczban kivívja kardja,  
 Szikrázó ménen ragadja  
 Szélben úszó fátyolával,  
 S atöleli hő karával . . .

De, fölébred, . . . s jéggé dermed,  
 Hol van? boglyas nője mellett,  
 Lám hogy ébren lenni nem jó,  
 S a boldog csak az álmodó!

S én mit álmodám ez éjjel?  
 Erdőségtől eltakart hely  
 Volt nyugalmas, rejtektanyám.  
 Bezzeg itt nem találhat rám:  
 Az úrkoldus, megyekóbor,  
 A tót koma, német sógor,  
 Hivalkodók üres zaja,  
 Időrablók zsongó raja,  
 A divatlapok s a macskák  
 Egymást itten nem karmolják,  
 Sáska s előfizetés sem  
 Zúgja körül szegény fejem.  
 Vén legény voltomra *te*-nek  
 Pelyhes fiúk nem neveznek:  
 A fiatal óriások  
 Nesze kunyhóig nem robog,  
 S a mi főbb: síró poéták  
 Vinnyogása sem hallik át . . .

Álmom eltűnt; fölébredék!  
 Mit látok, mily zajgó sereg!

Mi tarka nép rohan felém?  
 El-elkabit a hang örvény:  
 »Nyúzd meg« »ki a házból« sikólt  
 Dühödve ram német s a tót;  
 Elő a bort! Kurjongva szól  
 A vendégraj s tombol, dalól;  
 Tíz, csecsszopó toll-óriás  
 Tíz karral tíz iratot ráz.  
 »Fizess elő! ez mestermív!  
 Harmincz költő fülembé sír;  
 S most húsz nyarú ficzkók sora  
 Ölel nyakon »te czimbora«  
 Vállamra csap, lábomra hág,  
 Lekiabál, szavamba vág;  
 S a közzsivaj, vihart szövő  
 Fejem körül mindegyre nő,  
 Míg földre csap forgó szele,  
 S tótágast áll lelkem bele . . .  
 Lám hogy ébren lenni nem jó,  
 Bizony boldog az álmodó!



## HAMIS CSONT.

(1859.)

HEJ a leány hamis csont:  
Férfi-oldalbordacsont!  
Nem hiába hogy egykoron  
A bal oldalunkon állt,  
Nem nyughatik, a még újra  
Oda nem fúrja magát.  
Hej! a leány hamis csont:  
Férfi-oldalbordacsont!

Baj, ha öledbe kapod,  
Reád hozza a papot.  
Hálójával, melyet édes  
Ajka mosolyából szőtt,  
Most látod, hogy szíveden túl  
Mit halászott? — főkötőt.  
Baj, ha öledbe kapod,  
Reád hozza a papot.



Főtől sarkig angyal volt,  
 A míg leányfővel volt;  
 De ha asszony, én tudom, hogy  
 Még a legjobb is hamis;  
 Meg van benne az ördögnek  
 Ha csak a kis körme is.  
 Főtől sarkig angyal volt,  
 A míg leányfővel volt.

Titkos írás — kebele.  
 Hiába bámulsz bele,  
 A bölcs, ki az egész világ  
 Könyvét kitanulta már,  
 Asszonyok közt gyermekké lesz,  
 S újra iskolába jár.  
 Titkos írás — kebele,  
 Hiába bámulsz bele.

E keserves bajt reánk  
 Ki hozta? Ádám apánk!  
 Elaludt a magas fűben,  
 S mit lát, hogy fölébredett?  
 Egy mosolygó szép menyecskét  
 Oldalbordája helyett.  
 E keserves bajt reánk  
 Ki hozta? Ádám apánk!

## MALMAIMHOZ.

(1846.)

RÉGÓTA semmi szél,  
Csendben völgy és halom,  
Ismét állsz, nem forogsz,  
Átkozott szélmalom!  
Várj, kiteszek rajtad!.. mit nekem a szelek?!  
Néhány magyar költőt maj melléd ültetek;  
Hogyha elkezdenek ezek sóhajtozni,  
Fogsz még te eszeden kívül is forogni!!

Régóta nincs eső,  
Szár az völgy és halom,  
Ismét állsz, nem forogsz,  
Átkozott vízmalom!  
Várj kiteszek rajtad! mit nekem a vizek?!  
Néhány magyar költőt árkodhoz ültetek,  
Ha könycsatornájuk elkezd majd csorogni,  
Fogsz még te eszeden kívül is forogni!

## A VÉN CSŐSZ.

(1855.)

E<sup>GY</sup> pint bor mellett ül Tamás a csapszékben,  
Tamás, az öreg csősz. Hajdú-Böszörményben.

Mi volt egykor? mihelyt rá nézesz, egyszerre  
Tudhatod, bajusza untalan kifenne.

Ha nagyobbbal beszél: két keze czombjánál,  
Összetett lábakkal, merő, mint gyertyaszál.

Még el nem felejté, amúgy huszármódra:  
Hogy' és mint megyen a húsfőzésnek sora?

Mint kell rávetni a petrezselymet, répát.  
Vagdalt hagymaszárat, borsot és tarhonyát . . .

S midón a tengeri erdejét bejárja,  
Úgy lép, mintha lova trombitára járna . . .

\*

Egy pint bor mellett ül Tamás a csapszékben,  
Tamás, az öreg csősz, Hajdu-Böszörményben.

Pórok ülik körül, hónalj-tarisznyával,  
Hosszú asztal mellett, feltámasztott állal.

»Tamás bátya! — egyik ivó imígy szólott  
A vén csőszhöz — kelmed már sok helyütt forgott ;

Keresztül ment Sváb- meg Taliánországon,  
Mondja meg kend, hol már legjobb a világon?»

A kérdező pórnak itten megállt szaja.  
Bajúsz-pederítve tekint Tamás rája

»Hol a legjobb? ott, hol legolcsóbb bort mérnek  
S nincs szűki dohánynak, s a szép menyecskének

De hol a legrosszabb? én meg azt kérdezem,  
Ha legény vagy, arra felelj meg én nekem.

De az nem felel, csak gondolja magában:  
Legis-legrosszabb a deresen hosszaban.

„No ha te nem tudod, majd megmondom hát én”,  
Szól Tamás, szájából nagy füstöt eresztvén.

„Hát öcsém, — fogságban! tartsd meg az eszedben,  
Ott a legrosszabb e világi életben.

Próbáltam én, komám! francziák fogtak el  
Kettőnket, birkóztunk egész regementtel;

De sok lud farkast győz, harminczhatot vágtunk  
Előbb le, mielőtt magunkat megadtuk.

A franczia császár — mert közéről látta —  
A vállamra ütött, s hozzám így kiálta:

„Hol termettél öcsém?... »Hajdu-Böszörményben!«  
No még ily legényt nem látott az apám sem!

A ki istene van, jól ért a vágáshoz!...  
»Hát tudott magyarul?« ily szó jut Tamáshoz.

„Nem tudott biz az, de hát csak körülbelől  
Ilyen formát vettem ki a beszédéből.

Pajtásommal együtt vittek aztán engem,  
Mindenütt csodáltak a merre csak mentem.

Dupla lénungom, meg dupla prófuntom járt,  
Minden megvolt, a mi egy vitéznek dukalt.

Eddig jól ment, fiúk! de most jön a rossz,  
Hogy az Isten soha reátok ne hozza.

Elhurczoltak engem messze a világba  
A francziák, egész Ispanyolországba.

Mert hát Bunapárt, a francziák császára,  
— Óriás nagy legény, két rőf volt a válla —

Ispanyol királyra úgy megharagudott,  
Hogy ellene dühös háborút folytatott.

De mit ért az nekünk kettőnknek, az árva  
Fogoly, ki nem mehet, mindenütt bezarva.

Oszt' nem olyan föld az, mint itt erre felé,  
Forditsa az Isten lábával fölfelé!

Nem tudná, a ki nem látta, képzelni se!  
Hogy van akármennyi olyan csodavize,

Hogyha belőle a szomjas ember iszik:  
Azon egyszeribe állattá változik. —

Egyszer gazdamat kandurra változtatta,  
Tulajdon kutyája majdhogy megfojtotta! . . .

Maskor meg, mint varju repült udvarára,  
Fia alig hogy ra nem lőtt az apjára . . .

Szó a mi szó, bizony magunk is megjártuk,  
Mert, hogy a fogságból végre megugrottunk;

Egy zöldszínű tóhoz értünk nemsokára,  
S a mint lehasaltunk nagy szomjan hozzája:

Alig ittunk meg egy römpölnyt belőle,  
Hat már is gólyákká változtunk át tőle.

Szerencsére addig, addig jártunk-keltünk,  
Mig egy más égszínű kerek tóra leltünk,

Melyről már hallottuk, hogy azt újra vissza  
Fordítja embernek, a ki vizét iszsza.

Egy rongyos tyúk épen akkor szállott hozzá,  
S szemünk láttára vált újra vénaszszonynya.

Nekünk se kellett több! vigan ujjongattunk,  
Hogy mint jutunk haza, most már kitaláltuk.

Miska a korsóját színig meritette,  
S mihelyest madzaggal nyakába kötötte:

Fölrepültünk hosszú lábbal, veres orral,  
Én elül, ő hátul, a teli korsóval. —

Repültünk, repültünk a nagy magasságban,  
Majd az eget értük utunkban folytában.

Száz csillag alattunk, száz csillag felettünk,  
S harmad napra, mivel nagyon megéhezünk,

A fiastyúkot, a mint ép tojására  
Ülne, megkaptam, s megettük vacsorára.

De hét csirkéi nagy gyorsan szétrepültek,  
Ha megtartja Isten, majd fölnevekednek.

A »szegény ember« már vont a talyigáját,  
Láttuk hátrább fényes ruhájú »leányat.«

Jobbra állt a »fúró;« a »gönczölszekerét,«  
Mikor arra szálltunk, épen akkor kenték.

Az »ökörétető« dolgára sietett;  
A vén »sánta-kata« utána biczegett.



„Hány óra már, nénémasszony?” ezen szóra,  
 Asítva így szólott: „elmúlt három óra.”

Mar ekkor nem voltunk messzibbre a holdhoz,  
 Mint van .. mit is mondjak?.. mint .. Nánás Doroghoz.

De egyik labomat megtalálván vágni  
 A kaszas csillagban: alább kezdtünk szállni.

Bar ne tettük volna! mert a mint sötétben  
 Freiburg felett szálltunk, . . . a repülés közben

Úgy odaütötte a korsót vaktába  
 Miska pajtásom a toronynak gombjába,

Hogy a víz kiömlött, szerteszéjjel szakadt  
 Korsónk, csak a szája és a füle maradt.

Bezzeg mit tegyünk most? fejünket vakartuk,  
 De már visszatérni sehogysem akartunk.

Neki indultunk hát gyorsan hazafelé.  
 S Böszörménybe értünk, nem tölt két nap belé.

Itt az Ecclesia malmára szállottunk,  
 Rajta, kelepelve, tornyos fészket raktunk.

S többet két hónapnál alig hogyha tenne,  
Kilencz gólyafiút költöttünk ki benne.«

»Gólyafiút?» szól a csárda népe, s rája  
Bámultában nyitva marad szeme, szája.

»Kilencz gólyafiút,« mond a csósz, »egygyel sem  
Kevesebbet, a ki szavamnak nem hiszen:

Kérdezze meg, élő ember még Szoboszlón,  
Pólya Mihálytól, ő keme volt a tojó.«

De nincs kérdésre semmi szükség! bátran  
Megnyugosznak ők az öreg csósz szavában.

Csupán arra gondol mindegyiknek feje:  
Mint lett hát emberré újra mindketteje?

De Tamás a kérdést tőlök be nem várja,  
És imígy foly tovább beszédének árja:

»A mint fiainkat fölneveltük: őszre  
Visszaszálltunk újra a kék tó vizére,

De most már a korsót magam akasztottam  
Nyakamba, s kár nélkül hazaig is hoztam.

Maklár határában ittunk a korsóból,  
Onnan gyalog jöttünk Isten jóvoltából.

Pólya Mihály írástudó ember volt, hát  
Nem csoda, ha Isten úgy fölvitte dolgát.

Most már rám se néz, hej! pedig valót szólva,  
Ha én nem vagyok, hát most is gólya volna.



## VÍDÁM ÉLET.

MIT bonczoljam a gyönyört, mint  
Túdós a himes lepét!  
Mit bánom miből van szőve  
A szivárvány tünde íve!  
Elbájol szép ragyogása,  
Örömemre ez elég.

Tenger: éltünk, zajgó habján  
Egy sajka: szíved repül,  
Vessd ki a legnehezebbet  
Belőle, a bút keservet,  
Könnyits hanykódó sajkadon,  
Mert különben elmerül.

Szűk hely karunk, nem fér belé  
Csak egy lyanyka, s egy pohár;

Rövid a lét, nincsen sokra  
 Idők csak a borra, csókra,  
 Siess haj! mert fövenyórád  
 Aranyszeme majd lejár.

Van-e a kérésznek arra  
 Rövid napjan ideje?  
 Hogy harczoljon, bölcselegjen,  
 Ölő búban elepedjen;  
 Szárnyra kelti őt a futó  
 Öröm tündér vesseje.

Harmat vagyok, mit percz alatt  
 Fölszí a nap sugara,  
 Viraglevél a szellőben,  
 Zápor csöppje leesőben,  
 Rohanó pályája végén  
 Elnyeli a föld sara.

Közel a sír? mi gondom rá!  
 Előttem víg kelyhem áll!  
 Búsul-e a vándor, estve,  
 Piros alkonytól feresztve,  
 Hogy percz múlva kunyhájában  
 Rá csendes nyugágya vár?

UJ HÁZASOK,  
esküvés utáni órában.

Városi lány, falusi nemes ifju.

*Lány.* Mint vihar ragadsz el engem  
Majd faludra, ugy-e lelkem?  
*Ifju.* Kincsem! ne röpülj oly nagyon,  
Csak igáslóm s nagy sár vagyok.

*Lány.* Kocsin járok télen nyáron.  
*Ifju.* S olykor a — szekerekhátán.

*Lány.* S mindennap sűrű visite lesz —  
*Ifju.* A tyukólba csirkéidhez.

*Lány.* Elmondom, mit fogok tenni:  
Nyárelőn fürdőkbe menni.  
*Ifju.* Elmondom, miket fogsz tenni:  
Honn kacsát pulykát nevelni.

*Lány.* Evenkint Pesten telelni.

*Ifju.* Honn meleg kalyhat ölelni.

*Lány.* Vig Gesellschaftban időzni.

*Ifju.* Varrni, fonni, s néha főzni.

*Lány.* S esténkint német páholyban —

*Ifju.* Ülni a tehenke-ólban.

*Lány.* S hallok bájos operákat.

*Ifju.* Szende borjuáriákat.

*Lány.* S lejtve fényes táncz-szálában —

*Ifju.* Pincze, kamra s a konyhában. —

*Lány.* Szólok francz s osztrák szavával.

*Ifju.* Kályhafűtő s a kuktával.

*Lány.* S olykor lovaglok kedvemre.

*Ifju.* Jó! . . . föltollak nyergesemre.

*Lány.* Szép a dáma szállva könnyen,

Méne gyors lépést cserél, vált.

*Ifju.* Biz ez meg fog rázni szörnyen,

Hajdan insurgens alatt járt.

*Együtt.* Várj! legyek csak egyszer párod,

— Jóságém ha nem csaland —

Tánczodat, babám, úgy járod,

A mint sípom sípoland.

## ESZMÉNYI CSÁRDÁS.

P RÓZA már csak, pusztá próza  
Költőinknek verselése!  
Évek előtt mily nagy eszmék  
Ugrándoztak szarkalábon  
Poetáink füzetéből:  
»A dalnok nem él kenyérrel,  
»Csak — nektárral« szolt az egyik;  
Mig a másika »szentség van  
Fű, fa, tűz, virág, folyamban,  
»Szent a kulacs«, s vig barátok  
Között »isten van a borban!«  
S mi nekem Schiller »Kunyhója«  
Hol csak »két szerelmes fér el!«  
Egy poetánk sonettjében:  
Két »csillag«, két »meny«, három »szent«  
S négy »szív« volt becsomoszolva!



S dalaiban a szerelmes  
 Költő, begyes hölgye keblét  
 Szűz eszményi sóhajokkal  
 (Hatalmas szer, kivált — asszony  
 Ellenében!) ostromolta.

Mind ennek már vége, vége!  
 A költészet istennője  
 Ala szállt fagyos legéből,  
 S örül a magyar pórkunyhók  
 Tüzénél folmelegedni.

Eh, se baj! im testvérhúga:  
 A magyarnak ős zenéje,  
 Reményinknek hegedűjén  
 »Eszményített csárdások«-ban  
 Száll magasra! — így szólltok: ha  
 Van eszményi csárdás, van-e:  
 Eszményített csárda? duda,  
 Sőt: eszményi juhászbunda?  
 Nincs! — de kár hogy nincsen! — oh! az  
 Eszményi csárdások híres  
 Hegedűse, nagy jót tőn ám  
 Nemzetünkkel! hogy is dallott  
 Csak Petőfi a cigányhoz?  
 »Húzd, de úgy húzd, hogy a szívem

Megrepedjen!« — hegedűsünk  
 Szánakozva a sorsüldött  
 Magyar népen, úgy nyirettúz,  
 Hogy — szívünk meg nem repedhet!  
 Ime ez magasztos czélja  
 Az eszményi csárdásoknak!

Ne húzd czigány! rosszul húzod!  
 Vagy ha húzod, ne csapongó  
 Érzéssel húzd nótáinkat!  
 El! zenénkből, el a: népi,  
 Lelkeinkkel ezred óta  
 Egybeforrt magyar zamattal!  
 Hű vonóddal húrjaidat  
 Ne rángassad! ne szakgassad  
 Szíveinket! ne egyszerre  
 Szökj a búból: felviharzó,  
 S még is fájó vigalomra!  
 Húzd művészileg — simán, a  
 Tiszta hangon kívül semmi  
 Más kellék nincs népzenénkben.  
 Húzd! de közbe: felvisitó  
 Kutya hangot produkálva;  
 (Eszményített ebvisitás!)  
 Húzd, de idegen mázzal, — s hol  
 Nyújtva kell, ott röviden, — hol

Nem kell, ott tiz rőfre nyújtva. —  
Im, így huzd cigány a népdalt!  
Mosolyogsz és fejed razod?  
Mélto vagy, hogy hegedűdet  
Falhoz verje, az eszményi  
Csárdásoknak maestrója!



## ÉVA ANYÁNK.

ÁDÁM ur hűtlen Éváját  
Ne kárhoztassátok!  
Nem volt anyja! s nem voltak még  
Akkor gubernántok!  
Más leánytól sem láthatta,  
Mint kell elpirulni! —  
Ne bántsátok Éva asszonyt!

Majom-arcz volt Ádám, s mint a  
Lud, mezitláb jára,  
Mig az ördög huszárdolmányt  
Öltött szép-magára,  
S zöld toll piros csakóján, s a  
Sarkantyuja pengett. —  
Ne bantsátok Éva asszonyt!

Petőfi szép nőiút az  
 Ördög sorba fűtá  
 Éva előtt. — Adam meg az  
 Abéczet se tudta,  
 S ha „Filkora” játsztak, mindig  
 Adam volt a filko. —  
 Ne bantsatok Éva asszonyt!

S Éva anyánk sem volt szebb a  
 Tengeri macskánál,  
 S szólt az ördög: »szebb vagy a meny  
 Legszebb angyalánál!«  
 Melyik asszony alljon ellent  
 A hizelgő szónak? —  
 Ne bantsátok Éva asszonyt!

Szegény Éva! elobb még az  
 Inget sem ismerte,  
 S az ördög őt arany- bibor-  
 S gyöngybe öltöztette;  
 Van-e asszony, ki nem örül  
 A drága ruhának? —  
 Ne bantsatok Éva asszonyt!

S aztán, mi volt az ó vétke  
 Tán a meny biralmát  
 Ostromlá? nem! mindössze is.  
 Megevett — egy almát!  
 Hát nem szabad-e almát az  
 Asszonyoknak enni? —  
 Ne bántsátok Éva asszonyt!

Mily alma volt az? megfejteni  
 Mózes nem volt képes;  
 De én tudom! Nem savanyu  
 Alma volt, de — édes;  
 Van-e asszony, ki azt, a mi  
 Édes, ne szeresse? —  
 Ne bántsátok Éva asszonyt!

És legvégül — Éva volt az  
 Emberek ősanyja;  
 Rosz fiu az, a ki anyját  
 Rágalmazni hagyja!  
 S ki az köztünk, kin nem győz az  
 Ördög praktikája?! —  
 Ne bántsátok Éva asszonyt!

## NEM TUD NÉMETÜL.

(1841.)

DALLVA ringat Sári asszony  
Síró gyermeket karán,  
Sír a gyermek, sír, visítoz  
Sári asszony lágy dalán.  
Ringat ringat Sári asszony,  
Hogy ne sírjon, hogy szunnyadjon,  
Csu csu csu csucsulj babám.

Sír a gyermek, sír, visítoz  
Sári asszony hű ölen,  
Férje szólal Endre gazda,  
Ott feküdt ő a fülén:  
„Már csak nem nyughatni, látom,  
Most mindjárt a földhő' vágom,  
Most mindjárt e perczen én.

A kandúr fülembc sípol  
 Mérges nászzenéivel,  
 Dúdolón ajtóm kaparja  
 Künn a bodri körmivel,  
 S még ez is! ... hogy hordaná el  
 Németed, ki — akaszszak fel —  
 Hosszú istiblit visel.\*

Fájt a szó, a durva szóra  
 Sári asszony búra dől:  
 »Hogy megcsókolt olykor, ugyan  
 Mért beszél keend e felől?  
 Mért engedtem? mit csinálhat  
 Ah a szegény asszonyállat  
 Hogyha nem tud németööl.\*

Dallva ringat Sári asszony  
 Síró gyermeket karan,  
 Sír a gyermek, sir, visítóz  
 Sári asszony lágy dalán.  
 Ringasd ringasd Sári asszony,  
 Dalljad dalljad, hadd szunnyadjon,  
 Csu csu csu csucsulj babam.



## KRITIKUS.

(1850.)

**M**IFÉLE szerzet a kritikus? elmondom!  
Szómra figyeljete, -- a kritikus: bába,  
Nem szül, de születni segít, — s tán — szabó is,  
Mert minden szülöttet röffel mér a kába;  
Kisebb mértékénél; úgy még tán irgalmaz,  
Nagyobb egész fővel: úgy elröpül feje, —  
S így tehát dajka is, dajka, mert untalan  
Csak csecsemőt ringat szűk körü bölcseje.

Dajka, bába, szabó, s a szokás kullancsa:  
A már megtaposott régi úthoz ragad,  
Rohanó bölényként új utat mersz törni?!  
Jaj neked! a czehek sorából kitagad,  
S ime, mi lett most a kullancsból? czéhmester:  
Övéit nagy, dicső czimekkel halmozza,  
Hah, mint zúg mint zörög, mint pendül körötte  
A kérész-czimborák egyhúrú koboza!

De nemcsak czéhmester, hanem fontos czopf is. --  
 Nézd, minden merészebb ugrástól elajul,  
 Midőn felszökik a fellótt nyíl, »kicsapong«,  
 S mikor tapsolja meg? a midőn aláhull.  
 A tomboló mént, a fellövellő lángot  
 Így inti félénken »művészi nyugalom!« —  
 Szökjetek lángkölykök — ne hallgassatok rá —  
 Habzó tűzserénnyel szilajon, szabadon!

Nem is czopf! — óriás! — nem lassan növekszik, —  
 Hirtelen nagyra nő mint a fűzfa sarja,  
 S — majom, mit előbb már mások kotyvasztottak,  
 Itészfazekában mind egybe kavarja;  
 S im mostan a babért — valj' ki lesz a boldog  
 Választott? magasra emeli markában,  
 S — Nyíkogi' fejére csapja, — s a vakabb rész:  
 »Koszorús, koszorús!« ordít bámultában.

Hah! amott vers- s regényíró, álnév alatt  
 Tolja egymást a hír kakasülőjére,  
 Macska-hizelgéssel önző számítással  
 Hajítanak dicsfűzért egymásnak fejére,  
 S dicsők maradnának, dicsők! de haj! össze  
 Találtak czivódni ott fenn a magasban, —  
 Tollhoz hamar, tollhoz! — pár irgalmatlan sor!  
 S porban hever újra a két halhatatlan.

S már volt: majom, orjas, czélmester, szabó, czopf,  
 Dajka, kullancs, s im most órafüggővé lett:  
 Jobbra, balra inog a valót keresve, —  
 Avagy: könnyü labda, mit a szeszély hány, vet.  
 Szeret? fölmagasztal, — neheztel? aláránt,  
 Istenled? tollad »lant,« nem imádod? »doromb,« —  
 Te kacagasz magadban, ujra bókokat szórsz,  
 S ujra fejedre száll az olcsó babérlomb.

S hol: örült asztalos, csak koporsót készít;  
 Hol: borostyán, a fűzfára is felszalad; —  
 Hol: leány, ki rózsalevelű simának  
 Ohajtná a kemény kérgü tölgyсударat;  
 Hol: fecske sas helyett, nem bércki vadakkal  
 Harczol, de alatt a legyeket vadássza; —  
 Ferde bíró! »botlik«-e a mén, midőn el  
 Tiporja a törpe fűvet rohanása?

Vagy: szellő, a sárkányt nem birván emelni,  
 Tenyerén hordozza a könnyü bogarat,  
 A tölgynek levelét ringatja; a derék,  
 S a hatalmas törzsök mozdithatlan marad;  
 A rengésben, mely a völgyet romba döntve  
 Bérczet alkot a szétdult virágok felett,  
 Nem egy magasztosabb világ teremőjét  
 Latja rettegve, csak a rontó szellemet.

Vezér volna, vezér! a nemzettömegben,  
 S tán elől jár? ó nem! szépen hátul ballag,  
 Csak mire a közhit vállaira vette  
 A lángesz, kiált: hah ragyogó csillag!  
 Elragadt galy ő a közérzelem árján,  
 S »utánam, utánam!« kiált vissza raja;  
 Derék uszó! balra volt szándéka térni,  
 S a jobb partra veti ki a hab dagálya.

De, olykor a tömeg ballag hátul, vak éj  
 Borítja, s ha kinek homlokánál látja  
 A kritikus égő lámpáját csillogni,  
 Öneszmélet nélkül fényesnek kiáltja;  
 S a divatnak rabja úgy ítész mint tömeg:  
 Tegnap észre sem vett, a tenyerén visz ma;  
 Nézet, ízlés örökszeszélyű habzasban:  
 Hegyes orru csizma, vágott orru csizma.

Két vezért látok én ez ítész csoport közt;  
 Tégedet ősz öreg mélybe ható szemmel!  
 Ki megismeréd a »felhonek madarat«  
 Midőn fészkeből legeloszor repült fel;  
 S tégedet jobb sorsot érdemlett férfi!  
 Ki ott ama sirnak löl merész buvara,  
 S nem értett szellemet a benn porladónak  
 Felhoztad a honnak anyai jobbára . .

Nos barátim! mi hát a kritikus? mese  
Proteusza, ezer változó alakkal!  
S míg ez, gyors bokával versenyt fut a korral,  
Mozdulatlan ül az, tudós, meredt nyakkal.  
Gyáva rabja kora avult eszméinek;  
Kövült halat, kövült kagylót, levelet, csert,  
Ritkaságtárodiban birsz már magyar! nosza  
Tűzd közéjük még e kövült kritikasztert!



## RÁM ÉRT A VERSELÉS.

RÁM ért a verselés, de hát miről irjak?  
Egy árva gondolat sem jut az eszembe.  
S még is daolnom kell, mert a rímek már is  
Vígan harangoznak mámoros lelkembe.  
Mámoros a lelkem? mitől? — bort nem ittam,  
Szerelem tavasza sem hint rám virágot.  
El ne hagyj óh mámor! józanon, ki tudna  
Túrni mind a sírig ezt a rút világot.

Rút e világ, s rajta csak három boldog van!  
Ki az? a szerelmes; borivó; s a gyermek;  
A gyönyör kétfülü teli kancsójaból  
Itatják mindhármát mosolygó szellemek.  
Mit mondok! ám még is van a ki egy maga  
Boldogabb s ittasabb, miként ama három,  
E ficzkó a -- költő! tündér képzelete  
Túl ragadja őt e földi szűk hataron.

A sors kedvencze ő, soha sem jár gyalog,  
 A menyét s a földet szárnyas ménen járja;  
 Ne huzd neki cigany! nincs reá szüksége,  
 Szebben zeng lelkének bűvös muzsikája.  
 Rendesen: rossz tanczos, de csak földi lyánnyal,  
 Ott fenn a múzsákat gyönyörűn forgatja,  
 Ügyetlen szerető, — de csak lenn a porban,  
 Légi menyecskéit meg-meg csókolgatja.

Azt állitják róla: önszívét nem érti! —  
 De bezzeg minden más nyelvet megért füle;  
 Érti jól, mit beszél az egész természet,  
 Mit súg a patak, mit zeng a fülemile.  
 Mily bús sohaja van az üres erszénynek,  
 Szemében mily válasz a begyes leánynak,  
 S ha mosolyát nyeri, a feléledt remény  
 Ezüst csengetyűi miket hangicsálnak.

Emberek közt szótlan? se baj! verseiben  
 Az egész földgömbnek legbeszédeseb faja,  
 Csipje meg egy szúnyog: tüstént kikürtöli  
 Hogy a máját roppant saskesely vagdalja. —  
 Érzelme nem egy a próza emberével;  
 Búja: elegia, dal a sóhajtása,  
 Lángihlete: Óda, s mi amannál szitok,  
 Az nála — a szent düh forró csapongása.

Mesés ficzkó! nem mint a többi embernek!  
 — Felül van a szíve, alól van a feje,  
 S e miatt látja ő gyakran a vilagot  
 Szinte felfordúlva fejével lefele;  
 És mert feje felett uralkodik szíve —  
 Tömérdék gyermeke születik szegénynek!  
 S habár, vakok, bénak — üdvözli őket mint  
 Megannyi sugarát, a magasabb fénynek.

Mint látjátok én is keresztelőt tartok,  
 Számos csemetémhez egy újabb született,  
 Jó gyermek, nem sír, nem jajgat a fülemben  
 Pólyában fekszik még, s már is vigan nevet. —  
 Gyönyörű szép gyermek! poeta szokásként  
 Apollót hívtam meg a keresztapjának  
 S meghívtam még rajta kívül — ravasz fogas —  
 Valamennyi magyar kritikust komanak.





## A SZERELMES BÖLCSHEZ.

**B**ÁRHA bölcs vagy, — ha szerelmes  
Lettél egy ifjú leányba:  
Oda minden bölcsességed!  
Bölcsőbb nálad a szék laba!  
A nap vegyész-serpenyődben,  
A föld méhét bonczolod:  
De a szerelem titkában,  
Egy kis lány — professorod!

Hatalmasb a földrengésnél  
Egy puha kéz szoritása,  
A villámnál — a mosolygó  
Édes ajak csattanása;  
Szöghaja egy gyöngye szála  
A zsarnok béklyóinál.  
Ha szerelmes vagy fülig, a  
Bölcsesség tótágast áll.

A hölgyfortély: macskafortély;  
 Bármí éhes az egérre,  
 Megfogja, majd futni hagyja,  
 De nem erésztí messzére,  
 Tiltó, vonzó szemjátéka:  
 Kuszált fonaltömkeleg,  
 Csak ki többször volt szerelmes,  
 Csupán az oldhatja meg.

Be vagy fonva, megbúvólve,  
 A lány, villanyos szemével,  
 Fejeddél oly könnyen játszik,  
 Mint a gombostű fejével;  
 S volna szemed bár oly nagy, mint  
 Levesestál, megvakulsz;  
 A szerelem: farkasverem,  
 Hunyt szemmel gödrébe hullsz.

Boszorkánynak látja más tán  
 Széped', — te, ég angyalának;  
 Megvet? — mint a beteg pulyka  
 Nyögöd kínod' fűnek, fának.  
 S esküdre, hogy parancsának  
 Holtig hú lovagja léssz.  
 Hogy szerelmed megkísértse,  
 Három hős próbára tész'.

„Lovagold meg a göcsei  
 Bősz sarkanyt!” — meglovagoltad! —  
 „Rantsd ki a vasorru bába  
 Két zapfogát!” — kirántottad! —  
 Végre: száz siró poétánk  
 Versét átolvassad mind! —  
 E hős próbát is kiallod, —  
 S most feléd fél kegygyel int.

Hejhaj! mint egy kecskebak, oly  
 Nagyot ugrik reménységed!  
 Neve napján czipőjéből  
 Iszod a bort s örültséget;  
 Boldog czipő! azaz boldog  
 Ifjúkor és szerelem!  
 A nagyanyák czipőjéből —  
 Nem iszik már senki sem!

S rózsá ajka csevegése  
 Bár szellemi ákombákom:  
 Szíved örömtánczot jár e  
 Szarkalábugrándozáson;  
 S légy bár szónok, ha felkéred  
 Hitvesül, — a vallomás:  
 Reszkető ajk dadogása,  
 Félénk macskanyávogás.

Igent mondott? — kéjbódultan  
 Térdeidről talpra szöksz. Jó  
 Hogy karcsú vagy! — megjárta egy  
 Három mázsát nyomott golyhó:  
 Fölkelni a térdeplésből  
 Nem birt, barmint küzködött,  
 Két szolgával emeltette  
 Föl a lány, kacaj között. —

Nős vagy tehát már! de szíved  
 S lábad újabb nyügbe lépett, —  
 Bár költő légy, röplhatsz-e,  
 Ha átkarol feleséged?  
 Barangol-e a csillagasz  
 Éjjel a tejút körén?  
 Asszonykája rózsalánczán,  
 Itt lenn fekszik a fülén! —

Szétfoszlik majd végre a köd,  
 Ebredés jó mamorodra,  
 S azt látod tán, hogy „istennőd”  
 Mindennapi oldarborda!  
 De ne zsörtölj ellene, — a  
 Föld porába hullva bár; —  
 Köszönd meg, hogy bűvös karján  
 Par hóig menyben valál!

## A PATAKI ÖNKÉPZŐ TÁRSULATHOZ.

FIAATAL barátim! verset kértek tőlem?

»Mert én is Pataknak

*Voltam növendéke!*«

Voltam, voltam a vén Bosnyákné korában,  
(Hajdan híres kofa volt a »kis-portában;») <sup>1</sup>  
De már sem Bosnyákné, sem porta, s ifjukor,  
Mindháromnak vége!

Stephanyeket, a ki négy esztendeig volt  
Repetens, a korhelyt  
Én még jól ismertem!  
Bodrog fenekére bukdestam Jankával;  
Birkóztam a kemény karu Bot Miskával;  
Bodrog, birok, kancsó, dal, s iskola padja,  
Volt akkor a verseny.

Ismertem Kotzogot az eszes diákot:  
 Ki Virgilt szóvétek  
 Nélkül felmondotta;  
 Komjáthit, ki csinyért ülve a „czethalat,«<sup>2</sup>  
 A kalendáriumot egy rövid éj alatt,  
 Boldogasszony hótól karácsony haváig  
 Mind mind bémagolta.

Pogány Fridriket, a pénzfecsérlő jogászt,  
 Csizmája s lovára  
 Vert ezüst patkókkal;  
 S a dörgésnél dörgőbb Rimányt, ki ha dallott,  
 Megrepeszté hangja a közel ablakot;  
 És Karaszt, a kinek oroszlán-ordítás  
 Volt ajkain a dal.

Bicskeit, a »sült lud járjon az utczában»  
 Költőjét, e dalon,  
 Felvidul lelketek!  
 S Bátkit a légrádi *kusztorákért*<sup>3</sup> járót,  
 A szárnyas bokáját, untalan kószálót,  
 Kit ha szekereére hitt valaki, mondá:  
 »Nem ülök! . . sietek!«

S ki, Homért legelső magyarítá: Nagyot,  
 A szelided tanárt,  
 Mosolygó szemével;  
 S Szathmárit, ki elől midőn utczán menne  
 Komoly arczczal, kimért lépéssel, rettenve  
 Tért ki a furmányos — nem mesét beszélek —  
 Terhes szekérével.

És a korán elhunyt derék Kézi Mózeszt:  
 Mesterét a latin  
 Hexametereknek,  
 S a fából is Merkurt faragó beszédét;  
 S Nyirit, s szendehalkan csengő hangja édét,  
 Nem foly ugy a szinméz, éjjel a kutfők oly  
 Zengőn nem cseregnek.

S ifjuságom vídám vezérét: Rozgonyit,  
 A gúnyoros bölcsészt,  
 S pajkos élcze sorát;  
 S Szombathit, a jámbor aggot, ki egy maga  
 Egy egész könyvtár volt, s iskolánk csillaga;  
 S magyar hazánk első jogtanárát: Kövit,  
 A röstek ostorát . . . . .

Rég sirban nyugosznak! . . magam is utánnok  
 Megyek előbb utóbb  
 Régi kornak fia!  
 Ama tulvilági mesés laktanyába,  
 Ama Pataknál is nagyobb iskolába  
 Hova Stephanyek ment, oda, hol nincs többé  
 Repetitoria! <sup>4</sup>

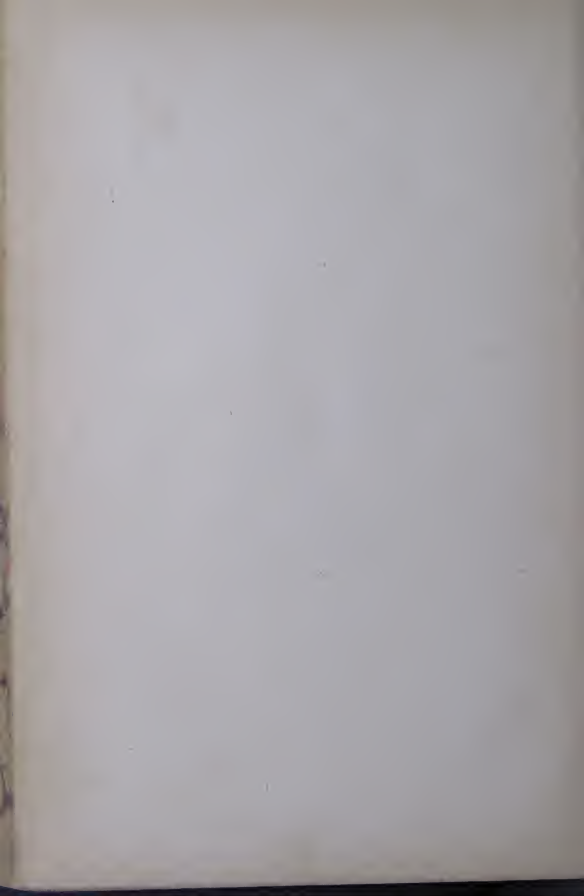
Hol mind »paradicsomsoron» <sup>5</sup> fogunk lakni,  
 De »annonát» <sup>6</sup> többé  
 Nem hord már a véka;  
 Hol Rimánynak<sup>1</sup> ajkán dörg az égi nóta;  
 Hol kibékült Kanttal Rozgonyi azóta,  
 S hol ezt sugja sorban a bűnös lelkekhez:  
 »Néga fráter, néga!» <sup>7</sup>

Hol a szarvasszarv így beszél hívó hangon  
 Ajtaján az égi  
 Praebitóriának: <sup>8</sup>  
 Magyarok! hajdan is ha szarvas nyomára  
 Jöttetek az áldott vig Pannoniára,  
 Hadd legyenek vezértek itt is, hol az ivók  
 Térdig borban jarnak! . . .



Ti pedig barátim, ifju költőtársak!  
Vigan, avagy búsan,  
Ti csak daloljatok!  
Legyen, mint a Bodrog, mely kígyózva járván,  
E honban születve, tul nem megy hazáján,  
Legyen oly hazai, olyan talpig magyar,  
Felzengő dalotok!





## JEGYZETEK.

### KAZINCZY FERENCZ EMLÉKEZETÉRE.

(286. lap.)

Felolvastatott az 1859. decz. 30-án tartott széphalm Kazinczy-ünnepélyen.

### A PATAKI ÖNKÉPZŐ TÁRSULATHOZ.

(369. lap.)

<sup>1</sup> „Kis és nagy porta“ a collegiumnak az utóbbi nyugati, s az elébbi keleti kapujának egykori neve.

<sup>2</sup> Czethal: egykori iskolai börtön, Jónás nevű diáktól — ki legelső ült benne — nyerte nevét.

<sup>3</sup> Kusztora: görbe kés.

<sup>4</sup> Repetitoria: a logika s I-ső évi theologia közti osztály volt a régi rendszer szerint. Kotzog s Komjáthi t. barátim még élők, csak a toll fekteté őket sirba.

<sup>5</sup> Paradicsomsor: egyik deák-lakosztály neve.

<sup>6</sup> Annona: egykor a szegényebb deákok élelmezéseül osztott étel.

<sup>7</sup> Rozgonyi Józsefről, a humoros tanárról ismeretes azon adoma, hogy a ludat lopott deákot, szájába adva a mentéséget, így támadta meg: „no te korhely Nega fráter, hát te ludat loptál?“, a deák véghetetlenül tagadta; mire a panaszkodó kispataki asszony azt vélte, hogy nega a deák igazi neve, így szólt: „Bizony professor úr, akár ide, akár oda, de Nega ő kigyelme lopta el a ludamat.“

<sup>8</sup> Praebitoria: az iskola régi borszéke, ajtaja szarvas-szarvval s versezettel.



# TARTALOM.

|                                        | Lap |
|----------------------------------------|-----|
| Kedvteléseim . . . . .                 | 1   |
| Szüreten (1861.) . . . . .             | 4   |
| Túl a síron . . . . .                  | 7   |
| Réten . . . . .                        | 10  |
| Önvallomás . . . . .                   | 14  |
| Én nem lesem . . . . .                 | 17  |
| Völgy és bércz . . . . .               | 18  |
| Beh szeretnék! . . . . .               | 21  |
| A szerencse istenasszonyához . . . . . | 24  |
| Hajnalkor . . . . .                    | 26  |
| Urkodás (1865.) . . . . .              | 28  |
| Dalnoktársaimhoz . . . . .             | 31  |
| Kérdés . . . . .                       | 33  |
| Nehez szolgaság (1840.) . . . . .      | 37  |
| A falu bolondja . . . . .              | 41  |
| Meghaltam . . . . .                    | 43  |
| A földhöz . . . . .                    | 45  |

|                                                | Lap |
|------------------------------------------------|-----|
| Vakandtúrás . . . . .                          | 48  |
| A fülmiléhez . . . . .                         | 49  |
| Bordal . . . . .                               | 53  |
| Szobám legyéhez . . . . .                      | 56  |
| Dalforrások . . . . .                          | 59  |
| Ábránd . . . . .                               | 63  |
| Bordal . . . . .                               | 65  |
| Boldog vagyok . . . . .                        | 68  |
| Évek előtt . . . . .                           | 70  |
| Az Olympi Zeüshez (1842.) . . . . .            | 73  |
| Kedvesebb a másé (1846.) . . . . .             | 77  |
| Apróságok . . . . .                            | 79  |
| Költői levél Vörösmartyhoz . . . . .           | 103 |
| Egy hivem, a hűtlenek között (1852.) . . . . . | 110 |
| Jelen, jövendő . . . . .                       | 113 |
| Barátságtalan kor . . . . .                    | 114 |
| Vig jelen . . . . .                            | 117 |
| Bordal . . . . .                               | 119 |
| Polgártársamhoz . . . . .                      | 121 |
| Pecek uram! . . . . .                          | 126 |
| Hasztalan tanács . . . . .                     | 128 |
| Az öngyilkos (1842.) . . . . .                 | 131 |
| Intő szó! . . . . .                            | 134 |
| Vallomás . . . . .                             | 137 |
| Balsorsban vig kedély (1857.) . . . . .        | 139 |
| Magyarázat (1856.) . . . . .                   | 142 |
| Csolnakban (1846.) . . . . .                   | 144 |
| Hol a tyúk? . . . . .                          | 147 |
| A Fecskéhez (1846.) . . . . .                  | 149 |
| A játszó társak (1846.) . . . . .              | 152 |

|                                                              |     |
|--------------------------------------------------------------|-----|
| Életutam (1846.) . . . . .                                   | 154 |
| Az árny (1848.) . . . . .                                    | 156 |
| Vigan e rövid életben! (1840.) . . . . .                     | 162 |
| Apollóhoz . . . . .                                          | 165 |
| A gondolathoz . . . . .                                      | 169 |
| Egy költő barátomhoz (1866.) . . . . .                       | 172 |
| Bárcsak úgy volna! . . . . .                                 | 175 |
| Csalódás . . . . .                                           | 177 |
| Vasárnapon . . . . .                                         | 178 |
| Ezer év múlva . . . . .                                      | 180 |
| Mignon dala, Goethetől (1840.) . . . . .                     | 186 |
| Hasztalan tanács (1846.) . . . . .                           | 188 |
| Az időhöz (1845.) . . . . .                                  | 191 |
| Barom udvar . . . . .                                        | 193 |
| Bordal . . . . .                                             | 196 |
| A lányokhoz . . . . .                                        | 198 |
| A gondüző pohár (1857.) . . . . .                            | 200 |
| Nem vagyok én . . . . .                                      | 202 |
| Egy szép hölgyhöz, ki szeszélyes dalaimat nem érti . . . . . | 204 |
| Rőt költők számára . . . . .                                 | 206 |
| A vadon szeretője . . . . .                                  | 208 |
| Tűnő kedv . . . . .                                          | 212 |
| Malaczpecsenye . . . . .                                     | 214 |
| Szívem . . . . .                                             | 216 |
| Előre, előre! . . . . .                                      | 220 |
| A puszta ház . . . . .                                       | 222 |
| E világon; más világon . . . . .                             | 226 |
| Kandallómnál . . . . .                                       | 232 |
| Házasság (1857.) . . . . .                                   | 234 |
| Induljunk! (1848.) . . . . .                                 | 238 |

|                                                          |     |
|----------------------------------------------------------|-----|
|                                                          | Lap |
| <b>E</b> Isten és ördög . . . . .                        | 240 |
| Jó tanács . . . . .                                      | 247 |
| Szász Károlyhoz (1864.) . . . . .                        | 249 |
| Bordal, Tompa Miskához (1859.) . . . . .                 | 253 |
| Kegyetlen szándék . . . . .                              | 256 |
| A szerelemhez (1845.) . . . . .                          | 258 |
| A szegény legény (1875.) . . . . .                       | 261 |
| Szivemhez (1846.) . . . . .                              | 263 |
| Az agg dala (1857.) . . . . .                            | 266 |
| Ismerek én . . . . .                                     | 269 |
| Tompa Miskához (1856., márczius 16.) . . . . .           | 272 |
| Türelem . . . . .                                        | 276 |
| Falusi gazda-szomszédaimhoz . . . . .                    | 278 |
| Dalnoktársaimhoz . . . . .                               | 281 |
| Kérelem . . . . .                                        | 283 |
| Kazinczy Ferencz emlékezetére . . . . .                  | 286 |
| Hazám ifjaihoz . . . . .                                 | 291 |
| Lakzi és tor . . . . .                                   | 294 |
| Vachot Sándorhoz . . . . .                               | 297 |
| Uram bátyám panasza (Visszaemlékezés 1832-re.) . . . . . | 299 |
| A lélek-fogoly (1845.) . . . . .                         | 302 |
| Széchényi István emlékhalmánál . . . . .                 | 305 |
| Élni szép (1844.) . . . . .                              | 311 |
| A sirások (1848.) . . . . .                              | 317 |
| Az ibolya, Goethetől (1839.) . . . . .                   | 319 |
| Ritkaságok (1847.) . . . . .                             | 321 |
| Csak a ludas értsen róla (1848.) . . . . .               | 324 |
| Álom (1859.) . . . . .                                   | 327 |
| Hamis csont (1859.) . . . . .                            | 332 |
| Malmaimhoz (1846.) . . . . .                             | 334 |



|                                            | Lap |
|--------------------------------------------|-----|
| A vén csősz (1855.) . . . . .              | 335 |
| Vidám élet . . . . .                       | 344 |
| Uj házasok, esküvés utáni órában . . . . . | 346 |
| Eszményi csárdás . . . . .                 | 348 |
| Éva anyánk . . . . .                       | 352 |
| Nem tud németül (1841.) . . . . .          | 355 |
| Kritikus (1850.) . . . . .                 | 357 |
| Rám ért a verselés . . . . .               | 362 |
| A szerelmes bölcshez . . . . .             | 365 |
| A pataki önképző társulathoz . . . . .     | 369 |





